

GLORIA

ERNST LAMPÉN

MUSTANNUSOSAKEYHTIÖ
OTAVA

GLORIA

ERNST LAMPÉN

GLORIA

KOKOELMA KANSOJEN
PYHIÄ KERTOMUKSIA

KUVITETTU

HELSINGISSÄ
KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ OTAVA

Kustannusosakeyhtiö Otavan
kirjapaino, Helsingissä, 1923.

SISÄLLYS.

	Siv.
Johdanto	7
Kiinalaisten uskonnosta, Taosta	13
Pyhät sädekehät, gloriat	15
Laotse	17
Viiden vanhuksen ihmiseksi tuleminen	20
Taivaankuningatar	23
Kukkaskeijukaiset	26
Gaotama Buddha	31
Buddha ja naiset	37
Buddhalainen pelastusajatus	40
Tuhlaajapoika	42
Otteita Herodotoksen historia-teoksesta	43
Kreikkalaisten pyhät tarinat	49
Troijan sodan syyt	51
Paris	51
Hälinä Olympossa	52
Tuomaan edessä	54
Maailman luominen ja ensimmäiset ihmiset	60
Pan ja Syrinks	64
Zeus ja Io	68
Europa	72
P. Jaakobin alkuevankeliumi	74
Kertomuksia Herran lapsuusvuosilta, israelilaisen filosofin Tuomaan kirjoittamia	87
Paavalin ja Teklan teot	95
Lukianos	110
Manalanmatka eli Tyranni	112
Jumalien kokous	127
Omar Ibn Ibrahim Khayam	137
Synti	139
Ikuinen arvoitus	139
Mahdotonta	140

	Siv.
Perusteltu toivomus	140
Hiiteen	141
Lempi yli kaiken	141
Jumalalle	142
Allah puhuu	143
Rukous	143
Itsessäsi	144
Profeetan käsky	144
Lyhyt vuoropuhelu	145
Ainoa varmuus	145
Viimeinen toivomus	146
Iankaikkisen elämän kaipuu	147

Johdanto.

On aivan ihmeellistä todeta, miten perusteiltaan yhtäläiset kaikkien kansojen pyhät kertomukset ovat, miten paljon lainoja tavataan kaukanakin toisistaan asuvien kansojen uskonnollisten ajatusten ja kertomusten välillä. Tiedetäänhän, miten yhtäläinen maallisten tarujen ja kertomusten sävy on kaikkien kansojen tarustoissa, miten vilkasta satujen, runoaiheiden, sananlaskujen ja arvoitusten lainaus on ollut kautta aikojen. Tiedetään myös jo, että sama vilkas vuorovaikutus on ollut olemassa uskonnollisiin käsitteisiin katsoen. Nekin ovat kulkeneet lainoina kansalta kansalle. Kansojen pyhät tarinat ja kertomukset ovat myös syntyneet juuri samasta ihmishengen halusta ihannoida niiden keskuudessa eläneitten suurmiesten oppia ja elämää.

Kun joku kansan kuuluisa neuvoja ja opettaja on vaipunut mananmajoille, on kansassa vaistomaisesti herännyt ajatus: kuinka tämä henkilö voi nousta viisaudessa meitä kaikkia niin paljon korkeammalle, mistä hän nämä kirkkaat oppinsa otti? Kaikilla kansoilla on vastaus tähän ollut selvää selvempi. Hän ei ole voinut syntyä samalla tavalla kuin tavalliset ihmiset. Hänen syntymisessään on tapahtunut ihme. Jumala on aivan erikoisella tavalla hänet muovailut. Jumala itse on ollut hänen isänsä.

Riemastuksella on kansa käynyt tähän aiheeseen käsiksi. Se on kehrännyt kimmeltäviä lankoja kauneimmista mielikuvan aineksista ja kutonut niistä pehmeän, untuvaisen verhon tämän suuren tapahtuman ympärille. Jumalan poika on syn-

tynyt. Vuosikymmeniä jopa vuosisatoja mestarin kuoleman jälkeen on tätä tarustoa lisäilty ja koristeltu, haltioitunut hartaus on aina keksinyt uutta ihmettä ja ihanuutta jumalasta syntyneen suuremmaksi kunniaksi. »Ad majorem Dei gloriam», kuten latinaksi sanotaan.

Mutta jumalasta syntynyt tekee tietysti jumalan töitä! Hänelle ei mikään ole mahdotonta. Luonnonlait eivät häntä sido. Ei mikään kansa ole tyytynyt suuren miehen oppiin. Oppi ei yksistään voi tyydyttää hulmuilevaa mielikuvitusta. Se vaatii lisäksi ihmeellisiä tekoja. Vähitellen syntyy aikojen vieressä mitä helakin kimppu ihmetöitä opin ympärille, niin helakka ja tuuhea, että oppi on tukahtumaisillaan kaikkeen tähän hempeyteen. Mielikuvituksella ei enää ole rajoja. Kaikki kansan runoilijat kehittävät aihetta, hartaus ja rakkaus luo mielikuvitukselle siivet, ja niin syntyy suurmiehen elämän ja opin ympärille romaani, tai oikeammin romaaneja, jotka kilpailevat toistensa kanssa kunnian, rakkauden ja ihailun osoituksissa.

Kansan tunteelle on tuskallista antaa jalon sankarinsa maatua maaksi muitten kuolevaisten tavoin. Kuinka jumalasta syntynyt voisi joutua ikuiseen häviöön? Ei, isänsä luokse hän pyrkii, sinne hän kuuluu, maan rakoon hän ei voi sortua. Heti kuoltuaan hän jo perii iankaikkisen elämän. Sellainen on kaikilla kansoilla sankarin elämän loppu.

Niin yleistä on tämä, ettei yksikään tarusto voi kehua siinä kohden voittavansa toisia. Novellin juoni on aina muuttomattomasti sama, jopa niin yhdenlainen, että tapahtumatkin ovat kerrotut usein melkein samoin sanoin. Jos siis yhden kansan taru on tosi, täytyy kaikkien tarujen olla tosia. Että kukin kansa pitää omansa ainoana totuutena, sen me tiedämme aikakirjoista. Että kansa on vuodattanut viljavat veret tämän oman romaaninsa sanamuodon puolesta, että se tulella ja miekalla on tyrkyttänyt omia tarujaan ja kertomuksiaan heikoman kansan uskottaviksi, sen me myöskin tiedämme. Se vain todistaa, miten rakkaiksi tällaiset hartauden ja ihailun synnyttämät taruaiheet voivat käydä suurille kansanryhmillekin.

Suurmiehen ylikuonnollinen syntyminen, ihmetyöt ja kuolemattomuus ovat siis kaikkien kansojen pyhien tarujen pääasiallisin sisältö.

Seikka, joka myös pani kansojen aivot askaroitsemaan, oli kysymys, mihin ihminen joutuu kuoltuaan, häviääkö hän täydellisesti vai muuttaako hän vain majaa. Jumalat olivat kuolemattomia, niin luultiin, niihin ei ajan hammas pystynyt. Ne asuivat yläisissä taivosissa aina muuttumattomina, aina samalaisina. Mutta ihmislapset muuttivat varjojen valtakuntaan. Kuvaukset tästä varjojen valtakunnasta olivat erilaiset eri kansoilla. Joko niissä vallitsi alituinen synkkyys tai kylmyys tai leimusi niissä ainainen tuli, aina sen mukaan, minkälainen maan-alus minkin kansan asumalla alueella oli. Tuliperäisillä mailla asuvilla oli manala kuuma. Mutta kansojen suurmiehet voivat päästä nauttimaan sitä onnea, että heidät ilman muuta koroitettiin jumalien asuinsijoille, suorastaan kirkkaisiin, valoisiin, riemua iankaikkisesti tarjoaviin taivaisiin. Toisilla kansoilla tämä onni suotiin auliimmin, toisilla kitsaammin, mutta kaikilla taivas oli palkkana jostakin kansan kunnioittamasta erinomaisesta hyveestä. Kauneutta palvovat kreikkalaiset nostivat taivaaseen yksinpä kuvankauniita nuorukaisiaan ilman sen suurempia sielullisia etuja tai ominaisuuksia. Taivaaseen noustuaan heistä tehtiin jumalia ja heitä palveltiin rinnan muitten jumalien kanssa.

Yksinpä niilläkin harvoilla kansoilla, joitten sanottiin uskovan kuolemattomuuteen, kuten esim. geeteillä, oli se käsitys vallalla, että vain harvat valitut iankaikkisen elämän perivät ja muut ihmiset, jotka eivät kuuluneet heidän heimoonsa tai lahkoonsa, taas joutuivat ilottomaan manalaan. Niinpä kristittyjen hirvittävä kuvaus helvetistä, jonne muka suurin osa ihmisiä joutuu, on vain laina pakanoilta. Autuas kuolemattomuus on siis kaikilla kansoilla ollut ikäänkuin iankaikkinen eläke, joka lankeaa ainoastaan muutamille valituille kansan suurmiehille. »Monet ovat kutsutut, mutta harvat valitut», niin lausuu Kristus. Iankaikkinen kadotus odottaa ihmisten

suurinta enemmistöä, vallan niinkuin kaikilla pakanoillakin on ollut yleinen käsitys. Kristityillä tämä ajatus on suorastaan dogmatisoitu; on kirkkokuntia, jotka leimaavat oman oppinsa nimityksellä: »ainoa autuaaksitekevä».

Kuolemattomuuden saavuttaa uros etupäässä ihmetöitten kautta. Pelkkä siveellinen vaellus ei kansan silmissä riitä vielä tähän kunniaan, yhtä vähän kuin ylevä oppi. Kansa ei jaksatajata ja arvostella tällaista ylevyyttä, mutta ihmetyöt se heti ymmärtää arvioida jumalan töiksi. Sentähden kaikki henkiset suurmiehet ovat samalla ihmeteltäviä noitia ja poppamiehiä. Omat suurmiehet tekevät tempunsa oikean Jumalan nimessä, vieraat suurmiehet taas paholaisen avulla. Omat poppamiehet ovat suurimmassa kunniaassa, vieraat poltetaan, jos siihen vain on tilaisuus.

Omat jumalat ovat siis oikeita jumalia, muitten taas vääriä, pahoja ja turmiota tuottavia, joita ei saa palvella eikä kumartaa. Suvaitsevaisuus vieraita jumalia kohtaan on korkeimman kulttuurin todistus. Sellainen aika on vallinnut maailmassa silloin, kun kreikkalais-roomalainen kulttuuri oli kehittynyt huippuunsa, vähän jälkeen Kristuksen syntymän. Rahvas silloin suorastaan lainaili toisiltaan jumalia, mutta kerrotaan, että sivistyneet papit nauroivat salaa sekä omille opeilleen että myöskin ehkä kaikille jumalaistaruille. Mutta eihän mikään oppi ole naurettava, joka on syntynyt kansan parhaimmista ajatuksista ja hurskaimmista tunteista.

On henkilöitä, jotka väittävät, että nykyaika uskonnollisessa suhteessa on täysin verrattava Kristuksen syntymän vuosisataan. Tosin nykyään suurella mielenkiinnolla koetetaan tieteellisesti valaista uskonnollisia käsitteitä sekä muinaisudessa että nykyisten barbaarikansojen kesken, on kuuluisia teologeja, jotka jo väittävät, että kristillinen pelastusoppi perustuu aasialaiseen taruun syntiinlankeemuksesta ja että sen täyttyminen, Kristuksen syntyminen, myös on aasialainen taru. Mutta emme vielä ole kehittyneet Rooman keisarivallan alkuaikojen tasolle; eivät meidän pappimme vielä hymyile pyhille

taruille, he ovat yhä edelleen totisia ja uskovat. Eikä pyhimystaruja tarvitsekaan ivata, eihän ole pakkoa niitä sananmukaisesti uskoa, mutta niiden hartaalle sävyllle täytyy antaa lempeä tunnustus ja ihailu.

En tahdo kieltää, että tällä pyhien tarujen julkaisullani on uskonnollinenkin tarkoituksensa. Tahdon, rinnastamalla useitten kansojen taruja muutamissa uskontojen pääkohdissa, näyttää, kuinka yhtäpitäviä ja samanlaisia ne pohjaltaan ovat, kuinka paljon lainoja kansojen kesken on otettu ja annettu. Kirjan tarkoituksena on siis suvaitsevaisuuden tunteen herättäminen lukijassa, kun hän tulee huomanneeksi, ettei toinen uskonto ole toistaan jumalisempi.

Raamatussa sanotaan, että »Jumala loi ihmisen omaksi kuvakseen». Olkoon niin, mutta vielä suurempi totuus piilee siinä väitteessä, että »ihmiset ovat luoneet jumalat omiksi kuvikseen». Tuskinpa nämä ihmisten luomat jumalankuvat eroavat toisistaan sen enempää kuin Jumalan luomat ihmis-kuvatkaan.

*

En tässä julkaisussa käytä tieteellisten kirjojen menettelytapaa varustaa kertomukset nooteilla, numeroilla ja kirjallisuusluettelolla. Annan sen sijaan kirjoitusten edellä ja niiden perästä sellaisia tiedonantoja ja huomautuksia, jotka katson olevan tarpeellisia sisällyksen ymmärtämiseen. Monet tiedonannot ovat oppineille ennestään tutut; heille en niitä ole tarkoittanut. Mutta koska luulen ja toivon, että moni vähemmänkin koulua käynyt tulee selailemaan tätä kirjaa, olen katsonut välttämättömäksi, että tällaiset opastukset tekstin ymmärtämiseksi seuraavat sekä kirjoituksen edellä että heti perässä. Samasta syystä olen lyhykäisesti selostanut jonkun vähemmän tunnetun uskonnon perusajatukset, ennenkuin olen antanut tarujen puhua omaa, yksinkertaista, haltioitunutta kieltään. Lopuksi annan sivistyneen helleenin, Lukianoksen, puhua julki ajatuksensa aikansa ylitsevuotavasta taruaiheistosta. Hänen

kirjoituksensa ovat sepitetyt samoihin aikoihin kuin evankeliumit, niin että ne ovat omiaan osoittamaan, miten sivistynyt maailmanmies suhtautui sen ajan suuriin uskonnollisiin virtauksiin. En ole myöskään unohtanut muhamettilaisen viisaan Omar Khayam'in suhdetta profeettansa synkkään oppiin.

Olen useinkin orjallisesti kääntänyt tarun kertomukset siitä huolimatta, että ne kirjallisessa suhteessa ovat kankeita. Ajan sävy ja kulttuuritaso ilmenevät täten selvemmin.

Nyt kun täydellinen uskonvapaus Suomessa on laillistettu ja kaikki maailman uskonnot ovat yhtä luvalliset maassamme, on aika käsissä, että Suomen kansa perehtyy uskontojen historiaan. Tämä kirjaseni pyrkii jossakin määrin täyttämään sitä puutetta, mikä suomalaisessa kirjallisuudessa vallitsee tällä alalla.

Helsingissä syksyllä 1923.

Ernst Lampén.

Kiinalaisten uskonnosta, Taosta.

Korkealentoinen oli se oppi, minkä kiinalainen Laotse, synt. v. 604 ennen Kristusta, kansalleen opetti. Toinen suuri kansan sankari Kungfutse, synt. 551 ennen Kristusta, oli kuuluisampi valtio-oppineena, siveyden selittäjänä, kirjailijana ja historioitsijana kuin profeettana ja uskonnon perustajana. Mutta molemmat joutuivat kansansa taruilemisen esi-neiksi. Ei kansa ymmärtänyt heidän oppejaan, se vaati ihmeitä heiltä, ja niin syntyi saukka pilvi pyhimystaruja, joitten alle oppi peittyi.

Laotse jätti jälkeensä kirjan nimeltä Tao-te-King = Taon kirja, johon hänen oppinsa on koottu. Ennenkuin käymme taruihin käsiksi, annettakoon muutamien otteiden puhua siitä ylevästä opista, jota kirja sisältää:

On olemassa kaikkeuden täyttävä, tositäydellinen olento, joka oli ennenkuin taivas ja maa luotiin. Hän olei-lee ylhäisessä hiljaisuudessa, on iankaikkinen ja muuttu-maton ja tunkee vastustamattomasti kaikkialle. Hän on maailman luoja. En hänen nimeään tunne, nimitän häntä mieluummin Taoksi; jos minä hänelle ominaisuuden antai-sin, sanoisin »Korkein Ylhäisyys». Kaikkeus häneen sulkeutuu; sellaisena hän on iankaikkinen ja siis kaikessa läsnäoleva. Ihminen on maasta syntynyt, maa taivaasta, taivas on syntynyt Taosta ja Tao on peräisin, ilman epäilystä, ainoastaan omasta itsestään. Koko luotu maailma on ainoastaan Taon emanatio, Taon ulkonainen esiinty-

mismuoto. Henkisenä ja aineettomana olentona hän sulkee sittenkin helmaansa kaiken näkyväisen, ja hänessä ovat kaikki olennot. Iankaikkisesta iankaikkiseen ei hänen maineensa loppu, sillä häneen yhtyvät korkeimmassa täydellisyydessä Totuus, Hyvyys ja Kauneus. — Mistä minä sen saatan tietää? Minä olen saanut sen tietää häneltä itseltään, itse Taolta. Tämän hengen kautta epätäydellinen tulee täydelliseksi. Hän nostaa jälleen pystyyn sorretut, syntiä tehneet hän parantaa, heikot vahvistaa, samoin myös autiot laaksot uudestaan tekee hedelmälliseksi, maahan langenneille hän antaa elämän ja virvoituksen. Hän ei ylpeile töistään, mutta hänen tekonsa julistavat hänen kunniaansa.

*

Jos Tao-sanana asemesta käytämme omaa Jumala-sanaamme, niin nämä aatteet voidaan lukea julki kristityissä kirkkoissa, ilman että kukaan huomaa niiden lähteneen kiinalaisen oppineen suusta. Mutta vaikka tämä oppi on niin syvämielteistä ja ylhäistä, on kiinalainen tarusto erittäin arkipäiväisillä aiheilla höystetty. Kiinalaisen mielikuvitus ei liitele yläilmoihin, se on enemmän kuin muitten kansojen maahan kytkettyä.

Pyhät sädekehät, gloriat.

Kaikilla todellisilla jumalilla on päänsä ympärillä sädekehä. Kun pienemmät jumalat tai pirut näkevät tämän sädekehän, lymyävät he eivätkä uskalla hievahtaakaan. Taivaanmestari Louhikäärmevuorella on vilkkaassa kanssakäymisessä kaikkien jumalien kanssa. Eräänä päivänä tuli sodanjumala Guan Di alas taivaasta samalla kuin naapuripiiriin virkamies oli käymässä Taivaanmestarin luona. Taivaanmestari neuvoi miestä vetäytymään syrjään ja kätkeytymään sisähuoneisiin. Sitten hän meni ulos vastaanottamaan sodanjumalaa. Virkamies tirkisti kumminkin oven reiästä. Hän näki sodanjumalan punaiset kasvot ja viheriäisen puvun: kauhistuttavana ja kunnianarvoisena hän siinä seiso. Äkkiä leimahti hänen päästään punainen loimu, jonka säteet tunkivat sisimmäisiin huoneisiin saakka, niin että virkamiehen toinen silmä sokeni. Hetken perästä meni sodanjumala menojaan ja Taivaanmestari lähti häntä saattamaan. Äkkiä huudahti sodanjumala hädissään: »Kungfutse tule! Hänen päänsä sädekehä valaisee koko maailman. Ei sinnepäinkään, että minä hänelle piisaisin. Minä puhjahdan tipotieheni.» Samalla hän kiepsahti pilven päälle ja hävisi. Taivaanmestari kertoi sitten virkamiehelle mitä tapahtunut oli ja virkkoi vielä siihen: »Onneksi ette nähnyt sodanjumalaa kasvoista kasvoihin! Ken ei omista korkeinta siveyttä ja syvintä tietoa, hän sulaa kokoon tuon punasen sädekehän liekissä.» Näin sanoen hän antoi virkamiehelle pillerin elämännestettä syödä, ja sokea silmä parani vähitellen.

Sanotaan myös, että oppineet kantavat päässään punaista sädekehää, jota pirut, ketut ja kummitukset, kun he sellaisen näkevät, pelkäävät. Olipa kerran oppinut, jolla kettu oli ystävänä. Kettu haki hänet kerran yöllä ulos ja lähti hänen kanssaan kylään kävelemään. He voivat mennä huoneisiin ja nähdä kaikki, mitä tapahtui, kenenkään heitä huomaamatta. Mutta kun kettu kaukaa eräästä rakennuksesta näki punaisen tulen tuikkivan, ei hän mennytkään sisään. Oppinut kysyi syytä tähän.

— He ovat kaikki kuuluisia oppineita, vastasi kettu. — Kuta kirikkaampi valo, sitä laajempi on heidän sivistyksenä. Minä heitä kartan enkä uskalla mennä sisään heidän luoksensa.

Silloin virkkoi mies:

— Olenhan minäkin oppinut. Eikö minulla olekaan sädekehää, kun et sinä minua kavahda, vaan käysken-telet minun kanssani huviksesi?

— Sinun päässäsi on vain musta pölyhattara, vastasi kettu. Ei sinusta ole koskaan nähty valoa lähtevän.

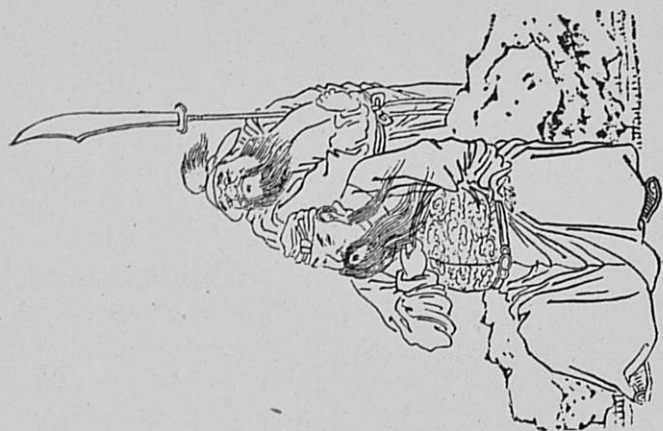
Oppinut häpesi ja karkasi ketun kimppuun; kettu hävisi taas räkättäen ja nauraen.

*

Taivaanmestari vastaa kiinalaisilla taoisteilla meidän kotoilaisten paavia.

Oppineitten sädekehä taas vastannee meidän aikojemme laakeriseppeleitä ja tohtorinhattuja. Ne eivät aina levitä valoa ympärilleen, yhtä vähän kuin Kiinassakaan; ovatpahan vain mustia pölyhattaroita, joille kettu-konnat virnistelevät.

Sodanjumala.

Kungfutsé.

Laotse.

Laotse on oikeastaan vanhempi kuin taivas ja maa. Hän on se keltainen vanhus, joka neljän muun kanssa loi maailman. Mutta eri aikoina hän on useampia kertoja ilmestynyt maailmaan. Kuuluisin on hänen ilmestyksensä »vanhana lapsena» nimeltä Li (luumu). Tämä tapah-tui näin: Hänen äitinsä tuli raskaaksi yliluonnollisella tavalla ja kantoi häntä seitsemänkymmentäkaksi vuotta. Kun hän syntyi, tuli hän ulos äitinsä vasem-masta kainalosta. Hänellä oli alusta pitäen harmaa tukka, sentähden sanottiin häntä vanhaksi lapseksi. Hän osasi myös heti puhua. Kun hänen isänsä ei ollut ihminen, viit-tasi hän luumupuuhun, jonka alla syntynyt oli, ja sanoi: »tämä olkoon nimeni».

Hän saavutti suuren taikataidon, jonka kautta hän sai elämänsä pitkitetyksi. Kerran hän pestasi palvelijan. He sopivat, että tämä saisi sata kuparikolikkoa päivittäin; hän ei kumminkaan maksanut sovittua palkkaa, niin että hän lopulta oli velkaa palvelijalleen seitsemän miljoonaa kaksisataa tuhatta kuparikolikkoa. Silloin nousi hän mustan sonnin selkään ja ratsasti länteen. Hän otti mukaansa palvelijansa. Kun he saapuivat Han-Gun solaan, teki pal-velija tenän ja vaati palkkaansa. Mutta Laotse ei antanut pennin pyörääkään.

Kun he lähestyivät solavahdin taloa, näkyi taivaalla punaisia pilviä. Solavahti ymmärsi merkin ja tiesi, että pyhimys lähestyi. Sitten meni hän pyhimystä vastaanotta-

maan ja otti hänet huoneeseensa. Hän uteli viisaalta salaisia tietoja, mutta Laotse pisti vain kielensä pitkälle ulos suustaan eikä virkkanut sanaakaan. Siitä huolimatta kestitsi solavahti häntä mitä kunnioittavimmin huoneeseen. Laotseen renki kertoi solavahdin palvelijalle, että hänen herransa oli hänelle paljon rahaa velkaa, ja pyysi, että hänen puolestaan puhuttaisiin hyvää Laotselle. Kun palvelija kuuli niin suurta summaa mainittavan, houkutteli se häntä haluamaan niin rikasta miestä vävykseen, ja niinpä antoikin tyttärensä hänelle vaimoksi. Vihdoin tuli asia solavahdinkin korviin ja hän astui rengin kanssa Laotseen eteen. Silloin sanoi Laotse rengilleen:

— Voi veikkonen! Sinä olisit jo aikoja sitten kuollut. Minä pestasin sinut, ja kun olin köyhä enkä voinut sinulle antaa rahaa, olen syöttänyt sinulla elämän taika-annosta. Sentähden olet vielä nytkin elossa. Minähän sanoin sinulle: jos länteen minua seuraat pyhän rauhan valtakuntaan, niin tahdon palkkasi maksaa kilisevässä kullassa. Mutta tätä sinä et ole tahtonut.

Samalla nappasi hän renkiä niskaan. Silloin tämä aukaisi suunsa ja oksensi elämän taika-annoksen maahan. Siinä näkyi vielä aivan tuoreina zinoberilla kirjoitetut merkit. Mutta renki sortui kokoon ja muuttui tuota pikaa kuivaksi luuläjäksi. Solavahti lankesi polvilleen hänen eteensä ja rukoili hänen puolestaan. Hän lupasi maksaa Laotseen puolesta rengille ja pyysi Laotsea herättämään renkinsä taas henkiin. Silloin teki Laotse taikoja luuläjässä, ja tuossa tuokiossa oli renki hengissä. Solavahti maksoi rengille hänen palkkansa ja antoi hänen mennä. Tämän jälkeen kunnioitti hän Laotsea mestarina, ja Laotse lahjoitti hänelle ikuisen elämän taian ja jätti hänelle oppinsa viidessä tuuhannessa sanassa, jotka solavahti kirjoitti muistiin. Kirja, joka siten syntyi, on »*Järjen ja Elämän*» kirja.

Laotse katosi sitten ihmisten silmistä. Mutta solavahti

on hänen oppiaan seurannut ja on siirretty kuolemattomien joukkoon.

*

Laotse ja Väinämöinen syntyvät samalla tavalla, nimittäin vanhoina miehinä neitseestä ylikuonnollisella tavalla. Laotse ja Kristus herättävät ihmisiä kuolleista.

Kiinalaisesta tarusta puuttuu kaikki se runollisuus ja ylevähenkisyys, mikä on ominaista Kristus-taruille.

Viiden vanhuksen ihmiseksi tuleminen.

Ennenkuin taivas ja maa erkanivat toisistaan, oli kaikki yhtenä vesihöyrypallona, jota sanottiin kaaokseksi. Siihen aikaan muodostuivat neljän perusvoiman henget, ja niistä syntyi viisi vanhusta. Ensimmäisen nimi oli keltainen vanhus, hän oli maan hallitsija. Toisen nimi oli punainen herra, hän oli tulen hallitsija. Kolmannen nimi oli hämyn herra, ja hän oli veden hallitsija. Neljännen nimi oli puun ruhtinas, ja hän oli puitten hallitsija. Viiden nimi oli metalliäiti ja hän hallitsi metalleja. Nämä viisi vanhusta panivat kaikki perusvoimansa liikkeelle, niin että vesi ja maa vaipuivat alas. Taivas liiteli korkeuteen ja maa muuttui kovaksi notkossaan. Sitten antoivat he veden kokoontua jokiin ja mereen, ja vuoret ja lakeudet sukelsivat ylös. Niin aukesi taivas, ja maa jakautui. Syntyi aurinko, kuu ja kaikki tähdet, tuuli, pilvet, sade ja kaste. Keltainen vanhus antoi maan puhtaimman voiman kiertää ja liitti tähän tulen ja veden vaikutuksen. Silloin pilkistivät esille ruoho ja puut, linnut ja eläimet sekä käärmeitten ja hyönteisten suku, kalat ja kilpikonnat. Puun ruhtinas ja metalliäiti yhdistivät valon ja varjon ja loivat siten ihmissuvun miehiksi ja naisiksi. Vähitellen muodostui siten maa.

Siihen aikaan oli yksi, joka oli nimeltä Jaspislinnan todellinen ruhtinas. Hän oli salaoppia harjoittamalla hankkinut itselleen taikavoiman. Nuo viisi vanhusta pyysivät häntä hallitsemaan korkeimpana jumalana. Hän omisti

Jaspislinnan, joka oli tehty valkoisesta nefriitistä ja jossa oli kultainen portti. Hänen edessään seisoivat kahdenkymmenen kuukartanon hoitajat ja ukkosen ja suuren karhun jumalat, sitäpaitsi joukko onnettomuutta tuottavia jumalia, jotka aikaansaivat pahoja, turmiollisia töitä. Nämä kaikki auttoivat Jaspislinnan todellista ruhtinasta hallitsemaan tuhansia taivaan alla asuvia sukuja, jakamaan elämää ja kuolemaa, onnea ja onnettomuutta. Tämä Jaspislinnan herra on juuri itse suuri jumala.

Nuo viisi vanhusta vetäytyivät syrjään, saatuaan työnsä päätetyksi, ja elivät siitä lähtien hiljaisessa puhtaudessa. Punainen herra asui etelässä tulenjumalana. Hämyyn herra asui pohjolassa sumean pohjoisnavan suurena herrana. Hän asui vesikristallisessa linnassa. Hän on myöhemmin lähettänyt pyhän Kungfutsen maailmaan. Sentähden on tämän pyhän miehen nimi kristallin poika. Puun ruhtinas asui idässä. Häntä kunnioitettiin vihreänä herrana, ja hän hoitaa sikiämistä ja kaikkien luotujen esille kumpuamista. Hän omistaa kevätvoiman ja hän on rakkauden jumala. Metalliaiti asuu jaspisjärven rannalla, hänen nimensä on myöskin lännen Kuningatar-äiti. Hän johtaa haltiattarien parvia ja hallitsee kaikkea muuttumista ja kasvamista. Keltainen vanhus asuu keskellä. Hän vaeltaa alituisen ympäri maailmaa pelastaakseen ja auttaakseen kaikenlaisesta hädästä. Kun hän ensikerran maailmaan tuli, oli hän keltainen herra, joka ihmisille opetti kaikenlaisia taitoja. Myöhemmällä iällään hän tutki maailmanmieltä eetterivuorella ja lensi ylös säteilevään aurinkoon. Dshoun hallitsijahuoneen aikana hän uudestaan syntyi nimellä Li Oerl. Hänen äitinsä kantoi häntä 81 vuotta, ennenkuin hänet synnytti. Syntyessään oli hänellä valkoinen parta ja tukka, sen tähden annettiin hänelle nimi Laotse (valkoinen lapsi). Hän kirjoitti kirjan »Järjestä ja elämästä» ja julisti maailmalle oppiaan. Häntä kunnioitetaan Taoismin päämiehenä, Han hallitsijahuo-

neen aikana ilmestyi hän taas vanhuksena Ho-Shang-Gung-virran rannalle. Hän levitti mahtavasti Taon oppia, niin että siitä ajasta lähtien Taoismi saavutti suuren kukoistuksen. Tätä oppia sanotaan vielä tänäkin päivänä keltaisen vanhuksen opiksi. Niinhän sana kuuluukin: »Alussa oli Laotse, hänen jäljestään taivas.» Tämä kai johtuu siitä, että Laotse juuri oli alkuaikojen keltainen vanhus.

*

Vastustamattomasti tunkee lukijan mieleen gnostilaisten Logos-oppi, jonka apostoli Johannes on lainannut evankeliuminsa alkuun näillä sanoilla: »alussa oli sana ja se sana oli Jumalan tykönä ja Jumala oli se sana». Jumalan sanan, Kristuksen, avulla nimittäin taivas ja maa luotiin.

Taivaankuningatar.

Taivaankuningatar, myöskin pyhäksi äidiksi kutsuttu, oli eläessään neitsyt Fukienista, nimeltä Lin. Kun hän oli täyttänyt seitsemäntoista vuotta, kuoli hän naimattomana neitseenä. Hän oli puhdas, harras ja hurskas luonteeltaan. Hän osoitti valtaansa merellä, jonka tähden merimiehet häntä kunnioittaen rukoilevat. Kun tuulet ja aallot arvaamatta heitä ahdistavat, huutavat he häntä avukseen, ja alati hän on valmis heitä kuulemaan.

Fukienissa on paljon merimiehiä, ja joka vuosi tapahuu, että miehiä hukkuu. Oli kai niin, että Taivaankuningatar eläissään tunsu sääliä maanmiestensä hätää kohtaan. Ja koska hänen mielensä aina paloi auttamaan hukkuvia, ilmestyi hän hyvin usein merellä.

Kaikissa merta kyntävissä laivoissa on Taivaankuningattaren kuva kajuutassa, ja laivassa säilytetään kolmea paperista tehtyä talismaania. Ensimmäisessä hän on maalattu kruunu päässä ja valtikka kädessä, toisessa neitsyenä tavallisessa puvussa, kolmannessa tukka hajallaan, avojaloin, miekka kädessä ja seisovana. Jos laiva joutuu vaaraan, poltetaan ensimmäinen kuva, ja pelastus lähestyy. Ellei se auta, poltetaan toinen ja lopuksi kolmas. Jollei tästäkään ole apua, silloin on hoito poissa.

Kun tuulessa, myrskyssä ja sumussa laiva joutuu pois tolalta, silloin hurskaita rukouksia lähetetään Taivaankuningattarelle. Silloin ilmestyy punainen lyhty meren pinnalle. Ken lamppua seuraa, pääsee turvaan kaikista

vaaroista. Usein nähdään Taivaankuningatar pilvissä seisomassa ja miekallaan sumua ja tuulta halkomassa. Tuuli häipyä silloin sekä pohjoiseen että etelään, ja aallot asettuvat.

Pyhän kuvan edessä laivassa on aina puinen sauva. Usein sattuu, että louhikäärmeet pitävät iloaan merellä. Ne ovat kaksi jättiläismäistä kalaa, jotka vastakkain puhaltavat vettä ylös korkeuteen, niin että taivaan aurinko himmenee ja synkkä pimeys verhoo meren. Loitolla näkyy silloin pieni aukko pimeydessä. Jos sitä kohti silloin ohjaa laivan, pääsee pulasta ja joutuu rasvatyyneen. Kun katsoo taakseen, näkee molempien kalojen vettä oksentavan. Laiva on juuri niiden kitasten ohi pujahtanut. Aina näitten ympärillä on myrsky, kun ne uivat; sentähden poltetaan paperia tai villoja, jottei laiva pyörteisiin suistuisi, tai perämies polttaa uhritululta kajuutan sauvan edessä. Sen jälkeen heilauttaa hän sauvallaan yhden kerran ympäri vetten päällä, ja louhikäärmeet käpristävät pyrstöään ja häviävät.

Noin kaksisataa vuotta sitten varustettiin sotajoukko valloittamaan Formosaa. Päällikön lippu vihittiin valkoisen hevosen veressä. Silloin ilmestyi yht'äkkiä Taivaankuningatar lipputangon kärkeen. Silmänräpäyksessä hävisi hän näkyvistä, mutta sotaretkellä oli hyvä menestys.

Toisen kerran sai ministeri Dshoun Ling käskyn asettaa uusi kuningas Liu-Kiu-saarille. Kun laivasto kulki Korean ohi, nousi myrsky ja he joutuivat tuuliajolle mustaan pyörteeseen. Vesi oli musteen väristä; aurinko ja kuu kadottivat valonsa, nousi puhe, että nyt sitä oli jouduttu mustaan pyörteeseen, josta ei vielä kukaan ollut hengissä suoriutunut. Merimiehet ja matkustajat odottivat vaikeroiden hengenlähtöään. Äkkiä ilmestyi vedenkalvon yläpuolelle lukemattomia valoja ikäänkuin punaisia lamppeja. Silloin riemastuivat merimiehet ja rukoilivat kajuutassa;

Taivaankuningatar.

16-kätinen jumalatar.

— Me jäämme henkiin, sanoivat he, Pyhä Äiti on saapunut.

Ja vallan oikein, ihana neitsyt ilmestyi kultaiset renkaat korvissa. Hän huiskasi kädellään ilmaan; tuuli tyynytty ja laineet laskeutuivat. Tuntui siltä, kuin väkevämpi käsi olisi hinannut laivaa. Räiskyen sukelsi se aaltojen halki, ja kohta selkisi laiva mustasta pyörteestä.

Dshou Ling tuli takaisin, kertoi asiasta ja pyysi, että Taivaankuningattarelle rakennettaisiin temppeli ja neitsyt itse merkittäisiin jumalien listaan. Ja keisari suostui hänen pyyntöönsä.

Tästä lähtien seisoo kaikissa satamissa Taivaankuningattarien temppeleitä. Neljännen kuukauden kahdeksantena päivänä vietetään hänen syntymäpäiväänsä näytelmillä ja uhreilla.

*

Lukija on kai jo tehnyt vertailunsa. Neitsyt Maarian liikanimihän on muun muassa Taivaan kuningatar. Hänen nimiään ovat myöskin suuri äiti, pyhä äiti, pyhä neitsyt. Neitsyt Maariaa palvellaan katolisissa maissa aivan yleisesti myöskin meren jumalattarena, jota merimiehet hädässään rukoilevat ja jolta he avun saavat.

Kukkaskeijukaiset.

Oli kerran oppinut, joka oli vetäytynyt maailmasta erilleen oppiakseen salaisia tietoja. Hän asui yksinään piilossa ihmisiltä. Pirttinsä ympärille hän oli istuttanut monenmoisia kukkia, bambuja ja muita puita. Vallan kätkössä se sijaitsi siellä tuuheassa kukkapensaikossa. Ainoastaan poikanen oli hänellä palvelijana toimittamassa hänen asioitaan, mutta tämä asui eri majassa. Kutsumatta hän ei saanut astua sisään. Oppinut rakasti kukkia kuin omaa henkeänsä. Ei milloinkaan hän astunut puutarhansa rajojen ulkopuolelle.

Olipa kerran ihana kevätaamu. Kukat ja puut helottivat ihanimmassa kukoistuksessaan, raitis tuuli puhalteli, ja kuu loisti kirrkaana. Siinä istui hän viinimaljan ääressä ja nautti elämästään.

Yht'äkkiä hän näki kuutamossa tummapukuisen neitosen sivu sipsuttelevan. Neitonen kumarsi syvään hänelle, tervehti häntä ja sanoi: »Olen sinun naapurisi. Täällä on kokonainen parvi tyttösiä, jotka ovat matkalla tapaamaan kahtatoista tättiään. He lepäisivät mielellään hetkisen tässä kukkatarhassa ja pyytävät siihen lupaa.»

Oppinut huomasi, että tässä oli kysymys jostakin valian eriskummallisesta ilmestyksestä, jonka tähden hän ilolla myöntyi pyyntöön. Neitonen kiitti ja poistui.

Hetken perästä hän toi koko joukon tyttösiä, jotka kantoivat kukkia ja pajunoksia. Kaikki tervehtivät oppinutta. Heillä oli kauniit ja hienot kasvonpiirteet ja sola-

kat ja hempeät vartalog. Kun hihajaan heiluttelivat, lehahti suloinen tuoksu heistä. Moisia ei ihmismaailmassa ole nähty.

Oppinut käski heidät sisään huoneeseen hetkeksi istahamaan. Sitten hän kysyi:

»Mikä tuottaa minulle tämän kunnian? Tuletteko Kuuttaren linnasta vaiko lännen Kuningatar-äidin nefriittilähteestä.

— Emmehän niin suurta sukua ole, virkkoi hymyillen vihreäpukuinen neitonen. — Minun nimeni on Salix. — Sitten hän esitteli toisen, valkeapukuisen ja sanoi: — Tämä on neiti Prunofora, tässä tämä helakanpunainen on Persika, tämä tummanpunainen on Punika. Me kaikki olemme sisaruksia ja tahdomme tänään käydä tervehtimässä kahtatoista lounatuulen tättiä. Tänä iltana on niin ihana kuutamo, ja on niin hurmaavaa täällä puutarhassa. Vlen olemme kiitollisia sinulle, että otit meidät vastaan.

— Kiitos, kiitos, sanoi oppinut.

Samassa ilmoitti tummapukuinen palvelijatar:

— Lounatuulen tädit ovat jo saapuneet.

Heti nousivat neitokset pystyyn ja menivät ovelle heitä vastaan.

— Aiomme juuri tulla tätejä tervehtimään, sanoivat he iloisesti. — Tämä herra tässä on pyytänyt meitä hetkeksi istumaan. Sepäs sattui mainiosti, että täditkin saapuivat tänne. Miten ihana yö nyt onkaan, nyt tyhjentäkäämme pikari tätien terveydeksi.

Senjälkeen he käskivät palvelijattarensa tuoda viiniastiat sisään.

— Onko lupa istua? kysyivät tädit.

— Talon isäntä on hyvin ystävällinen, vastasivat neitokset, ja paikka on hiljainen ja yksinäinen.

Neitokset esittelivät tädit oppineelle. Hän jutteli tätien kanssa pari ystävällistä sanaa. Heidän olennoissaan oli jotakin häilyväistä ja hulmuilevaa. Heidän sanansa pur-

suilivat ulos suusta, ja heidän läheisyydessään tuntui viluinen henkäys.

Sillävälin oli palvelijatar saanut pöydän ja tuolit järjestykseen. Tädit istuutuivat yläpäähän, neitokset heitä lähinnä, ja oppinut liittyi heihin istuutuen alimmalle paikalle. Kohta notkui pöytä herkullisimmista ruoista ja ihanimmista hedelmistä, tuoksuva viini täytti pikarit. Ne olivat herkkuja, joita ihmiset eivät tunne. Kuu kumotti taivaalla, ja kukat lemusivat henkeä-salpaavasti. Kun viini ehti vaikuttamaan, hypähtivät neitokset pystyyn ja rupesivat tanssimaan ja laulamaan. Viehkeiltä kajahtivat äänet hämärtävässä yössä, ja neitosten tanssi oli kuin perhosten, jotka kukkien päällä liihottelevat. Hurmaantuneena ei oppinut enää tiennyt, taivaassako vai maassa hän oli.

Kun tanssi oli lopussa, istuutuivat neitokset jälleen pöytien ääreen ja kiertelevät pikarit tyhjennettiin tätien kunniaksi. Oppinuttakin muisteltiin eräässä juomapuheessa, ja hän vastasi puheeseen siroin sanakääntein.

Ne kaksitoista tättiä olivat luonteiltaan hieman kevytmielisiä. Sitäpaitsi alkoi viinikin jo hieman vaikuttaa. Kun yksi heistä koroitti maljansa, vapisi hänen kätensä hieman, ja ennenkuin hän ehti varoa, vuodatti hän Punikan hameille vähän viiniä. Punika, joka oli nuori ja tulinen ja rakasti puhtautta, kavahti suuttuneena pystyyn, kun näki punaisen hameensa viinin tahrimana.

— Te olette todellakin sangen varomattomia, virkkoi hän vihoissaan. — Toiset sisaret teitä pelkäävät, minä en teitä kavahda.

Tädit suuttuivat myöskin puolestaan ja sanoivat:

— Kuinka tuo nuori letukka uskaltaa meitä solvata!

Samalla he käärivät helmansa kokoon ja nousivat pystyyn.

Kaikki neitokset piirittivät heidät ja sanoivat:

— Punika on nuori ja kokematon. Hän on juovuk-

sisä eikä tiedä mitä hän tekee. Elkkää pahastuko! Huomenna hänen täytyy vitsa mukanaan saapua luokseen ja ottaa vastaan rangaistuksensa.

Mutta ne kaksitoista tättä eivät ottaneet tätä kuuleviin korviinsa, vaan poistuivat. Senjälkeen hyvästelivät neitoksetkin ja hävisivät kukkanurmikolle. Kauan istui oppinut kaihoisiin unelmiinsa vaipuneena.

Seuraavana iltana tulivat kaikki neitokset takaisin.

— Me asumme kaikki sinun puutarhassasi, sanoivat he hänelle. — Joka vuosi häijyt tuulet meitä kiusaavat, ja olemme sentähden rukoilleet tätejä meitä suojelemaan. Eilen Punika heitä loukkasi, ja me pelkäämme, etteivät he meitä enää auta. Me tiedämme sinusta, että ystävyydellä olet meihin suhtautunut, josta sydämellisesti sinua kiitämme. Meillä on nyt vakava pyyntö sinulle, että sinä joka vuoden alussa teet pienen, punertavan lipun ja siihen maalaat auringon, kuun ja viiden kiertotähden kuvat ja pystytät sen puutarhasi itäosaan. Näin saamme me sisaret rauhan ja olemme kaikista kärsimyksistä pelastetut. Kun sitten itätuulet tulevat, suojelee lippu meitä.

Oppinut lupasi tämän auliisti, ja neitokset huudahtivat yhteen ääneen:

— Kiitämme sinua suuresta ystävällisyydestäsi ja palkitsemme tämän vielä kerran.

Niin he läksivät, ja suloinen tuoksu täytti koko puutarhan.

Oppinut teki sellaisen punaisen lipun, ja kun määröpäivänä aamuvarahin itätuuli rupesi porottamaan, pisti hän vikkelään lipun puutarhaan.

Myrsky yltyi yltymistään, metsät huojuivat, puut kaatuivat. Ainoastaan puutarhan puut eivät likahtaneetkaan.

Silloin oppinut huomasi, että Salix oli paju, Prunofora luumu ja nokkava Punika granaattiomena, joitten voimakasta kukintaa myrsky ei pysty hävittämään. Nuo kahdeksantoista tättä taas olivat tuulen haltiattaria.

Seuraavana iltana tulivat kukkaskeijukaiset taas kaikki ja toivat kiitokseksi hänelle valoa säihkyviä kukkia.

— Sinä olet pelastanut meidät, lausuivat he, — meillä ei ole mitään muuta mitä sinulle lahjoittaisimme. Syönämä kukat, niin olet kauan elävä ja kartat vanhuuden raihnauden. Jospa sinä meitä vuosittain suojelet, niin jäämme mekin sisaret kauan elämään maan päälle.

Oppinut teki työtä käskettyä ja söi kukkaset. Silloin muuttui hänen vartalonsa ja hän oli taas notkea kuin kaksikymmenvuotias nuorukainen. Aikojen kuluessa hän saavutti salaisen tiedon ja siirrettiin kuolemattomien joukkoon.

*

Meille kristityille on outoa, että iankaikkinen elämä suodaan pienestä kohteliaisuudesta, jota on osoitettu kuvankauneille neitosille, ja parista ystävällisestä sanasta, jotka on lausuttu hieman kalseille, vanhoille tädeille, mutta kiinalaisilla on tässä asiassa toisenlainen arviointi, hieman ritarillisempi. Kiinalainen Faust on viattomampi kuin germaalilainen veljensä, mutta hänellähän ei ollutkaan niin perin huonoa seuraa kuin Saksan sankarilla, jonka paras ystävä oli pahahenki, Mefistofeles.

Gaotama Buddha.

Noin 500 vuotta ennen Kristusta syntyi intialaisten uskonpuhdistaja Gaotama, Sakyen aatelista sukua, tunnettu kunnianimellään Buddha = kirkastettu, Kapilavastun kaupungissa. Tänäkin päivänä, kaksi ja puoli tuhatta vuotta hänen syntymänsä jälkeen, on Buddhan-uskolaisia maailmassa satoja miljoonia. Hänen elämäkertansa on niin tarujen koristama, että se vie voiton kaikista pyhistä kansansankarien ihmetöistä. Mutta meille kristityille tuntuu tämä elämäkerta tutulta. Se hipoo niin monessa kohdin evankeliumien kertomusta, että näyttää siltä, kuin molemmat olisivat käyttäneet samoja lähteitä tai sitten lainanneet toisiltaan. Näin kertoo buddhalaisten evankeliumi, Lalitavistara:

»Suuri Ihminen» taivaassa oli jumalien kehoituksesta päättänyt antautua ihmisten vapahtajaksi, astua alas maailmaan ja alentua syntymään naisesta. Hän valitsi äidikseen hurskaan kuningattaren Majan, kuningas Suddhodanan puolison, Kapilavastun kaupungista. Kuningatar vieraantui miehestään joksikin aikaa ja vetäytyi yksinäisyyteen hartausharjoituksilla valmistumaan korkeaan tehtäväänsä. Silloin tapahtui, että hän kukkien koristamana, kauniissa luolassa leväten, unessa näki valkoisen elefantin sukeltavan ruumiiseensa. Ääni sanoi:

»Sinä tulet täyttymään suurinta riemua. Poika sinulle syntyy, jonka jäseniä ihmeelliset merkit koristavat, jalo vesa kuninkaallista sukua, ylevämielinen kuningasten

kuningas. Hän on oleva Buddha=kirkastettu, joka koko maailmalle riemun tuopi kuolemattomuuden ihanalla ravinnolla.» Majan ruumiista säteili tuli peninkuormittain joka taholle. Sairaat tulivat Majan luo, ja he pääsivät tuskistaan, niin pian kuin kuningatar oli laskenut kätensä heidän päänsä päälle. Kymmenen kuukautta tämän unen perästä Maja synnytti, saastuttamattomana, pojan, joka heti synnyttyään korkealla äänellä julisti: »Minä olen ylevin ja paras ja olen lopettava kaiken tuskan.»

Silloin saapuivat taivaallisten henkien joukot tervehtimään vastasyntyntä vapahtajaa, maa järisi, taivaallinen tuli välähti, kuurot kuulivat ja sokeat näkivät, ja yksin tuonelassakin tuskat hetkeksi taukosivat.

Niihin aikoihin oli hurskas tietäjä Asita, joka Himalajassa erakkona asui, nähnyt taivaalla ihmeellisiä merkkejä, että suuri kuningas oli syntynyt maailman vapahtajaksi. Hän laskeutui alas Kapilavastuun, tapasi lapsen kuninkaanlinnassa ja huomasi salaisista merkeistä, että pojassa »Taivaan suuri ihminen» oli ilmestynyt, ja samassa hän itki. Kysymykseen, miksi itki, hän vastasi: »Tämä on opettava lakia, joka alusta, keskeltä ja lopusta sisältää vain hyvettä; minä en enää ole näkevä hänen pelastustyötään, sentähden itken.»

Pojaksi kasvettuaan hämmästytti Gaotama opettajiaan erinomaisilla tiedoillaan; hän vaipui syviin mietelmiin.

Tapahtui kerran kevätjuhllilla, että pojan hoitajatar kadotti hänet näkyvistään. Kauan häntä haettiin, kunnes isänsä löysi hänet viikunapuun alta, jonka varjo koko päivän siirtymättä häntä suojasi, viisasten miesten ympäröimänä, joitten kanssa poikanen hengellisistä asioista keskusteli. Isän hämmästyneisiin kysymyksiin poikanen vastasi: »Isäni, heitä pellon kyntämiset syrjään ja pyri korkeampiin asioihin.» Mutta poikanen palasi isänsä kanssa takaisin kaupunkiin ulkonaisesti mukaantuen ympäristön tapoihin, mutta sisällisesti mieltien tulevan vapahtaja-

Buddha.

kutsumuksensa aatteita. Hän otti osaa hovin kaikkiin ilonpitoihin, harrasti urheilua, otti aviovaimon, sai pojan, jonka syntyessä Buddha lausui: »Tässä on uusi ja vankka side, joka minun on katkaistava.» Nähdessään ihmisten monet tuskat ja kärsimykset hän päätti luopua upeasta elämästään. Vanhemmat, ystävät ja aviovaimo koettivat kieltää, mutta ei mikään auttanut. Hiljaisena yönä hän ääntä päästämättä hyvästeli nukkuvaa vaimoan ja lastaan ja jätti ratsun selässä kaupungin. Ensimmäin hän liittyi pariin bramaaniin, mutta ei löytänyt heiltäkään vastauksia polttaviin kysymyksiinsä. Omin päinsä hän ryhtyi katumusharjoituksiin ja eleli niin pidättyvää elämää, että kuolema häntä lähenteli. Silloin hän huomasi, ettei sellainenkaan elämä tuota tyydytystä. Hän heitti askeetin elämän, söi ja joi taas niinkuin muutkin ihmiset. Samassa entiset ystävät ja tuttavat jättivät hänet, hän seisoi yksin maailmassa sydämessään vain polttava kysymys: »miten pääsen olemuksen tuskasta vapaaksi?» Hänen kamppaillevaa mielentilaansa käyttivät hyväkseen ilmassa liitelevät henget.

Mara, himon ja kuoleman ruhtinas, koetti kaikenlaisella petoksella saattaa hänet luopumaan vapahtajan tieltä. Ensimmäin hän laski myrskyt, sateet, tulilieskat ja kalliot syökseen Gaotamaa vastaan, mutta tehottomina lysähtivät nämä aseet pyhimyksen jalkojen juureen, kosketellen hieman häntä, ei vahingoittaen. Mara koetteli häntä himon aseilla. Käski kauniit tyttärensä suloudellaan vangitsemaan pyhimystä, mutta häpeissään täytyi heidän tunnustaa hänen hyveensä kestävyys. Vihdoin seurasi kovin koettelemus. Mara lupasi hänelle maailman ylimmän vallan ja herruuden, jos hän luopuisi muutenkin saavuttamattomasta henkisestä tarkoituksesta. Mutta Gaotama vieroitti hänet luotaan sanoilla: »Jospa lienetkin himon herra, et ole totuuden herra, jonka perille minä sinun uhallasikin olen pääsevä.»

Kohta tämän koettelemuksen perästä Gaotama koki ratkaisevan valaistuksen hetken. Hänen istuessaan viikunapuun alla hiljaisiin mietteisiin vaipuneena välähti tiedon valo hänen aivoihinsa. Hän oppi ne neljä perustotuutta, joihin pelastus perustuu, nimittäin: 1) Koko elämä on kärsimystä, sillä se on alituista halua, joka ei koskaan sammu, pyrkimystä ilman saavutusta, omistamista, jota kadottaminen uhkaa. 2) Kärsimyksen juuret eivät sijaitse meidän ulkopuolellamme, vaan itsessämme, meidän haluissamme, elämässämme ja vallanjanossamme. 3) Pelastuksen tuskasta tarjoaa tämän janon sammuttaminen, elämänhalun tukahduttaminen, oman itsensä voittaminen, halujen sammuttaminen, Nirvana. Ja vihdoin: 4) Tie tähän päämaaliin on tuo kahdeksanosainen, pyhä polku, jolla on seuraavat nimet: »Oikea usko, oikeat päätelmät, oikea sana, oikea työ, oikea pyrkimys, oikea elämä, oikea ajatus, oikea itseensävaipuminen.»

Tämän ilmestyksen kautta Gaotamasta tuli Kirkastettu=Buddha. Vielä 50 päivää hän viipyi pyhän hyvän ja pahan tiedon puun alla, missä kirkastus oli tapahtunut, ja punnitsi epäröiden, pitikö hänen pitää tämä pelastava totuus omana tietonaan vai pitikö julistaa muillekin ihmisille, joitten karkea mieli, maallisen kilvoituksen takia pilkkoiseen pimeyteen verhottuna, ei jaksaisi sulattaa tätä syvää, kätkeytyä totuutta. Silloin itse jumalat korkeuksista laskeutuivat alas rohkaisemaan epäröivää horjuvaista, jotta hän, säälistä ihmisten surkeutta kohtaan, ilmoittaisi ihmisille pelastavan totuuden. Ja niin hän läksi kaikelle kansalle opettamaan pelastuksen tietä.

Sen jälkeen Buddha saarnasi Benaresissa kaikelle kansalle ja samosi ylt'ympäri koko maan matkustavana totuudenjulistajana. Suuri menestys oli hänellä kaikkialla. Rikkaat ja köyhät, oppineet bramaanit ja kansa, joka työtä tehnyt ja raskautettu oli, kuuntelivat hänen saarnojaan pelastuksesta, ja osa heistä liittyi hänen opetuslapsikseen ja seuralaisikseen.

Kun hän oli kerännyt 60 opetuslasta, lähetti hän heidät maailmaan saarnaamaan sanoen: »Menkää ulos monille voitoksi, säälien maailmaa, ja saarnatkaa suloista oppia täydellisestä ja puhtaasta elämästä!» Buddhan rakkain oppilas oli hänen serkkunsa, nimeltä Ananda, josta sanottiin, että hän enimmäkseen on kuunnellut ja kuulemansa parhaiten kätkenyt mieleensä. Mutta oli Buddhankin opetuslasten joukossa Juudas Iskariotinsa, nimeltä Dewadatta, jonka paha henki oli saanut pistetyksi heidän joukkoonsa murhataksaan Buddhan. Korkeampi käsi pelasti kumminkin Buddhan sortumasta hänen juoniinsa. Vaikka Buddha oli, väitellessään bramaanien ja askeettien kanssa, ihmetöistä lausunut seuraavat sanat: »en opeta oppilailleni, että he kansan edessä ylikuonnollisilla voimilla ihmeitä tekisivät, vaan opetan heille näin: eläkää niin, että hyvät työnne kätkette ja syntinne tunnustatte», niin siitä huolimatta vilkas intialainen taruaisti sitoi Buddhan päähän ihmestarin kruunun, joka on vieläkin kirjavampi kuin Kristuksen.

Kun Buddha 80 v:n ikäisenä, vaikutettuaan kiertävänä saarnaajana 45 vuotta, tunsu loppunsa lähenevän (noin v. 480 e. K.), keräsi hän opetuslapsensa ympärilleen ja varoitti heitä: »Olkaa herkeämättä valveilla, vaeltakaa aina pyhinä, säilyttäkää suljettuina ja hyvin valmiina sielunne! Joka horjumatta aina vaeltaa uskollisena totuuden sanalle, hän tempaisee itsensä irti syntymästä ja kuolemasta ja tunkee kaiken kärsimyksen päähän.» Vielä hän kysyi, oliko hänen opissaan jotakin heille hämärää. Kun kaikki vaikenivat ja Ananda selitti, ettei kelläkään ollut epäilyksiä Buddhan opista, silloin hän lausui viimeiset sanansa: »Kaikki, mikä syntynyt on, katoaa. Toimikaa innolla pelastustyössänne.»

Sen jälkeen Gaotama astui Nirvanaan.

Nousi kova ilma ja pitkäisen jylinä, ja maa järäsi hänen eronhetkellään. Ja kun hänen ruumiinsa laskettiin

komeasti koristetulle polttorviolle, syttyi tämä itsestään tuleen.

*

Tarkkaava lukija on huomannut ne monet yhtäläisyydet, jotka ovat olemassa Buddhan ja Kristuksen opin ja elämän välillä. Kumpi on lainannut? Arvattavasti se taru, joka on nuorempi. Tai ovat molemmat lainanneet vieläkin vanhemmasta tarustosta. Ei kukaan kristitty usko, että maa järisi Buddhan hengenvälillä, mutta kaikkien kristittyjen tulee uskoa, että temppelin esirippu repeytyi Kristuksen kuolinhetkenä.

Buddha ja naiset.

Nainen on synnintuoja, niin sanotaan raamatussa. Eeva vietteli Aatamin, ja samaa ovat miljardit naiset tehneet maapallon miehille. Hurskaat profeetat ja askeetit ovat suoriutuneet miten kuten muista haluistaan, mutta naisen herättämät tunteet ovat aina olleet vaikeimmat tukahduttaa. Vanhat buddhalaisten historiakirjat ovat täynnä kertomuksia ja mielelmiä naisten parantumattomista juonista.

Näin sanoo buddhalainen:

Niinkuin kalan kulku meressä, niin tutkimattoman salainen on naisen luonne, jossa totuutta on vaikea löytää, jonka valhe on kuin totuutta ja totuus niinkuin valhetta. — Ananda kysyy Buddhalta:

— Kuinka meidän täytyy, oi Herra, kohdella naista?

— Teidän täytyy karttaa hänen silmäystään.

— Mutta jospa me sittenkin näemme sen, Herrani, mitäs silloin täytyy tehdä?

— Ei saa häntä puhutella, Ananda.

— Mutta jospa sittenkin joudumme puheisiin naisen kanssa, mitäs sitten?

— Silloin teidän täytyy pitää tarkasti varanne.

Ananda parka, Buddhan rakkain opetuslapsi, evankelista Johanneksen vastine, joutui usein kiusaukseen. Eräs kohta, joka osaltaan muistuttaa Kristuksen ja samarialaisen vaimon tapaamista kaivon luona, kävi seurauksiltaan kovin arveluttavaksi.

Kun Mestari oleili Sravastissa, oli Anandan tapana käydä läheisessä kaupungissa kerjuulla. Kerran kaupungista palatessaan vaivasi häntä jano ja hän näki erään tshandala-tytön, nimeltä Praktri, hakevan kaivosta vettä.

— Sisareni, sanoi Ananda hänelle, — anna minulle vettä juoda.

Praktri vastasi:

— Mutta minähän olen tshandala-tyttö, arvoisa Ananda. (Tshandala on halveksituin kasti Indiassa; tshandalaisen kättelemisenkin jo tuotti saastaa.)

— Sisar, sanoi Ananda, — en ole kysellyt sinun perhetäsi enkä kastiasi, mutta jos sinulla vettä on antaa, anna minulle, minä tahdon juoda.

Silloin tyttö antoi hänelle kulauksen ja rakastui samalla silmittömästi pyhimykseen. Hän ilmoitti äidilleen, että hänelle tulee kuolema eteen, jollei hän saa Anandaa miehekseen. Silloin valmisti äiti, joka oli suuri noita-akka, väkevän lemmejuoman ja loihiti sillä Anandan. Taikatemppu onnistui, Ananda saapui tshandalaisten kotiin, jossa ylen ihastunut Praktri jo oli tehnyt vuoteet valmiiksi. Mutta juuri vaaran kireimpänä hetkenä Ananda purskahti itkuun ja rukoi sydämen tuskassaan Buddhalta apua. Tämä tulikin omalla loitsuvoimallaan avuksi. Ja Buddhan loitsu masensi noita-akan konstit.

Ananda läksi tshandala-talosta ja palasi luostariinsa. Suuri noita-akka selitti onnettomalle tyttarelleen, että Buddhan loitsuluvut olivat hänen noitumisiaan väkevämät. Mutta Praktri, tshandala-tyttö, ei ollut parantunut lemmeistään. Hän meni kaupunkiin ja rupeesi seuraamaan Anandaa, kun tämä keräsi almuja. Taas kääntyi Ananda tuskissaan Mestarin puoleen apua pyytäen. Tämä antoi Praktrin tulla luokseen, suostui näennäisesti hänen haluunsa päästä Anandan vaimoksi, mutta taivutti hänet hienolla tavalla tekemään siveyslupauksen ja rupeamaan nunnaksi.

Ja hän ei ainoastaan leikkauttanut tukkaansa ja pukenut nunnankaapua päällensä, vaan hän myös tunkeutui neljän jalon totuuden ymmärtämiseen ja käsitti perinpohjin Buddhan uskonnon.

Mutta kun bramaanit, sotilaat ja porvarit Sravastissa kuuluivat, että Buddha oli vihkinyt tshandala-tytön nunnaksi, kauhistuivat he, ilmaisivat tapahtuman kuningas Prasenajitille, ja tämä lähti heti Mestarin luo nuhtelemaan häntä. Suuri joukko Sravastin bramaaneja, sotilaita ja porvareita oli myöskin sinne kerääntynyt.

Buddha antoi bramaanien siveysopista ja koko kastilaitoksesta murhaavan arvostelun vertauksien muodossa. Muuttivatko kuuntelijat mielipiteensä, siitä ei taru kerro

---

Buddhalainen pelastusajatus.

Otan päälleni kaikkien olentojen kärsimykset, olen lujasti päättänyt tämän tehdä, minä kestäen sen, en pyörrä takaisin, en pakene, en säikähdä, en vapise, en pelkää, en peräänny enkä hämmästy. Miksikä en? On välttämätöntä, että kaikkien olentojen kuorman otan kantaakseni. Sillä lupauksen olen tehnyt pelastaakseni kaikki olennot. En ainoastaan omaa pelastustani ajattele. Sillä minun täytyy pelastaa kaikki olennot Samsaran joesta kaikkietoisuuteen vakaan päätökseni veneellä. Olen päättänyt jokaisessa tuskan paikassa viipyä miljoonia aikakausia. Miksikä? Koska parempi on, että minä yksin kärsin, kuin että kaikki luodut vajoovat tuskan kuiluihin. Minä uhraan itseni lunnasrahaksi.

*

Tässähän lausutaan julki Kristuksen pelastusajatus melkein samoilla sanoilla, joita hän itse käytti. Yhtäläisyys on suorastaan vaivaava, aivan kiusoittava. Herää kysymys, kumpi on lainan antanut, kumpi ottanut? Kenen esikoisajatus pelastusoppi on? Vai eikö kummankaan? Onko se vieläkin vanhempaa perua? Onko se lähtöisin ikivanhoista uhritoimituksista, jossa karitsa tai n. s. syntipukki poisottaa maailman synnit kärsimällä kuoleman. Kristuksen pelastuskuolema lienee kaikkein nuorin samanlaisista aasialaisista taruista.

Egyptiläisten jumala Osiris nousi kolmantena päivänä kuolleista, ja kansa riemuitsi: »niin totta kuin Osiris on noussut

kuolleista, niin minäkään en ole kuoleva». Fryygialainen jumala Attis nousi neljäntenä päivänä kuolleista, ja hänen uskovaisensa riemuitsivat: »lohduttakaa itseänne, hurskaat, jumala on pelastettu, niinpä on teillekin pelastus tuonelasta tuleva». Nämä uskonnot olivat satoja vuosia Kristusta vanhemmat.

Tuhlaajapoika.

Rikkaalla miehellä oli ainokainen poika. Tämä vaelteli ristiin rastiin vieraita maita. Sillä aikaa kuin isä yhä vain rikastui ja oli käynyt mahtavaksi mieheksi, eleli poika vieraalla maalla, köyhänä ja joron jälille joutuneena. Kerjäläisenä hän vihdoin palasi kotiaan, missä isä kaiken aikaa oli ikävöinyt häntä. Kerjäläisenä poika tuli isänsä luo, jota hän ei tuntenut, isä kun suuren seurueen keskellä istui rakennuksensa edessä, komeana kuin kuningas. Kun hän tämän ihanuuden ja korskeuden näki, pakeni hän peläten, että häntä, ryysyistä mierolaista, pahoin pidettäisiin. Isä tunsikin hänet heti ja lähetti palvelijoita tuomaan kerjäläisen luokseen. Tärysten ja vavisten raastettiin hänet isän luo ja hän meni tainnoksiin. Silloin käski isä, että poika oli laskettava irti. Iloisena poika lähti pois hakeutuen kaupungin köyhäinkortteliin. Rikas mies mietti keinon, millä poikansa luottamuksen saavuttaisi. Hän antoi toisten työläisten palkata hänet talonsa kaikkein halveksituimpiin tehtäviin, haki kumminkin hänen seuraansa ja voitti vähitellen hänen suosionsa. Kaksikymmentä vuotta kului näin, ilman että isä ilmaisi, kuka hän oli. Vasta kuolinvuoteellaan hän kutsutti kokoon sukulaisensa, ja ilmoitti, että tuo kerjäläinen, joka nyt oli kohonnut uskotuksi palvelijaksi, oli hänen oma poikansa, ja määräsi hänet koko suuren omaisuutensa perijäksi. Rikas mies on Buddha, uudestaan löydetty tuhlaajapoika on ihmislapset, jotka Buddha viisaana isänä vähitellen kokoo luokseen, asettaen heidät lopuksi onnellisiksi omaisuutensa perijiksi.

Otteita Herodotoksen historia-teoksesta.

Herodotos, »historian isä», joka oli syntynyt noin 500 ennen Kristusta, on suuressa teoksessaan käsitellyt monta uskonnollista aihetta, etenkin vanhojen kansojen uskonnollisia menoja. Hänen, senaikuiseksi mieheksi, aivan hämmästyttävä ennakkoluulottomuutensa ja suvaitsevaisuutensa pidättää häntä syventymästä uskonnollisiin perusteluihin, hän pysytteleikse mieluummin vain menojen kuvaamisessa. Hän ei tahdo arvostella kenenkään uskonnollisia käsityksiä, olivatpa ne miten ihmeellisiä tahansa, ja jottei hän vastoin tahtoaan joutuisi ketään loukkaamaan, vaikenee hän. Tuntuu omituiselta lukea tämän vanhan miehen kirjasta väitettä, joka vasta nykyään on päässyt arvoonsa, suvaitsevaisuuden pääperustelua, nimittäin, että meillä ihmisillä kaikilla on juuri yhtä paljon tai yhtä vähän tietoja jumalista.

Kun hän joutuu puhumaan egyptiläisten eläinten palveluksesta, ei hän tahdo mainita, miksi he sen tekevät. Hän livahtaa pois koko asiasta selityksellä, joka suuresti muistuttaa nykyajan iskulausetta: *uskonto on kunkin ihmisen yksityisasia*. Herodotos sanoo:

»Jos minä sanoisin, minkä vuoksi eläimet ovat pyhitetyt jumalille, joutuisin puhumaan jumalallisista asioista, joista minä mieluummin olen kertomatta. Senkin, minkä vain niistä sivumennen olen maininnut, olen pakosta puhunut.»

Mutta kun Herodotos joutuu kertomaan tapauksesta, jossa suvaitsemattomuus ja toisen uskonnollisen tunteen loukkaaminen oikein viettävät riemujuhliaan, silloin ei hänkään jaksaa

pidättyä. Ei hän menetä mielenmalttiaan, mutta hänen tasa-
puolinen kertomatapansa saa nuhtelevan sävyn.

Persialaisten suuri kuningas Kambyses oli valloittanut koko
Egyptin. Egyptiläiset olivat joutuneet hänen armoilleen.
Kambyses raivosi oikein ristiretkeläisen tavoin kaikkea sel-
laista uskonnollista ajatustapaa vastaan, joka hänestä oli outoa,
vierasta ja käsittämätöntä. Varsinkin saattoi Apis-härän pal-
velus hänet raivoihin. Herodotos kertoo:

Enempää sanomatta hän käski pappien tuoda esiin
Apis-jumalansa. Niinpä he läksivät sitä noutamaan. Tämä
Apis eli Epafos oli vasikka, syntynyt lehmästä, joka ei
enää saa tulla kantavaksi. Egyptiläiset sanovat, että tai-
vaasta iskee valon säde alas lehmään, ja että se siitä syn-
nyttää Apiksen. Mainittu vasikka on muuten musta, mutta
sillä on seuraavat merkit: otsassa sillä on kolmionmuotoi-
nen, valkea täplä, selässä ikäänkuin kotkankuva, hän-
nässä kahdenlaatuiset karvat ja kielen alla kovakuoriaisen
tapainen.

Niin pian kuin papit olivat tuoneet Apiksen, Kambyses,
joka jo oli jotenkin hullu, tempasi tikarinsa ja tahtoi pis-
tää Apista vatsaan, mutta iskikin sitä kupeeseen. Naurah-
taen hän silloin virkkoi papeille: »Voi teitä konnia, semmoi-
siako ovatkin jumalat, että niissä on lihaa ja verta ja että
ne voivat tuntea rautaa? Vaikka onhan tämä jumala egypti-
läisten arvoinen. Mutta ette te rankaisematta pidä minua
pilkkanne.» Näin lausuttuaan hän antoi käskyn asian-
omaisille ruoskia pappeja ja tappaa muista egyptiläisistä
jokaisen, jonka tapaisivat juhlimasta. Siten egyptiläisten
juhla sai loppunsa ja papit rangaistuksen. Mutta kupee-
seen lyöty Apis riutui temppelissä, missä se virui, ja kun se
haavastaan kuoli, niin papit Kambyseen tietämättä hauta-
sivat sen.

Näin hirveästi Kambyses siis riehui sekä persialaisia
että liittolaisia vastaan oleskellessaan Memfissä. Hän

avasi myös vanhat hautakammiot ja katseli ruumiita. Niinpä hän myös tuli Hefaistoksen pyhättöön ja laski paljon pilaa jumalankuvasta. Hefaistoksen kuva on nimitäin hyvin niitten foinikialaisten pataikien kaltainen, joita foinikialaiset kuljettavat kolmisoutujen kokissa. Mutta niiden varalle, jotka eivät semmoista ole nähneet, tahdon ilmoittaa seuraavan tunnusmerkin: pataiki on lintukotolaisen mukailu. Kambyses meni myöskin kabeirien pyhättöön, johon ainoastaan papin on lupa mennä sisälle. Niidenkin kuvat hän poltti, paljon niitä pilkattuaan. Nekin ovat samanlaisia kuin Hefaistoksen kuvat ja niitä sanotaankin hänen lapsikseen.

Minusta on siis aivan ilmeistä, että Kambyses oli tullut kovin raivoksi, sillä ei hän muuten olisi ryhtynyt pilkkaamaan pyhiä asioita ja tapoja. Jos näet joku ehdottaisi ja käskisi kaikkia ihmisiä valitsemaan itselleen kaikkein kauneimmat tavat, niin jokainen kansa harkittuaan ottaisi omansa; niin pitää kukin omia tapojaan kaikista tavoista kauneimpina. Ei ole siis todennäköistä, että muu kuin hullu ihminen tekee sellaisista asioista pilkkaa. Että kaikki ihmiset arvelevat tapojen suhteen tällä lailla, sen saattaa päättää monesta muustakin merkeistä, mutta varsinkin seuraavasta. Hallitusaikanaan Dareios kerran kutsui saapuvilla olevat helleenit luokseen ja kysyi, mistä hinnasta he tahtoisivat syödä kuolleet isänsä. He sanoivat, etteivät mistään hinnasta sitä tekisi. Sen jälkeen Dareios kutsui luokseen muutamia niistä indialaisista, joita sanottiin kallatilaisiksi ja jotka söivät vanhempiansa. Niiltä hän helleenien läsnäollessa, jotka tulkkien kautta saivat tietää, mitä puhuttiin, kysyi, kuinka paljosta rahasta he ottaisivat tulella polttaakseen kuolleet isänsä. He huusivat ääneensä ja käskivät hänen olla puhumatta syntiä. Semmoinen on nyt kerran tapa, ja oikein näyttää minusta Pindaros runoilleen sanoessaan, että tapa on kaikkein kuningas.

Kun ajattelemme, miten sankassa suvaitsemattomuuden yössä Europan kansat ovat nyt kohta puolitoista vuosituhatta hamuilleet ja haparoineet, kuinka monta Kambysesstä, ja häntäkin vielä julmempaa uskonvainoojaa Europa on alueillaan sietänyt, jopa kunnioittanutkin, niin tämä Herodotoksen suvaitsevaisuuden opetus ja ylistys häikäisee nykyaikaisen ihmisen mieltä kuten varhaisen kointähden välähdys, joka leimahtaa kerran, mutta kohta peittyä harmaan ikäviin, läpinäkymättömiin, matalalla leijaileviin pilviin. Jo 500 vuotta ennen Kristusta nämä viisaat sanat lausuttiin, vasta nyt 2,400 vuotta sen jälkeen alkaa ihmiskunnan enemmistö tajuta, että uskonnollinen suvaitsevaisuus on korkeampaa siveellistä laatua kuin valtiuskonnoitten tähän asti harjoittama tunnustuksellinen kuristus ja sorto.

*

Yhteinen piirre vanhassa jumalakäsityksessä oli oppi Jumalan kateudesta ihmissukukuntaa kohtaan. Prometheus, tulen jumala, valon tuoja, kytkettiin kallioon, jossa korppikotka raateli hänen maksaansa; Aatami ja Eeva ajettiin pois paratiisista, koska olivat syöneet tiedon puusta ja Jumala pelkäsi, että ihminen tulisi jumalien vertaiseksi. Aivan samaa mieltä on myöskin Herodotos. Hän panee Xerxeen sedän suuhun seuraavat sanat:

Etkö näe, kuinka jumala salamallaan iskee muita ylemmäksi kohoaviin luontokappaleisiin eikä salli niiden suurenalla, vaan että pienet eivät häntä ärsytä. Etkö näe, kuinka hän aina suurimpiin rakennuksiin ja korkeimpiin puihin vasamansa viskaa. Sillä jumalan tekee aina mieli typistää kaikkea, mikä pistää muita ylemmäksi. Samaten myös saattaa vähäinen sotajoukko tuhota lukuisan, kun jumala kateellisena herättää sotilaissa pelkoa tai heihin iskee ukkosensa, niin että he kunniattomasti saavat tuhonsa. *Sillä ei jumala salli kenenkään muun kuin itsensä olla korkea.*

*

Kun Herodotos tapasi Traakiassa kansan, joka uskoi kuolemattomuuteen, ei hän malttanut vaieta, vaan »pakko» pani hänet puhumaan. Usko kuolemattomuuteen oli kreikkalaisesta niin outoa, ettei sitä kannattanut syrjäyttää vaiiololla. Usko kansan vapahtajaan, joka voittaa kuoleman vallan ja nousee taas ylös maailmaan, ei sentään ollut outo syyrialaisissa taruissa, johon Adonis-taru niin selvästi viittaa. Herodotos kertoo Dareios-kuninkaan kukistaneen geetit, jotka uskoivat kuolemattomuuteen:

Ja heidän kuolemattomuuden uskonsa on tämmöinen. He eivät luule kuolevansa, vaan uskovat vainajan menevän Salmoxis-haltian tykö. Toiset heistä kutsuvat tätä samaa nimellä Gebeleitsis. —

Mutta sen mukaan kuin minä olen saanut tietää Hellespontoksen ja Pontoksen maissa asuvilta helleeneiltä, oli mainittu Salmoxis ihminen ja palveli orjana Samoksessa; ja hän palveli Pythagoraalla, Mnesarkoksen pojalla. Sitten hän tultuaan vapaaksi oli hankkinut itselleen suuria rikkauksia, jonka jälkeen hän oli lähtenyt pois omaan maahansa. Siihen aikaan viettivät traakialaiset kurjaa elämää ja olivat jokseenkin ymmärtämättömiä. Mutta tämä Salmoxis, joka tunsii joonialaisen elinlaadun ja hienostuneempia tapoja, kuin mitä traakialaisilta saattoi odottaa, hän kun oli seurustellut helleenien ja Pythagoraan kanssa, joka ei ollut heikoimpia helleenien tietoviisaista, valmistutti itselleen miessalin, johon otti vastaan kaikki etevimmät maanmiehensä ja kestitsi heitä. Ja samalla hän opetti, ettei hän itse eivätkä hänen juomaveikkonsa ynnä kaikki heistä polveutuvat kuolisi, vaan joutuisivat paikkaan, missä alati tulisivat elämään ja nauttimaan kaikkea hyvää. Mutta sillävälän kuin hän näin teki ja puhui, hän teetti maanalaisen huoneuksen. Ja kun huoneus oli hänellä täydellisesti valmiina, niin hän katosi traakialaisten näkyvistä, astui alas maanalaiseen huoneeseen ja eleli siellä

kolme vuotta. Ja traakialaiset ikävöivät ja surivat häntä kuin kuollutta. Mutta neljäntenä vuotena Salmoxis ilmestyi heille, ja siten he uskoivat mitä hän oli sanonut.

Niin he väittävät hänen tehneen. Mutta mitä maanlaiseen huoneeseen tulee, en sitä usko enkä ole liioin uskottakaan; kuitenkin luulen mainitun Salmoxiin eläneen monta vuotta ennen Pythagorasta. Mutta olkoonpa Salmoxis ollut joku ihminen tai joku geettien kotimainen haltia, jätämme hänet sikseen.

*

Lukianos, helleeniläinen filosofi sata vuotta jälkeen Kristuksen, laskettelee leikkiä Olympon jumalien muka kuolemattomuudesta ja väittää, että skyytit ja geetit vaativat myös itselleen kuolemattomuutta. Hän pahoittelee sitäkin, että Salmoxis on otettu kreikkalaisten jumalien joukkoon, vaikka hän maailmassa oli vain orja. Lukianos ei tietänyt, että Jumalan poikakin otti orjanmuodon päällensä ja tuli maailmaan pelastaakseen ihmiskunnan, sitten, kuoltuaan ja ylösnoustuaan, kohotakseen taivaaseen, isän jumalan luo.

Pan. (Pukinsorkka.)

Kreikkalaisten pyhät tarut.

Mikä suunnaton ero onkaan olemassa kahden naapurikan-
san, kreikkalaisten ja juutalaisten, jumalakäsitteiden välillä!
Kreikkalaisten taivas on täynnä iloisia, kiihkeästi elämänhalui-
sia, jopa joskus remuaviakin jumalia, joitten hallitsija ja käs-
kijä Zeus vihapäissään tosin sinkosi tuhoavia ukkosennuoliaan,
mutta lepyttyään lallatteli, leikitteli ja lemmiskeli oikein juma-
lallisin mittakaavoin. Eikä hänen lempensä kohdistunut ainoas-
taan Olympon moniin kauniisiin naisjumalattariin, hänen hellä
mielensä paloi yhtä usein sinipiikojen, merenneitojen ja vuori-
nymfien pariin. Eivätkä ihmistenkään tyttäret saaneet olla
häneltä rauhassa, jos vain ne olivat kauniita, sieviä ja somia.
Sillä kauneutta Zeus, niinkuin kaikki muutkin jumalat, pal-
voi luomakunnan perusprinsiippinä.

Jumalako loi ihmiset omaksi kuvakseen, niinkuin raamattu
sanoo, vai ihminenkö loi jumalat omiksi kuvikseen? Jälkimmäi-
nen väite on ainakin yhtä tosi kuin edellinen.

Kreikan kansa on sekä taiteellisesti että tieteellisesti ollut
maailman lahjakkain kansa. Sentähden heidän jumalansa ja
jumalattarensa olivat sekä kauniita että viisaita. Taivaaseen
koroitettiin kauneimmat ja viisaimmat ihmisten joukossa. Kris-
tittyjen jumalalla on vain yksi »ainutsyntyinen» poika ihmisten
tyttäristä, Zeus-jumalalla on satoja sadoista eri äideistä.

Miten toisenlainen onkaan juutalaisten Jehova! Hän on
aasialainen tyranni, jonka eteen täytyy heittäytyä maahan
pelolla ja vavistuksella, jota täytyy kasvot lattian rajassa
rukoilla, että: käännä valaistut kasvosi puoleeni ja ole minulle

armollinen, eläkä johdata minua kiusaukseen, vaan anna minulle syntini anteeksi, sillä annanhan minäkin anteeksi muitten synti. Jehova on totisuuden perikuva; kauneudesta hän ei välitä, tieteitä hän ei rakasta, päinvastoin niitä vihaa ja pelkää. Ensimmäisen ihmisparin hän karkoitti paratiisista vain sen takia, että se oli tullut yhtä viisaaksi kuin jumala, se kun kykeni erotamaan hyvän pahasta. Jehovalle on pääasiana, ettei hänen uskovaisensa saa palvelua muita jumalia »hänen edessään». Sentähden juutalaisten tiede oli mitätöntä, heidän taiteensa arvotonta kreikkalaisten tieteeseen ja taiteeseen verrattuina. Raamattu sisälsi kaiken, mitä juutalainen tieteeltä vaati. Kreikkalaisten tiede taas kehittyi vallan vapaasti, jumaluuksopin sitä ollenkaan kahlehtimatta. Kreikkalaisille siis nykyinen maailma on velkaa vapaan ajattelemisen aatteen, kaiken tieteensä ja taiteensa esikuvat.

Raamatun hengessä tarkastettuina kreikkalaisten jumalain tarut tuskin ovat pyhiä, mutta hilpeä, kauneutta kaipaava rahvas Kreikassa ajatteli toisin. Sivistynyt Kreikan yleisö oli jo vuosisatoja ennen Kristuksen syntymistä enemmän tai vähemmän ateistinen; valtio vain ylläpiti tätä uskonnollista tarustoa sivistymättömän rahvaan takia. Aivan samalla tapaa kuin nykyään monet Euroopan valtiot.

Kerron seuraavassa muutamia kreikkalaisia taruja muinaisajan kreikkalaisten ja roomalaisten kirjailijain kertomusten mukaan.

Troijan sodan syyt.

Paris.

Troijan kuninkaalla Priamolla ja hänen puolisoillaan Hekuballa oli monta lasta. Uljain oli Hektor, mutta komein oli Paris. Ennen Pariksen syntymää näki Hekuba sellaisen unen, että hän kantoikin kohdussaan onnettomuutta tuottavaa tulikekättä. Viisaat tietäjät selittivät, että lapsesta oli sukeutuva Troijan turmio. Estääkseen tämän lähettivät vanhemmat onnettoman lapsen Ida-vuoren kukkulalle menehtymään erämaahan.

Mutta Paris ei kuollutkaan. Karhu häntä imetti, ja muutaman ajan perästä nähtiin hänet leikittelemässä paimenten poikain kanssa Ida-vuorella. Hänestä kasvoi rohkea, kaunis ja väkevä nuorukainen, kaikessa tovereitaan paljoa etevämpi. Kuninkaallisesta suvustaan hänellä ei ollut aavistustakaan. Mieheksi vartuttuaan hän ahdisteli vuoriston villipetoja niin suurella menestyksellä, että häntä ruvettiin nimittämään kunnianimellä Aleksander, »miesten mies». Naisten parissa hän liikkui kuin Lemminkäinen suomalaisissa taruissa, niin että hänen maineensa kulki aina jumalien asuinsijoille saakka, Olympeen. Eräs vuorinymfi Oinone kietoi hänet pauloihinsa, ja tämän sinipiian kanssa hän vietti onnellista elämää karjojensa kesken, tyytyväisenä halpaan elintapaansa ja koruttomaan kotiinsa.

Hälinä Olympossa.

Merenjumalatar Thetis ja Tessalian kuningas Peleus, Akilleen vanhemmat, viettivät häitään Tessaliassa. Kaikki jumalat ja puolijumalat olivat kutsutut juhlaan, mutta riidanjumalatar, Eris, oli tahalla jätetty kutsumatta, sillä epäsopu jumalien kesken voi muutenkin leimahtaa ilmi-
liekkiin, ilman että virallinen riidanrakentaja oli läsnä. Mutta tämä harmitti Eristä. Hän keksi pirullisen juonen. Hän hankki kultaisen omenan, jonka kylkeen kaiversi sanat: »Kaikkein kauneimmalle», ja nakkasi sen keskelle hääjoukkoa.

Morsiuspari oli jo poistunut syrjähuoneisiin. Toiset häävieraat joivat, toiset tanssivat, muutamat kuuntelivat Apollonin sitransoittoa ja Muusain kuorolaulua, kun omena kieri sisään ja pysähtyi sen istuimen eteen, mihin Hera, Pallas ja Afrodite (latinaksi: Juno, Minerva ja Venus) olivat sijoittuneet.

Arvaahan sen, mikä kotkotus siitä syntyi jumalattarien parvessa. Kellekkä kultainen omena kuului? Loisteliäs Hera (Juno), Zeun sisar ja puoliso, jumalien haltiatar, tahtoi sen omistaa sekä kauneutensa että arvonsa nojalla.

Viisauden ja rohkeuden ylevä jumalatar, neitseellinen Atenan Pallas (Minerva), punasteli ja häpeili ajattellessaan alastoman ruumiinsa suloa, mutta ei tahtonut myöntää, että kukaan olisi häntä kauniimpi. Entä rakkauden jumalatar, Afrodite (Venus)! Hän oli paljon kokenut maailmassa rakkausasioissa ja tiesi olevansa vallan vastustamaton, kun hän vain herkesi ilkosilleen, yhtä häikäisevä ja voittamaton kuin ihana tähtensä taivaalla, ylistetty Kointähti.

Riitaa ei saatu ratkaistuksi. Ei yksikään sentään uskaltanut omistaa riidanomenaa. Käännyttiin Zeun puoleen, mutta ylijumala tiesi, mitä kahden kauneudessaan loukatun naisen viha merkitsi. Hän kieltäytyi jyrkästi, vaikka

Pallas ja Afrodite olivatkin hänen tyttäriään, Pallas suorastaan syntynyt hänen pääkallostaan.

— Minä tunnen nuorukaisen, sanoi Zeus, — joka on kuninkaallista sukua, mutta viettää maalaisen elämää Ida-vuorilla, paimentaen lehmiä, pukkeja ja päsejä heinäviissä laaksoissa. Tämä nuorukainen on oikea naisuros, tyttöin hempu, kääntykää hänen puoleensa! Ei häntä tarvitse kainostella, tällaista luonnonlasta, maataispoikaa. Hänen nimensä on Paris, ja on läheistä sukua juomanlaskijalleni, armaalle, ihanalle Ganymedes-pojalle.

— Emme me hänen luokseen löydä, sanoi Pallas.

— Sinä Afrodite, sinä varmaankin tunnet joka lokeron Ida-vuorella, sanoi Hera tosinaisellisen pisteliäästi ja hienoinen ivan väre huulillaan. — Kerrotaanhan sinun keran viettäneen hempeän kevään Ida-vuoren ihanissa notkoissa Troijan kuninkaan pojan Ankiseen kanssa. Eikös teidän poikanne nimi ollut Aeneas?

— Kyllä jumalien sanansaattaja Hermes varmimmin löytää, vastasi Afrodite keikutellen ihanaa niskaansa.

— Löydän kyllä, vastasi Hermes. — Olinhan mukana, kun sinä, oi Zeus, kotkan haamussa ryöstit solakan Ganymedes-pojan Ida-vuorelta. Minähän soittelin paimenpilliä viihdyttääkseni tyrmistynyttä poikaa. — Lähden teidän oppaaksenne. Tulkaa pelkäämättä mukaani. Tunnen hyvin Pariksen, hän on nuori, komea poikanen ja sitäpaitsi lemmen leikeissä kokenut; mainiosti hän soveltuu tuomariksi eikä varmaankaan lausu väärää päätelmää.

Läksivät jumalattaret Hermeksen seuraamana ilmojen kautta, lintujen teitä samoamaan kohti Ida-vuorta. Siinä viiltäessään ilmoja Afrodite supatti Hermeksen korvaan:

— Onko Paris naimaton, vai onko hänellä vaimo?

— Ei se nyt aivan naimatonkaan ole.

— Mitä sillä tarkoitat?

— Onhan sillä luonaan muudan pulska tytön nupukka,

hieman moukkamainen, niinkuin sellaisilla vuorimailla tytöt tavallisesti ovat. Mutta ei Paris häneen kovinkaan kiintynyt ole. Miksi tätä utelet?

— No, minä nyt vain kyselen ilman aikojani.

— Mitä te siinä supattelette, kysyi Pallas närkästyneenä.

— Afrodite vain kyseli, onko Paris naimaton, vastasi Hermes.

— Mitä se hänelle kuuluu! — Onko hän siis naimaton? Onko hänellä sotaisia taipumuksia ja asuuko hänessä maineenhalua, vaan onko hän vain tavallinen lehmänpaimen?

— En osaa varmasti sanoa, mutta onhan nuorella miehellä aina maineen halua.

— Tuolla näen jo Pariksen, huudahti Hermes. — Katsokaa tuonne, tuo poika tuolla lammasnahka-viitassa, paimensauva toisessa kädessä, toisessa paimenpilli. — Hyvää päivää, lehmänpaimen!

Tuomarin edessä.

Paris varjostaa silmiään ja tuijottaa outoihin tulokkaisiin. Vihdoin hän lausui:

— Sinä, nuori mies, et ole näiltä mailta kotoisin, sen näen. Entä nuo naiset! Ljiaan ihanat paimentytöiksi!

— Eivät ne olekaan tavallisia naisia. Tässä näet Heran, tässä Pallaksen, tässä Afroditen. Minä olen Hermes, jumalien sanansaattaja. — Miksis vapiset ja kalpenet. Kuule! Zeus käskee sinua päättämään, kuka näistä kolmesta jumalattaresta on kaunein. Tässä, ota tämä kultainen omena ja anna se kauneimmalle.

— Kuinka minä, tavallinen kuolevainen ja sitäpaitsi vielä meänmoukka, voisin tällaisissa asioissa ruveta tuomariksi? Ei lehmänpaimenen järki sellaista kestä. Jospa vaatisitte, että kolmesta kilistä tai hiehosta valitseisi kauneim-

man, silloin luulisin tuomitsevani oikein, mutta tällaisista taivaan hienottarista!

— Tee kuten tahdot, mutta muista, että ylijumala käskää, varoitti Hermes.

— No voi poloinen päiviäni! Mutta jos ne kaksi suuttuvat minuun ikipäiviksi, kun kolmannelle annan omenan.

— Ei ne suutu, vakuutti Hermes.

— Koetan siis tehdä parastani, kun ei kerran mikään muu auta. — Ennenkuin päätökseni julistan, täytyy minun kumminkin saada tutkia perinjuurin ja tarkasti. Kävisiköhän päinsä saada nähdä jumalattaret riisuttuina?

— Se riippuu täydellisestä tuomarista; sinulla on valta käskää niinkuin haluat, sanoi Hermes.

— Niinkuin minäkö haluan??? No, jos niin on, kyllä minä haluan nähdä ne alastomina.

Hermes kääntyi jumalatarten puoleen ja lausui kohteliaasti:

— Arvoisat naiset! Suvaitsetteko olla niin ystävälliset ja riisua vaatteet yltänne? Minä sen ajan katselen jonnekin muuanne.

— Mainiota, Paris! riemuitsi Afrodite. — Rumat naiset eivät uskalla riisuutua. Minä tahdon näyttää sinulle, Paris, ettei minun ruumiissani ole yhtäkään moitteen paikkaa tai rumaa täplää.

Siveellinen impi Pallas vitkasteli, mutta Afroditen ilkkuminen sai hänet vihdoinkin taipumaan. Yht'akkiä olivat kaikki jumalattaret ilkoisen alasti Pariksen silmien edessä. Poikasen silmät suurenivat. Hän huudahti:

— Oi ihmeittäjä Zeus! Mikä näky, mikä sulous, mikä hempeys. Tuoko on neitsyt? Mikä loisto hänestä säteilee! Mikä majesteettisuus! — Ja tuo tuossa, miten lempeästi hän minua katselee! Miten hurmaavasti ja houkuttelevasti hän hymyilee. — Ei, tätä kaikkea koreutta en kestä samalla kertaa. Ettekö halua, armolliset jumalattaret, vuoron perään seistä edessäni. Nyt en saa silmilleni

rauhaa; ne ahmivat teitä kaikkia niin levottomasti, etten näe mitään yksityiskohtia.

Afrodite: Sinun on käskettävä!

Paris: Astukaa te kaksi syrjään. Sinä, Hera, jää tähän.

Hera: Tässä olen. Muista, poikani, jos minulle annat kauneuden palkan, teen sinusta koko Aasian mahtavan hallitsijan.

Paris: Lahjomalla et pitkälle pääse. Minä koetan tuomita kauneuden lakien mukaan. Saat poistua. — Käyhän tänne eteeni, Pallas!

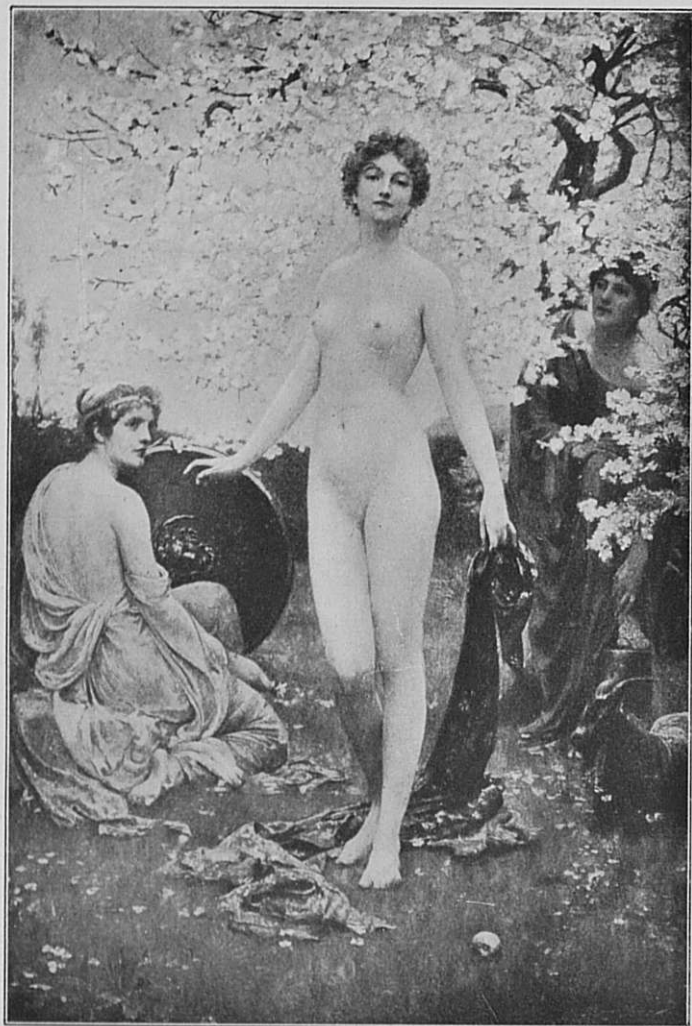
Pallas: Jos sinussa asuu maineen halua, suurten urottöitten kaipuuta, jos viisautta janoat, rupea minun ystäväkseni. Et kadu kauppojasi. Minä autan sinut voittajaksi kaikissa sodissasi. Ja kun miesten kanssa joudut järjen otteluihin, niin minun avullani et joudu alakynteen.

Paris: Täällä Fryygiassa ja Lyydiassa ei tapella. Mutta elä ole suruissasi. Vaikka en anna lahjoa itseäni, arvostelen sinun ihanuutesi ylen korkealle. Olen tarkastellut sinua jo kyllältäni. Pukeudu ja pane kypärä päähäsi! Nyt on Afroditen vuoro.

Afrodite: Tässä näet minut niin läheltä kuin sinua suinkin haluttaa. Tarkastele nyt rauhassa ja tarkoin jokainen paikka, toinen toisensa perästä. — Mutta kuule! Sinähän olet komein poika koko Fryygiassa. Mitä sinä täällä erämaassa värjöttelet? Kuka sinun kauneudellesi täällä korvessa arvoa antaa! Lähde ulos maailmaan hupaillemaan. Valitse vaimo itsellesi, elä näitä maantollukoita täältä Idavuorelta, vaan hienottaria Argoksesta, Korintosta tai Spartasta, esim. kuningatar Helena, joka kauneudessa on melkein minun veroiseni ja hyvin taipuvainen kuherteeluun. Kai sinä hänestä olet kuullut puhuttavan?

Paris: En halaistua sanaakaan.

Afrodite: Sehän on ihmeellistä! Etkö ole kuullut, että ylijumala Zeus kerran rakastui ihanaan Leda-impeen, ja

Pariksen tuomio.

kun Leda hänestä ei välittänyt, muuttihe Zeus valkoiseksi joutseneksi ja lähestyi Ledaä tässä hahmossa. Leda antautui joutsenelle ja sai tytön, joka juuri on tämä mainittu Helena. Helena on valkoinen kuin isänsä joutsen, suloinen kuin kyyhkynen ja notkea kuin kauris. Hänestä on moni uros taistellut, muun muassa Theseus jo silloin kun Helena vain oli pieni tyttönen; nyt hän on Spartan kuinkaan Menelaoksen vaimo.

Paris: Onko hän toisen vaimo? Olkoon se kaukana minusta, että kajoaisin toisen vaimoon.

Afrodite: Hahaha, voi poika parka! Kylläpä sinulla on maataispojan mielipiteet. Ai herranterttu!! Suuressa maailmassa sellainen kajoaminen on aivan yleistä.

Paris: Sinäkö takaat, että Helena minusta huolii, minusta maanmoukasta, joka päällepäätteeksi vielä olen barbaari? Häinkö jättäisi miehensä hypätäkseen minun laivaani?

Afrodite: Siitä minä kyllä huolen pidän. Minä lähetän Helenan luo pienen siivekkään Eros-poikasen, joka ampuu kuningattareen lemmennuolen, minä komennan kolme Sirotartani Helenan palvelukseen, niin että kaikki on valmista, kunhan sinä vain näyttäydyt. — Mutta sinun täytyy luvata minulle omena.

Paris: Kyllä minä annan omenan, mutta lupaa sinä ensin juhlallisesti, että todellakin lähetät edeltäksin Eroksen ja Sirottaret Helenan luo. Lupaatko varmasti?

Afrodite: Lupaan aivan varmasti.

Paris: No tässä on sitten omena.

Täten sai Afrodite halutun riidanomenan, ja Paris sai kauniin Helenan. Mutta Hera ja Pallas eivät jaksaneet sulattaa sitä häpeää, että Afrodite muka oli heitä kauniimpi. Vihan vimmoissa he yllyttivät koko Kreikan kansan sotaan Troijaa vastaan. Troija valloitettiin ja hävitettiin, kaatuivat Hektor ja Paris, mutta Afrodite pelasti oman poikansa Aeneaan, sekä tämän pojan että isän,

jumalattaren muinaisen sulhasen, yleisestä surmasta ja ohjasi heidät monien vaivojen ja vaikeuksien jälkeen Italiaan, jossa Aeneas perusti Rooman ikikuuluisan valtakunnan, tulevan maailmanvaltiaan.

Helena peri taivaan suuren kauneutensa takia ja lumosi taivaassakin niinkuin maan päällä miesten mielet. Hän solmi taivaassakin avioliittoja, muitten muassa suurimman sotauroon Akilleen kanssa.

Muinaisaikoina sodat ja riidat käytiin kauniitten naisten omistamisesta, ja vallattu nainen kiintyi aina ryöstäjäänsä iankaikkisen naisluonteen laadun mukaan, joka miehessä eniten kunnioittaa voimaa, valtaa, uljuutta ja pelkäämättömyyttä.

*

Afrodite, lemмен jumalatar, oli maallisen riemun ja ilon vastustamaton lietsoja. Rakkaus on maailman voimakkain tunne. Usko, toivo, kaikki köykäiseksi löydetään rakkauden rinnalla. Israelin mahtavin hallitsija, Salomokin, unohti ankaran jumalansa ja rakensi rakkauden jumalalle alttareita. Salomo ja Zeus kilpailevat keskenään lemmenseikkailuissa. Raamattu ei virka sanaakaan siitä, olivatko Salomon 700 aviovaimoa ja 300 jalkavaimoa kauniita vai rumia, se vain mainitsee, että ne olivat jos jotakin ihmisrotua. Raamattu ei kuin poikkeustapauksessa kiinnitä huomiota naisen kauneuteen; sille riittää, kunhan hän vain on nainen. Kreikkalaisten pyhien tarujen punaisena lankana on naisen kauneus, miehen uljuus, koko luomakunnan ihanuus.

Schiller laulaa:

Da ihr noch die schöne Welt regieret,
An der Freude leichtem Gängelband
Selige Geschlechter noch getühret,
Schöne Wesen aus dem Pabelland —
Ach, da euer Wonnedienst noch glänzte,
Wie ganz anders, anders war es da!
Da man deine Tempel noch bekränzte,
Venus Amathusia!

Se on: Kun te (Kreikan jumalat) vielä tätä ihanaa maailmaa johditte, ilon kepeässä talutusnuorassa autuaita sukupolvia ohjasitte, suloisia olentoja tarumailmoista — ah, kun teidän riemujuhlanne vielä olivat loistossaan, miten vallan toisenlaista elämä olikaan! Kun vielä sinun pyhättöjäsi kukkaseppeleillä koristeltiin, Venus Amathusia! (Amathusiassa oli kuuluisa Afroditen temppeli.)

Maailman luominen ja ensimmäiset ihmiset.

Maailma oli autio ja tyhjä. Ei mikään erottanut merestä maata, ei mitään maan vahvuutta ollut, ei aamua, ei päivää eikä yötä. Kevyt ei ollut erotettuna raskaasta, ja kaikki alkuaineet olivat riidassa keskenään. — Silloin loi jumala järjestyksen ja maailman. Maa nousi, taivas kohosi, tuli leimahti, meri vyöryi. Auringon lämpö synnytti voiman ja elämän, ja kukin tähti lähti kulkemaan rataansa. Ruoho tuli maahan, lehti puihin, linnut puihin laulamaan, kalat kansoittivat vedet ja eläimet samoilivat ristiin rastiin maata.

Mutta pyhä, jalosydäminen, ajatteleva olento vielä puuttui, joka olisi valtiaana ohjannut muita. Ja ihminen kohosi savesta, jumalien siemenestä hän nousi — Mutta Iapetoksen poika, Prometheus, loi ihmisen kaikkivaltiaitten jumalien muotoiseksi. Kun muut luodut tomuun ja tuhkaan kiintyneet olivat, antoi hän ihmiselle ylevän katseen, ja opetti hänet taivasta tähystämään ja tähtien puoleen kohottamaan silmäyksensä.

Ensin ilmestyi kultaisen ajan suku, joka vapaaehtoisesti, ilman kuria, noudatti uskollisuutta ja oikeutta. Ei kypärrää, ei miekkaa kannettu, ei asuinpaikkoja linnoituksilla varustettu. Kyntämätön maa antoi antimiaan: jyvää, marjaa, hedelmää. Ikuinen kevät vallitsi, lauha lounainen puhalteli puissa, nektaria pursusivat purot.

Mutta hopeisen ajan suvun vallitessa häipyi ikuisen kevään kulta-aika. Syksyn usvat ja talven jää lankesivat

maahan. Ihmiset hakivat turvaa syvistä rotkoista ja kurjista hökkeleistä. Niskoitteleva härkä taivutettiin ikeen alle, maata muokkaamaan.

Vielä köyhemmäksi kävi maa, vielä huonommiksi ihmiset pronssi- ja rautakauden aikana. Ahdinko ja voitonhimo ajoi rohkeimmat merille. Valhe ja hätä houkuttelivat ihmiset riitaan ja miehiämurhaaviin sotiin. Kaikki elivät ryöstöistä. Tapot, kurjuus ja viha vallitsivat rautakaudella.

Kadehtien jumalien ikuista onnea kasasivat jättiläisihmiset kallioita kallioitten päälle aina tähtien korkeuteen saakka tuhotakseen jopa jumalienkin valtakunnan. Mutta silloin murskasi jumalien isä jättiläisten tornin singoten siihen säihkyvän salamänsä. Omat kokoomansa paadet pudotessaan survoivat jättiläiset kuoliaiksi. — Heidän verestään kasvoi pienempi suku. Mutta tämäkin suku luopui kohta jumalien pelvosta. Raaka ja himokas oli tämäkin verensiemen, tämä uusi ihmissuku.

Nyt jumalat päättivät tuhota koko ihmissuvun. Vedenpaisumuksen alle piti ihmisten menehtyä. Rankkasateen lähetti Zeus, ja kaikki jumalat lisäsivät tulvaa, lisäsivät pilvet ja joet. Poseidon antoi merten nousta. Jo vaipuivat laivat veden alle. Vedenvuo tempasi mukaansa rakenukset, tornit peittyivät veden alle, vuoret muuttuivat saariksi. Ihmiset syöksyivät veneisiin, koettaen pelastaa henkensä. Elatukseksen he pyysivät kaloja jalavien latvojen ympäriltä. — Mutta koko ihmiskunta hukkuu. Yksintään pelastui, ainoa hurskas ihmisten joukossa. Deukalion pelastui, pelastui hänen sisarensa ja samalla vaimonsa, Pyrrha. Tuhansista pelastivat jumalat ainoastaan nämä kaksi. Vähitellen vyöryivät tulvavedet takaisin. Puitten latvat rupesivat pilkistämään esille. Rannat rupesivat näkymään, kuivumaan alhot. Kuoleman hiljaisuus tässä tulvan alta nousseessa maassa rupesi peloittamaan Deukalionia ja Pyrrhaa. Temppelit olivat sortuneet, puitten oksissa roikkui merenjätteitä. Vavisten ja kauhuissaan

vartosivat he vain uutta jumalten lähettämää turmiota. Tuskissaan kääntyivät rukouksillaan Themiksen puoleen:

— Auta meitä uusimaan ihmisuku!

Themis liikutettuna lausui ennuslauseen:

— Jättäkää temppelet ja paljastakaa päännne ja irroitakaa vyötetyt pukunne! Heittäkää taaksenne suuren synnyttäjän luut!

Arvoitukselliselta tuntui heistä tämä lauselma. Hurskasta Pyrrhaa kauhistutti ruveta nakkelemaan suuren äidin luita. Mutta Deukalion, Prometeuksen poika, keksi peloittavan ennustuksen oikean selityksen:

— Suuri synnyttäjä on maa, ja kivet ovat hänen luitaan. Ne me heittäkäämme taaksemme.

Ja he paljastivat päänsä, avasivat vyönsä ja nakkelivat sitten kiviä taakseen. Kivet kävivät pehmeämmiksi, niistä muodostui marmoriin hakattujen kuvapatsaitten kaltaisia esineitä. Jumalien armosta saivat Deukalionin heittämät kivet miesten jäseniä, Pyrrhan heittämistä kivistä sukeutui kauniita neitosisia.

Sentähden olemme me ihmiset kovaa sukua, kestäviä töissä; vieläkin näkyy selvästi, minkälaisista aineksista olemme kyhätyt.

*

Ei voi lukea näitä taruja huomaamatta, miten läheistä sukua ne ovat raamatun luomiskertomukselle, syntiinlankeemuksen tarulle ja Baabelin tornin ihmeelliselle historialle. Todistus lisäksi siihen, että raamatun kertomukset ovat vain jäljennöksiä ja otteita Aasian rikkaasta tarulippaasta. Syntiinlankeemus, yksi kristinopin pääelementtejä, se kun muodostaa perustan koko pelastusopille, on siis yhteinen kaikille Aasian kansoille. Ja vielä yleisemmät ovat samojen kansojen joukossa tarut jumalan siittämistä kansojen sankareista ja pelastajista.

Yksityiskohdissa on pienempiä, eroavia vivahduksia. Kreikkalaisten käsitys ihmisen ylevästä tarkoituksesta, »kohotta-

maan silmäyksensä tähtien puoleen», on historiassa totutunut. Juuri Kreikan filosofit Sokrates, Platon y. m. ovat opettaneet ihmistä ajattelemaan ylevästi. Ei ainoastaan omaa kansaansa, vaan maapallon kaikkia kansoja, jotka ovat hiemankaan kohonneet taikauskon ja raakuuden yöstä. Sokrates ja Platon puhuvat hyveestä, kristillinen kirkko vain synnistä, josta ei ihminen pääse siveellisellä elämällä, vaan ainoastaan uskolla, sakramenteilla ja armolla.

Pan ja Syrinks.

Pan oli vanhoilla kreikkalaisilla vuoristojen, karjan, metsiköiden ja vuorenonkaloiden haltia. Hänellä oli pukin jalat, pukin parta ja sarvet päässä. Iloinen veitikka hän oli ja erinomainen huilun eli paimenpillin soittaja. Jumalain suurta sukua tämä haltia oli eläimellisestä ulkomuodostaan huolimatta. Taivaassa häntä pidettiin suuressa arvossa iloisen mielensä vuoksi ja hauskojen keppostensa takia. Hän kuului Dionysoksen hieman haltioituneeseen, remuavaan jumalaiseen sakkiiin. Lemmen leikeissä hän oli ensimmäisiä. Siellä metsien siimeksessä, kirkkaitten lähteitten partailla hän liritteli pillilään ja houkutteli luokseen sinipiikoja, metsänneitoja ja jokien haltiattaria, joita yhteisellä nimellä sanottiin *nymfeiksi*. Nämä rakastivat Panin seuraa, karkeloivat, hulmusivat ja ilakoivat koskaan väsymättä hänen kanssaan. Sillä nymfit ja Pukin-sorkka olivat juuri yhtä taipuvaiset lemmen leikkeihin.

Panin kultti oli laajalle levinnyt vanhaan aikaan. Kuvaama-taide on erityisellä mielihyvällä askaroinut Pan-tarujen kimpussa, ei ainoastaan vanha taide, vaan aivan uudenaikaisinkin. Europan taidekokoelmissa nähdään tämän lystikkään haltian kuvia jos jonkinlaisissa tilanteissa. Siitä huolimatta että Pan syvästi kirkolliselta kannalta katsottuna edustaa itse sielunvihollista, sorkkineen, sarvineen, jotka molemmille ovat yhteisiä tunnusmerkkejä.

Mutta oli nymfejä, jotka eivät antaneet Panin lumota mieltään. Niiden joukossa oli neitseellinen nymfi nimeltä Naias, ihanin kaikkien metsänymfien joukossa. Nopeudellaan ja

Pan ja Syrinks.

Zeus (pilvi) ja Io.

sukkeluudellaan hän vältti kaikki Panin ansat. Pilkalla hän vastaili kaikkiin pyyntöihin ottamaan osaa Panin ja nymfien hurjiin karkeloihin. Sentähden juuri Pan-haltia oli häneen niin silmittömästi rakastunut. Muut nymfit olivat antaneet Naias-tytölle lempinimen Syrinks.

Kauniin metsänneitosen, Syrinksin ilona oli oleskella Dianan kanssa, jonka seurueeseen hän kuuluikin. Tälle siveälle, puhtaalle jumalalliselle immelle hän oli pyhittänyt elämänsä ja toimensa. Syrinks samosi siveän jumalattaren kanssa vuoria, laaksoja, metsämaita, ajellen jousellaan metsän nopsajalkaista riistaa. Ei mikään erottanut jumalataria Syrinksistä, mitä ulkomuotoon ja varustuksiin tulee, kuin että jumalattaren jousi ja viini oli kullasta tehty, Syrinksin taas koristetusta sarvesta kyhätty.

Syrinks eleli näin autuaallisessa onnessa ja vapaudessa siveän jumalattaren seurassa eikä välittänyt niistä iloista ja tansseista, joita Pan-jumala ihanien nymfien kanssa pani toimeen joka lehdossa, joka alhossa.

Kerranpa sattui niin, että pukinjalkainen jumala, Pan, kohtasi Syrinksin metsässä viini ihanalla olallaan, jousi kädessään ja helmat kietäistuina koholle niinkuin metsästäjättäriellä oli tapana. Metsästys oli hänen suloisille kasvoilleen ajanut helakan punan. Kun Pan näki neitsyen, hemahti koko hänen olentonsa. Pan ryhtyi metsästäjättärtä haastattelemaan. Mutta tuskinpa oli saanut parisen sanaa suustaan, niin hän jo havaitsi nymfin pakenevan täyttää karkua metsään päin. Hän saavutti tosin nymfin ja alkoi taas häntä haastatella, mutta samassa neitonen livahti tiehensä. Kiihtyneenä nymfin vastustuksesta ja ilveilystä Pan pani parastaan taas saavuttaaksensa tytön. Mutta nyt ei nymfi enää seisahtunut, vaan pakeni yhtä painoa. Pan aivan kintereillä. Peläten karvaista, pukinjalkaista jumalaa kiisi Syrinks tuulen nopeudella eteenpäin. Saadakseen parempaa vauhtia nakkasi hän jousensa

ja viinensä metsään. Mutta tulistunut Pan ei helpottanut hänkään, vaan hyökkäsi yhtä hurjaa vauhtia perästä.

Pan pukinjalkoineen oli tottunut huhkimaan viidakoissa ja kivikoilla. Vähitellen hän alkoi päästä voitolle. Nymfi huomasi tämän ja pani nopeat jalkansa viimeiseen ponnistukseen. Mutta silloin hän äkkiä huomasi, että leveä Ladonin joki tuli vastaan ja sulki häneltä pakotien. Nyt ymmärsi impi, ettei hän enää voinut välttää Panin syliin joutumista, sillä hän kuuli jumalan lähättävän jo takanaan ja immen niskakiharat lepattivat Panin huohotuksesta.

Mitä tehdä? Lyhyet olivat tuumailut. Rukoillen korkeita jumalia pyysi neitonen päästä tästä elämästä ja hypähti virtaan. Pan, joka samassa ryntäsi joelle, luuli jo tavoittaneensa immen, kurkotti käsivartensa siepatakseen tytön syliinsä, mutta haparoikin tyhjää. Sai käsiinsä pitkän, kauniin pilliheinän. Jumalat olivat kuulleet neitosen rukouksen ja muuttaneet nymfin solakaksi ruovoksi.

Kummastellen seisoi siinä Pan surren ja huokailien kadonnutta kaunokaistaan, joka oli vaipunut alle aaltojen syvien, päälle mustien mutien. Siinä surressaan hän yhden äkin kuuli vaikeroivan äänen, joka tuli pilliheinästä. Tuulen henget panivat pillin soimaan.

Jopa pälkähti älykäs ajatus Panin mieleen. Hän tekaisi pilliheinästä itselleen huilun eli pillin, puhalsi siihen ja katso, pillistä lähti niin kaunis ääni, että hän aivan haltioitui ja sen erän jälkeen piti aina pilliä mukanaan lumoten sillä kaikki ne kauniit metsänneitokset, jotka aluksi pyrkivät olemaan ynseitä hänen lemmennustunnuksilleen. Hän opetti ihmisiäkin soittamaan pilliä, varsinkin paimenia, niin että tätä pilliä sanotaankin *paimenpilliksi*.

Ei kummakaan, että pillistä lähtee niin ihanan valittava ääni; asuuhan siinä ihanan, viehkeän, puhtaan neitosen, Syrinksin, hempeä henki.

Tässähän meillä on ilmetty painetun Kalevalan Aino-taru! Nuori neitonen tulee lehdossa vastaan karvaista puolijumalaa. Tosin Väinämöinen ei ollut pukinjalka, mutta laulaahan hänkin itsestään, että hän oli karvarinta, eikä liene ollut kauneudella pilattu enemmän kuin Pankaan, koskapa hänellä oli niin itsepintainen vastoinkäyminen kaikissa kosimisissaan. Aino pakenee järveen, Syrinks jokeen, Väinämöinen suree Ainoa ja kalastelee häntä vedestä, mutta turhaan. Väinämöinenkin haparoi Ainoa, mutta Aino livahtaa, niinkuin Syrinks, aivan sulhasen käsistä mereen. Veden jumalat olivat Ainoakin säälineet, niinkuin Olympon jumalat Syrinksä. Aino kieltää sukulaisiaan kalastelemasta ja uimasta järvessä, sillä mikä rannalla heinäsiä, se on hänen hivusta hierottua. Pan on sitäpaitsi soiton ja soittimen keksijä kuten Väinämöinenkin.

Mitä teitä tämä aihe on kulkenut meille, siitä kai joskus tiede pääsee selvyYTEEN. Paljoa tärkeämpää kuin tämän tien löytäminen on sittenkin toteamus, ettei mikään kansa ole käsitellyt aihetta niin runollisen kauniisti ja niin hartaasti kuin meidän karjalainen kansamme.

Zeus ja Io.

Inakos, virran haltia, suri kadonnutta tytärtään, ihmeen ihanaa Io-impeä. Isä itki, kyynel vieri, vieri vetreät vetensä sinisistä silmistänsä. Kyynelillänsä hän sai joet tulvimaan; ei näet tiennyt missä liikkui lihansa, minne lemmikki hävisi, elikö vai lie joutunut Manalaan, varjojen valtakuntaan. Synkät aavistukset häntä vaivasivat.

Io-impi oli nimittäin lähtenyt isänsä joelta kävelemään heinäisille alhoille. Äkkäsi Zeus suloisen immen, syöksyi taivaasta alas ja ilmestyi immelle, maanitellen häntä morsiamekseen.

— Elä pelästy, impyeni, eläkä minua pakene! Minä olen se, joka pidän taivaan valtikkaa voimakkaassa kädessäni ja linkoan kiemurtelevia salamoita, sanoi Zeus. — Käy kanssani tuonne varjoisaan, tuuheaan lehdikköön täältä aukealta keskipäivän polttamalta kedolta. Jos pelkäätkin yksin mennä puistikon salaiseen kätköön, niin tiedä, että jumala sinut sinne ohjaa.

Mutta neitsyt kauhistui sydämessään ja lähti tajuttomana pakenemaan kohti metsää. Mutta Zeun jumalainen henki varjosti sekä neitsestä että kedon laajalta alalta näkyttömään pilveen ja sinne hän katosi neitsestä kanssa.

Mutta Hera, ylijumalan mustasukkainen puoliso, näki pilven nousevan keskipäivällä lehdiköstä. Epäillen sitä huikentelevan puolison aikaansaattamaksi ryhtyi etsimään häntä taivaasta. Mutta ei löytänyt mistään. Silloin hän syöksyi taivaasta alas tutkimaan pilveä ja sitä hajoitta-

maan. Zeus aavistaen onnettomuutta muutti Ion leh-
mäksi.

— Ah, miten ihana hieho! Mistä karjasta se on? kysyi
Hera.

— Maasta syntynyt, valehteli Zeus.

— Anna se minulle, pyysi Hera.

Zeus lupasi. Mutta Hera yhä epäili tätä hienoa hiehoa ja lahjoitti sen kuningas Argokselle, jolla oli sata silmää. Kun osa silmiä tarvitsi lepoa, sulki hän ne, mutta toiset valvoivat sillä aikaa sitä visummin.

Argoksesta tuli hiehon ankara paimen. Päivällä vartioi sata silmää häntä, yöllä hän oli kytkyessä ja makasi likaisella vuoteella, joi rapakoista ja söi mansikanvarpuja. Hieho aikoi kohottaa kätensä armoa pyytääkseen. Ei ollut hieholla käsiä. Aikoi huutaa apua. Ei muuta ääntä lähtenyt kuin käheä mylvintä.

Heltyi Zeun sydän. Hän lähetti Hermeksen tappa-
maan Argoksen. Heti Hermes syöksyi jumalien linnasta alas maahan, lähestyi Argosta paimenen muodossa ja soit-
teli hänelle lumoavalla paimenpillillään suloisia lauluja. Jo torkahtivat Argoksen silmät, toinen toisensa perästä, ja kun sadas silmä ummistui, vetäisi Hermes kalpansa huotrastaan ja sivalsi kuninkaan pään poikki.

Mutta ei mustasukkaisen Heran viha vielääkään lauh-
tunut. Mieli puoleksi hän saattoi hiehon, joka nyt lähti hulmuamaan maita mantereita. Saapui hieho Niilin ran-
noille. Nääntyneenä virran partaalle hän taivutti sarviaan taapäin, koroitti silmänsä taivasta kohti ja mylvinällään valitteli Zeun sydämettömyyttä ja kovuutta. — Silloin Zeus kietoi käsivartensa Heran kaulaan, lupasi parannusta ja rukoili armoa Iolle. Heltyi Hera ja antoi Iolle entisen muotonsa jälleen. Hänestä tuli taas nuorekas, ihana impi, ja hänet koroitettiin taivaan jumalattareksi, jolle annettiin hoitoon merenkulku. Merimiehet kääntyivät hänen puoleensa rukouksillaan. Hänen ja Zeun pojasta Epafoksesta

tuli temppelien herra ja hänkin astui ylös taivaaseen. Syn-
tyneenä Egyptissä äidistä, joka eli kironalaisena lehmän
muodossa, tekivät kreikkalaiset Epafoksesta vastineen
egyptiläisten Apis-härälle

*

Kertomukset jumalien rakkaudesta maan tyttäriin olivat
aivan yleisesti tunnetut koko helleenisessä maailmassa.
Jumala lähestyy impeä, impi kauhistuu, lähtee pakoon. Pyhä
henki varjostaa immen, impi synnyttää pojan, joka koroite-
taan jumalaksi taivaaseen. Eikö neitsyt Maarian ilmestys ole
vain toisinto samaa tarua? Neitsyt Maariakin synnytti poi-
kansa alennustilassa lehmien ja aasien keskellä, mutta hänen
pojastaan tuli maailman vapahtaja, Jumalan poika. Suunna-
ton ero on vain siinä, että Jehova ei lähestynyt Maariaa rak-
kauden hurmiossa, vaan täyttääkseen suuren siveellisen aiko-
muksensa, pelastaa ihmiskunta iankaikkisesta turmiosta.
Raamatun kertomuksen sävy on syvästi siveellinen, kreikka-
lainen taas puhtaasti lihallinen, ihanteellisen kauniin nais-
olennon palvominen.

Raamattu pakottaa joskus vastahakoisenkin aiheen taipu-
maan korkean tarkoituseränsä alle, ylitse kaiken vakavan ja
siveellisesti korkean maailmankatsomuksensa puitteisiin.

Ihmisen muuttuminen eläimeksi ja eläimen ihmiseksi on
niinikään yleinen aihe kaikkien kansojen taruissa. Niinkin
myöhäisessä raamatun kirjassa kuin Danielin apokalypsissa
kerrotaan, että mahtava Baabelin kuningas Nebukadnezar
Jehovan käskystä muuttui häräksi, ajettiin ulos ihmisten seu-
rasta, söi ruohoa kuin härkä, kulki laitumella, kunnes hän, niin-
kuin Io, koroitti silmänsä taivaaseen, pyysi jumalalta armoa
ja sai takaisin järkensä. Ja Nebukadnezarista tuli vieläkin
mahtavampi hallitsija kuin konsanaan ennen oli ollut.

Mikä tuntuva ero taas on olemassa Zeun ja Väinämöisen
kosinnan välillä! Zeus pakottaa kaikki immet myöntymään,
hän ei vähän vähääkään piittaa heidän rukkasiastaan, heidän

kauhustaan, heidän paostaan. Väinämöinen parka taas ottaa vastaan satelemalla satelevat rukkaset alla päin, pahoilla mielin, kaiken kallella kypärin. Itkeä tirauttaa hiukkasen, jo koettaa uudelleen. Vaikka olikin niin perin viisas, ei tuntenut sanastukausta: »vie sinä, minä vikisen, oo vievinäs väkisin».

Lemminkäinen ja Zeus taas ovat saman-hengen lapsia pursuavassa rakkaudenkaipuussaan.

Europa.

Sidonissa asui kuningas Agenor, jolla oli kuvankaunis tytär nimeltä Europa. Zeus oli häneen silmittömästi rakastunut. Mutta Europa karttoi ylijumalaa.

Kun kerran Europa oli mennyt meren rannalle kisailemaan tyrolaisten tyttöjen kera, ajoi Hermes-jumala Zeun käskystä suuren karjalauman samalle rannalle. Tähän karjaan pistihe Zeus itsensä ihanaksi sonniksi muuttuneena. Sonni oli valkoinen kuin lumi, hänen sarvensa kimaltelivat kuin jalokivet, ja hänen silmänsä loistivat niin kirkkaasti ja tyynesti, eikä hänen otsansa ollut niin peloittavan jyhä, uhkaava ja syvämietteinen kuin sonneilla tavallisesti on.

Ihmetellen neitokset lähestyivät tätä eriskummallisen viehättävää sonnia, ensin varovaisesti, sitten rohkaistuina, kun sonnin silmäys näytti niin harvinaisen hyvänluontoiselta. Jo taputti Europa sonnia, kurotti kukkasia sonnille syödä. Sonni suuteli häntä kädelle tulisesti, hyppeli ja mylvi niin suloisesti, heittihe pitkälleen rannan keltaiselle somerolle. Jopa uskalsi kuninkaan tytär istuutua sonnin selkään. Sonni lähestyi merta, polkkasi leikillään rannikolla, mutta puhalsihe äkkiä meren syvänteille. Vavisten katseli neitonen rannalle, pitäen kiinni kauniin sonnin sarvista, ja hänen vaatteensa hulmusivat tuulessa.

Samassa silmänräpäyksessä laskihe aallot levolle, ulappa välkkyi rasvatyynenä. Joukko lemmenjumalattaria liihotteli aivan sonnin edessä niin lähellä pintaa, että

Narkissos ja Ekho.

Europa ja Zeus (sonni).

varpaat viistelivät vedenkalvoa. Heillä oli soihdut kädessä ja lauloivat morsiusloiluja. Nereidit nousivat pinnalle, ratsastivat valaitten selässä ja paukuttivat hurmiossa käsiään. Muut merenneitokset tanssivat piiritansseja Europa-neidon ympärillä. Itse merenjumala Poseidon oli noussut vaunuihinsa ja teki tietä uivalle, puuskuttavalle sonniveljelleen. Jottei mitään puuttuisi, oli lemmenjumalatar, itse Afrodite, ilmestynyt merelle, loikoillen näkin-kengän kultaisessa kupurassa, kahden tritonin hinaamana, sirottaen kukkia satalukuisin Europa-morsiamen yli. — Näin sitä juhlakulkuessa kiiruhdettiin Foinikian rannoilta aina Kreetan saarelle saakka. Mutta niin pian kuin sonni tapasi pohjan ja nousi maihin, muuttui hän heti loistavaksi ylijumalaksi, joka talutti punehtuvan kuninkaantytären, Europan, viileään luolaan.

Ja meri rupesi taas vyörymään ja aallot toisiaan ajelemaan.

*

Sonni on iänikuinen jumalan ilmestysmuoto maailmassa. Sanotaan Jahveakin kuvatun vanhimpina aikoina tähän tapaan. Apis-härkä ja kultainen vasikka Sinain kupeella muistuttavat samaa palvomista. Mooseksen ja profeettain Jahve oli kuuman hieta-aavikon ankara Jumala, joka ei suvainnut sonninpalveluksen kevytmielisiä menoja. Sillä sonnia kunnioitettiin lannistumattoman lementunteensa takia.

Aivan vapaa ei sentään raamattukaan ole tällaisista jumalien rakastumisista maan tyttäriihin. 1. Moos. 6, 1—4 kertoo muun muassa seuraavan: »Ja ihmiset maan päällä alkoivat lisääntyä, ja tyttäriä syntyi heille. Ja Jumalan pojat näkivät ihmisten tyttäriä, että he olivat ihanoita ja ottivat itselleen vaimoja, jotka heitä enin miellyttivät.» Jehova itse oli sekä naimaton että lapseton, mutta enkelit sen sijaan näkyivät olleen Olympon jumalien hengenheimolaisia, vaikk'ei raamattu syvenny yksityiskohtaisesti kuvailemaan heidän rakkausseikkailujaan.

P. Jaakobin alkuevankeliumi.

Niinkuin aikaisemmin jo on mainittu, syntyi suuren miehen kuoltua vähitellen hänen elämästään ja hänen teoistaan kokonainen romaanisarja, jossa suitsutetaan hänen mainettaan. Nykyään kirjoitetaan teräviä arvosteluita tällaisen henkilön töistä, hänen elämästään ja hänen suvustaan. Mutta muinoin korvasi mielikuviutus terävän arvostelun, hyvä tahto historiallisen totuuden. Kristuksen ympärille kiedottiin niinkään mitä monikirjavaisin kudos kaikenlaista jaloa ja hyvää elämäkertomusta, niin että vihdoin ei enää tiedetty, mikä oli pidettävä oikeana mikä vääränä. Evankeliumien luku kasvoi kasvamistaan. Toinen seurakunta piti yhtä kertomusta ennen kaikkia totena, toinen taas toista. Vihdoin jouduttiin siihen tilanteeseen, että oli pakko seuloa pois sellaiset kirjat, jotka sisälsivät todistusvoimaltaan toisarvoisia asioita tai joilla ei ollut suurta kannattajajoukkoa. Näin vähitellen neljän vuosisadan kuluttua päästiin siihen, että nykyiset neljä evankeliumia julistettiin kanonisiksi, s. o. määrääviksi eli ohjeita sisältäviksi, toiset saivat tyytyä apokryfisten kirjojen nimeen, joka merkitsee, että niitä pidettiin vähemmän pyhinä, ikäänkuin vain salassa sallittuina.

Hurskas taru kertoo kumminkin ihmeen tapahtuneen yksinpä tässä evankeliumien kanoniseerauksessakin. Oltiin ymmällä eräässä kirkolliskokouksessa, kun ei päästy yksimielisyyteen siitä, mitkä olivat pyhiä kirjoja mitkä vähemmän pyhiä. Kun ei muu auttanut, päätettiin jättää Jumalan ratkaistavaksi koko riita. Asetettiin kaikki evankeliumit temp-

pelein lattialle alttarin ympärille ja poistuttiin pyhätöstä rukoi-
lemaan. Pyydettiin Jumalalta, että Hän suvaitseisi nostaa ne
evankeliumit alttarille, jotka olivat pyhiä, ja jättää ne lattialle,
jotka vain olivat apokryfeja. Ja katso, kun he palasivat temp-
peliin, olivat Matteuksen, Markuksen, Luukkaan ja Johannek-
sen evankeliumit alttarilla, kaikki muut lojuivat lattialla.

Jaakobin alkuevankeliumi oli niiden joukossa, jotka jäivät
lattialle. Mutta siitä huolimatta kunnioitetaan ja luetaan har-
taudella tätä kirjaa koko katolisessa maailmassa varsinkin kreik-
kalaisessa kirkossa. Sitä on kunnioitettu tässä kirkossa enem-
män kuin yksinpä kanoniseerattuja evankeliumeja. Jaakobin
alkuevankeliumilla on ollut, niinkuin saamme nähdä, suuri
vaikutus Kalevalankin runoon, jossa kerrotaan neitsyt Maariasta
ja Kristuslapsesta.

P. Jaakob oli Kristuksen velipuoli, ja sanotaan hänen olleen
piispana Jerusalemissa, vaikka monet kohdat tässä kertomuk-
sessa todistavat, että kirjoittajalla oli hyvinkin hatarat käsityk-
set Palestinan maantieteestä ja juutalaisten temppelimenoi-
sta. Kertomus on kirjoitettu noin kaksi ja puoli sataa vuotta jäl-
keen Kristuksen.

Jaakobin kertomus.

(Kaikkein pyhimmän Jumaläidin Maarian syntymisestä.)

Joakim oli hyvin rikas mies, mutta hänen vaimonsa
Anna oli hedelmätön. Joakim jätti kotinsa, poistui erä-
maahan ja rukoi Jumalaa, jotta Hän herättäisi hänelle
siemenen. Ja Anna tuli hyvin murheelliseksi, pesi tuk-
kansa, pukeutui morsiuspukuunsa, ja astui alas puutar-
haansa yhdeksännellä hetkellä vaipuakseen hartauteen.
Ja hän äkkäsi laakeripuun ja istuutui sen alle ja huusi Her-
raa näin lausuen: Jumala, minun isäni, siunaa minut ja
kuule minun rukoukseni, niinkuin siunannut olet Saaran
kohdun ja olet antanut hänelle pojan Iisakin. Ja kun hän

katseli taivaalle, näki hän varpusenpesän laakeripuussa ja hän koroitti valitusvirren ja loihe laulamaan:

Voi minua, kuka minut siittänyt on,
mikä äidinkohtu minut muovannut?
Sillä kironalaiseksi olen syntynyt Israelin iasten keskuuteen,
ja he ovat minua pilkanneet ja nauraneet ulos Herran temppeleistä!

Voi minua, kenen kaltainen minusta on tullut?
En taivaan lintujen kaltaiseksi ole tullut;
sillä myös taivaan linnut ovat hedelmällisiä sinun edessäsi, oi Herra!

Voi minua, kenen kaltainen minusta on tullut?
En maan eläinten kaltaiseksi ole tullut;
sillä maan eläimetkin ovat hedelmällisiä sinun edessäsi, oi Herra!

Voi minua, kenen kaltaiseksi olen tullut?
En tämän veden kaltaiseksi ole tullut;
sillä myös tämä vesi on hedelmällinen sinun edessäsi, oi Herra!

Voi minua, kenen kaltainen minusta on tullut?
En maan kaltaiseksi ole tullut;
sillä myös tämä maa tuottaa hedelmän aikanansa ja ylistää sinua, oi Herra!

Ja katso, Herran enkeli astui esille ja sanoi hänelle: Anna, Anna, Herra on sinun äänesi kuullut ja sinä olet raskaaksi tuleva ja olet synnyttävä, ja sinun siemenesi on koko maailmassa kuuluisaksi tuleva. Ja Anna vastasi: Niin totta kuin Herra, minun Jumalani elää, jos minä olen synnyttävä, olipa poika- tai tyttölapsen, tahdon hänet Herralleni ja Jumalalleni uhrilahjaksi antaa, ja hänen tulee kaikki elämänsä päivät pyhässä palveluksessa toimimaan. Ja tuli kaksi lähettiä ja he sanoivat hänelle: Katso, Joakim sinun miehesi tulee karjansa kanssa. Sillä Herran enkeli tuli hänen tykönsä ja sanoi: Joakim, Joakim, Herra sinun Jumalasi on kuullut sinun rukouksesi. Lähde pois täältä; sillä katso, Anna sinun vaimosi on kohtuiseksi tuleva. Ja Joakim nousi ja kutsui paimenensa ja lausui:

Tuokaa minulle kymmenen lammasta, puhdasta ja viatonta, ja ne kuulukoot Herralleni, Jumalalleni, ja tuokaa minulle kaksitoista lihavaa vasikkaa ja ne kuulukoot papeille ja vanhemmille, ja sata pukkia kaikelle kansalle. Ja katso, Joakim tuli karjoineen, ja Anna seisoi ovella ja näki Joakimin tulevaksi ja juoksi vastaan, kävi hänen kaulaansa ja sanoi: Nyt tiedän, että Jumala on minut runsaasti siunannut. Sillä katso, leski ei enää ole leski, ja minä, joka lapseton olin, olen raskaaksi tuleva, ja Joakim meni ensimmäisenä päivänä levolle kodissaan. Seuraavana päivänä vei hän lahjansa perille ajatellen itsekseen: Jos Jumala minulle armollinen on, niin se ilmenee papin otsanauhasta. Kun Joakim toi lahjansa ja tarkasteli papin otsanauhaa, noustessaan Herran alttarille, ei hän huomannut mitään syntiä papissa. Ja Joakim sanoi: Nyt tiedän, että Herra minulle armollinen on ja kaikki minun syntini pois ottanut on. Ja hän lähti Herran huoneesta puhdistetuna ja meni kotiaan.

Mutta Annan kuukaudet täyttyivät; yhdeksäntenä kuukautena Anna synnytti. Ja hän virkkoi kättilölle: Minkä olen synnyttänyt? Ja hän vastasi: Tytön, ja Anna sanoi: Ylentynyt on minun sieluni tänä päivänä. Ja hän laski lapsen levolle. Ja kun päivät täyttyneet olivat, peseytyi Anna, antoi lapselle rintaa ja nimitti hänet Maariaksi.

Päivä päivältä yleni lapsi; kun hän kuusi vuotta vanha oli, laski äiti hänet maahan koetellakseen, osaisiko lapsi seista. Ja hän käveli seitsemän askelta ja palasi hänen helmaansa. Ja hän nosti lapsen syliinsä ja sanoi: Niin totta kuin Herra Jumalani elää, et tätä maakamaraa tule kävelemään, kunnes minä sinut Herran temppeliin vien. Ja hän teki pyhän tilan makuuhuoneeseensa eikä sallinut minäkään huonon ja likaisen häneen sattuvan, ja hän kutsui luokseen heprealaisten tyttäriä, jotka koskemattomia olivat, ja ne pitivät huolta lapsen huvituksista. Joutuipa

lapsen ensimmäinen syntymäpäivä ja Joakim piti suuret pidot ja kutsui pitoihin papit, kirjanoppineet, vanhimmat ja koko Israelin kansan. Ja hän kantoi lapsen pappien eteen, ja he siunasivat lasta ja sanoivat: Isä meidän Jumalamme siunatkoon lasta ja antakoon hänelle kuuluisan nimen iankaikkisesti kaikkien kansojen kesken. Ja kaikki kansa sanoi: Olkoon niin, olkoon niin, Amen! Ja hän vei lapsen ylimmäisenpapin luo, ja he siunasivat lapsen ja sanoivat: Taivasten Herra, katso tämän lapsen puoleen ja siunaa se sillä ylimmällä siunauksella, jota ehompaa ei ole. Ja äitinsä otti lapsen ja vei sen makuuhuoneensa pyhään paikkaan ja antoi hänelle rintaa. Ja Anna koroi herralle laulun ja sanoi:

Laulun tahdon Herralleni laulaa:

Sillä hän on koetellut minua ja minulta pois ottanut viholliseni häväistyksen.

Ja antanut on Herra minulle »vanhurskauden hedelmän» yksinkertaisen ja runsasmuotoisen hänen edessään.

Kuka julistaa Rubenin pojille, että Anna imettää?

Kuulkaa, kuulkaa, te kaksitoista heimoa, Anna imettää!

Ja hän laski lapsen levolle makuuhuoneensa pyhään paikkaan ja palasi takaisin ja palveli pöydässä. Mutta kun ateria oli syöty, läksivät vieraat pois täynnä riemua ja ylistystä Israelin Jumalalle.

Mutta lapsi yleni kuukausi kuukaudelta; mutta kun lapsi oli kahden vuoden vanha, sanoi Joakim vaimollensa Annalle: Me tahdomme viedä hänet temppeleihin, jotta täyttaisimme lupauksen, minkä antaneet olemme. Ja Anna vastasi: Odottakaamme kolmatta vuotta, jottei lapsi ikävöi isäänsä ja äitiänsä. — Ja lapsi tuli kolmen vuoden vanhaksi ja Joakim sanoi: Huutakaa kokoon hebrealaisten tyttäret, jotka saastuttamattomat ovat, ja ottakoon kukin heistä soihdun käteensä ja olkoot ne sytytetyt, jottei lapsi käänny taakseen eikä anna sydäntään viekoitella pois temppeleistä. Ja he tekivät niin, kunnes saapuivat Herran temppeleihin.

Ja pappi otti hänet vastaan, suuteli ja siunasi hänet ja sanoi: Herra on koroittanut sinun nimesi kaikkien sukupolvien yli: sinun kauttasi on Herra aikojen lopussa ilmoitettava Israelin lapsille pelastuksen.

Ja pappi laski lapsen istumaan alttarin kolmannelle portaalle, ja Herra valoi suloutta hänen päällensä, ja hän tanssia sipsutteli sisään, ja koko Israelin huone mielistyi häneen. Ja vanhemmat poistuivat kotiaan ja ylistivät kaikkivaltiasta Jumalaa, ettei lapsi ollut kiintynyt heihin.

Mutta Maaria oli temppelessä kuin kuherteleva kyyhkynen ja sai ruokansa enkelin kädestä.

Kun hän tuli kahdentoista vuoden vanhaksi, neuvottelivat papit keskenänsä ja sanoivat: Katso Maaria on temppelessä tullut kahdentoista vuoden vanhaksi; mitäs nyt hänen kanssaan tehdään, ettei hän saastuttaisi Herramme Jumalamme pyhättöä? (Vaatteellinen nainen ei saanut astua pyhiin paikkoihin, josta syystä naista ei tänäkään päivänä saa laskea kreikkalais-katolisen kirkon kaikkein pyhimpään osastoon, ja juutalaisten synagogassa naiset pysyttelevät lehtereillä.) Ja he puhuivat ylimmäiselle papille: Sinä seisot Herran alttarin ääressä; mene sisälle pyhättöön ja rukoile hänen puolestaan, ja mitä ikinä Herra ilmaisee, se tehkäämme. Ja ylimmäinen pappi otti amuletin kaksinetoista kelloineen ja astui sisään kaikkein pyhimpään ja rukoili hänen puolestaan. Ja katso, Herran enkeli astui esille ja sanoi hänelle: Zakarias, Zakarias, mene ulos ja kerää kansan leskimiehet kokoon, ja tuokoot he mukanaan sauvan, ja kelle Herra merkin antaa, sille Maaria on menevä vaimoksi.

Lähetit läksivät kiertämään Judean maita ja Herran pasuunat puhaltelivat ja kohta riensivät kaikki kokoon. *Jooseppi* heitti kirveensä syrjään ja kiiruhti myös kokoukseen, ja kun kaikki olivat kokoontuneet, tarttuivat he sauvoihinsa ja menivät ylimmäisen papin luo. Hän otti sauvat kaikilta, meni temppeliin ja rukoili. Rukoiltuaan

otti hän taas sauvat, meni ulos, antoi sauvat leskimiehille eikä minkäänlaisia merkkejä näkynyt heissä. Viimeisen sauvan sai Jooseppi, ja katso, kyyhkynen lensi ulos sauvasta ja asettui Joosepin päälle. Ja pappi puhui Joosepille: Sinä olet arvan kautta määrätty ottamaan Herran neitseen hoitoosi. Mutta Jooseppi vastusti ja sanoi: Minulla on poikia ja minä olen vanha mies. Mutta Maaria on nuori, minä joudun naurunalaiseksi Israelin lasten edessä. Mutta ylimmäinen pappi sanoi Joosepille: Pelkää Herraasi Jumalaa ja muistele, mitä Herra on tehnyt Dathanille, Abiramille ja Korahille, kuinka maa halkesi ja nieli heidät heidän vastustamisensa takia. Pelkää siis jumalaa, jottei sinulle niin kävisi. Ja Jooseppi pelästyi ja otti Maarian suojaansa. Ja hän sanoi Maarialle: Katso, minä sain sinut Herran temppelistä, ja nyt jätän sinut huoneeseeni ja lähden pois rakennustöilläni ja palaan takaisin; Herra sinua siliä aikaa suojelkoon!

Papeilla oli kokous, ja päätettiin laittaa esirippu Herran temppeliin. Ja pappi puhui: Kuuluttakaa kahdeksan saastuttamatonta neitsyttä kokoon Davidin huoneesta. Ja palvelijat menivät ulos ja hakivat, mutta löysivät vain seitsemän. Silloin pappi muisti neitsyt Maarian, että hän oli Davidin sukua ja puhdas Herran edessä. Ja palvelijat läksivät häntä hakemaan ja toivat hänet Herran temppeliin, ja pappi sanoi: Arpokaatte täällä, kuka on kehräävä kultaa, kuka pumpulia, silkkiä, purppurasinistä, tulipunaista ja aito purppuraa. Arpa lankesi Maarialle kehrätä aito purppuraa ja tulipunaista, ja hän otti kehruut ja palasi kotiaan ja ryhtyi työhön.

Maaria otti saviastian ja kävi vettä noutamassa, ja katso, eräs ääni virkkoi: Terve armoitettu, Herra olkoon sinun kanssasi, siunattu sinä vaimojen seassa. Hän vilkui oikealle ja vasemmalle, mistä ääni? Kovasti vavisten hän riensi huoneeseensa, laski saviastian syrjään, otti purpurat käsille, istuutui ja kehräsi. Ja katso, enkeli astui

Maarian syntymä.
(Giotton maalaus.)

hänen eteensä ja sanoi: Älä pelkää, Maaria, sillä sinä olet armon löytänyt kaikkivaltiaan edessä ja tulet hänen sanastaan raskaaksi. Kun hän tämän kuuli, kävi hän epätoivoiseksi ja virkkoi: Tulenko raskaaksi elävästä Jumalasta ja synnytänkö niinkuin kaikki vaimot tekevät? Enkeli vastasi: Ei niin, sillä Herran voima on sinut varjostava; sentähden on se pyhä, joka sinusta syntyy, kutsuttava Korkeimman pojaksi. Sinä olet nimittävä hänet *Jeesus*, sillä hän on pelastava kansansa synneistä. Ja Maaria vastasi: Olen Herran piikanen hänen edessään; tapahtuukoon minulle, niinkuin sanonut olet.

Ja Maaria valmisti purppura- ja tulipunaisen kehruunsa valmiiksi ja vei ne papille, ja tämä siunasi hänet ja sanoi: Maaria, Herra Jumala on tehnyt nimesi suureksi ja olet siunatuksi tuleva kaikkien sukukuntien seassa. Riemastuksissaan tästä lähti Maaria tapaamaan Elisabetia, sukulaistaan, ja kolkutti hänen oveaan. Kun Elisabet tämän kuuli, heitti hän tulipunaisen kehruunsa syrjään, juoksi ovelle, avasi ja tervehti Maariaa sanoen: Mistä tulee, että minun Herrani äiti tulee tyköni? Sillä katsos, lapsi minun kohdussani hypähti ja tervehti sinua. Mutta Maaria ei ajatellut sitä salaisuutta, minkä arkkienkeli Gabriel oli sanonut hänelle, vaan katseli taivaalle ja sanoi: Kuka minä olen, että kaikki sukukunnat minua siunaavat? Ja hän viipyi kolme kuukautta Elisabetin luona. Mutta päivä päivältä hänen ruumiinsa paisui, ja Maaria rupesi pelkäämään, palasi kotiaan ja kätkeytyi Israelin lapsilta. Maaria oli kuudentoista vuoden vanha, kun kaikki nämä ihmeelliset seikat tapahtuivat.

Mutta kun hänen kuudes kuukautensa täyttyi, palasi Jooseppi rakenteeltaan, ja kun hän astui huoneeseensa, huomasi hän Maarian raskaaksi. Ja hän löi kasvoihinsa, heittäytyi maahan ja itki katkerasti sanoen: Millä kasvoilla katselenkaan Herraani? Sillä minä olen hänet impenä saanut Herrani Jumalani temppeleistä enkä häntä

vaalinut. Kuka se on, joka on minut pettänyt? Kuka on tämän konnantyön minun huoneessani tehnyt ja immen raiskannut? Onko Aatamin kohtalo uusiutunut minulle? Niinkuin hänen kunniansa hetkellä käärme tuli ja tapasi Eevan yksinään ja petti hänet, niin on myöskin minulle käynyt. Hän huusi Maarian luokseen ja sanoi hänelle: Sinä Jumalan sylilapsi, miksi olet tämän tehnyt ja olet Herrasi Jumalasi hyljännyt? Miksi olet itsesi alentanut, sinä kaikkein pyhimmässä kasvatettu ja enkelin kädestä ruokittu? Maaria itki katkerasti ja virkkoi: Puhdas olen enkä miehestä mitään tiedä. Mutta Jooseppi sanoi: Mistä on sitten tuo sinun ruumiiseesi tullut? Maaria vastasi: Niin totta kuin Herra minun Jumalani elää, en tiedä, mistä se minuun on tullut.

Ja Jooseppi pelästyi kovin ja poistui hänestä ja mietti mitä tehdä. Jooseppi tuumi itsekseen: Jospa minä hänen syntinsä peitän, niin minua syytetään, että taistelen Jumalan käskyjä vastaan, ja jos minä hänet paljastan Israelin lasten edessä, niin pelkään, että, jospa se, mikä hänessä on, lieneekin enkelistä lähtöisin, minut mainitaan sellaiseksi, joka viattoman veren olen kuolemantuomioon saattanut. Mitäs nyt hänelle teen? Tahdon hänet salaa jättää. Ja yö yllätti hänet. Ja katso, Herran enkeli ilmestyi hänelle unessa ja sanoi: Älä pelkää tämän immen takia, sillä se, mikä hänessä on, on pyhästä hengestä, ja hän on synnyttävä pojan, jonka nimi on oleva Jeesus, sillä hän on vapah-tava kansansa synneistä. Ja Jooseppi heräsi unestaan ja ylisti Israelin Jumalaa, joka hänelle sellaisen armon oli osoittanut, ja hän otti Maarian suojaansa.

Mutta kirjanoppinut Hannas tuli hänen luokseen ja sanoi hänelle: Miksi sinua ei ole näkynyt meidän kokouksissamme? Jooseppi vastasi: Koska matkasta väsynyt olin ja tahdoin ensimmäisen päivän levätä. Hannas kääntyi taakseen ja huomasi Maarian raskaaksi. Juoksujalassa hän riensi papin luo ja sanoi hänelle: Jooseppi, jonka taan-

nut olet, on tehnyt konnantyön. Pappi kysyi: Kuinka niin? Ja hän sanoi: Neitsyen, jonka hän temppelistä saanut on, on hän raiskannut ja harjoittanut salavuoteutta, eikä ole siitä ilmoittanut Israelin lapsille. Ja pappi vastasi ja sanoi: Jooseppiko olisi tämän tehnyt? Kirjanoppinut Hannas vastasi: Lähetä palvelijoita tutkimaan, ja olet neitseeseen huomaava raskaaksi. Ja palvelijat läksivät sinne ja totesivat kirjanoppineen puhuneen totta, ja toivat neitseeseen Joosepin kanssa oikeuden eteen. Ja pappi lausui: Miksis olet tämän tehnyt, Maaria? Ja miksis olet sielusi alentanut ja olet unohtanut Herrasi Jumalasi, sinä, joka olet kasvatettu kaikkein pyhimmässä ja ravintosi saanut enkelin kädestä ja ylistyslauluja kuullut ja tanssinut hänen edessään? Miksi olet tämän tehnyt? Maaria itki katkerasti ja sanoi: Niin totta kuin Herrani Jumalani elää, puhdas olen enkä miehestä mitään tiedä. Ja pappi sanoi Joosepille: Miksis olet tämän tehnyt? Ja Jooseppi vastasi: Niin totta kuin Herra minun Jumalani elää, viaton olen minä häneen. Ja pappi sanoi: Älä lausu väärää todistusta, vaan puhu totuus; olet harjoittanut salavuoteutta etkä ilmoittanut Israelin lapsille etkä ole taivuttanut päätäsi kaikkivaltiaan käden alle, jotta siemenesi siunatuksi tulisi. Ja Jooseppi vaikenä.

Ja pappi puhui: Jätä neitsyt tänne takaisin, jonka saanut olet Herran temppelistä. Ja Jooseppi pyrskähti suureen itkuun. Ja pappi puhui: Minä annan teidän juoda Herran koetusvettä, ja hän on teidän syntinne paljastava teidän omien silmienne eteen. Ja pappi otti veden ja antoi Joosepin juoda ja lähetti hänet vuorelle, mutta hän tuli riutumattomana takaisin. Hän antoi myös Maarian juoda, mutta hänkin tuli terveenä takaisin. Ja kaikki kansa ihmetteli, ettei mikään synti heistä näkynyt. Ja pappi puhui: Koskapa Jumala ei ole ilmaissut teidän syntiänne, en minäkään teidän syntiänne tuomitse, vaan päästän teidät. Ja Jooseppi otti Maarian ja palasi kotiaan täynnä riemua ja ylistystä Israelin Jumalaa kohtaan.

Ja tuli käsky keisari Augustukselta, että kaikki, jotka Betlehemissä Juudaan maassa asuivat, piti verolle lasketaman, ja Jooseppi lausui: Tahdon poikani kirjoituttaa, mutta mitä teen tämän neitseen kanssa? Miten minä hänet kirjoitutan? Vaimokseniko? Silloin saan hävetä. Tyttärekseenikö? Mutta tietäväthän kaikki Israelin lapset, ettei hän minun lapseni ole. Herra tehköön aikansa, miten hän tahtoo. Ja hän satuloi aasinsa ja nosti Maarian satulaan, ja poika veti aasia ja hän itse kulki siinä vieressä. Kun oli päästy kolmen peninkuorman matkan päähän, kääntyi Jooseppi Maariaan päin ja näki, että hän oli murheellinen, ja sanoi itsekseen: Ehkäpä häntä vaivaa se, mikä hänessä on. Ja taas kääntyi Jooseppi häneen päin ja näki hänen nauravan ja kysyi häneltä: Maaria, miten on sinun laitasi, konsa näen sinun kasvosi nauravan, konsa murehtivan? Ja Maaria vastasi Joosepille: Kaksi kansaa näen silmilläni: toinen on täynnä itkua ja voihkinaa, toinen täynnä iloa ja riemua.

Kun he saapuivat matkansa puoliväliin, sanoi Maaria hänelle: Auta minua alas aasin selästä; sillä se mikä minussa on, pyrkii ulos tulemaan. Ja hän otti Maarian alas aasin selästä ja sanoi hänelle: Minne minä sinut vien ja miten kätken sinun pahoinvointisi; sillä kaupunki on kaukana.

Ja hän huomasi siinä lähellä luolan, vei hänet sinne, jätti poikansa Maarian luo, lähti itse ulos kättilöä hakemaan Betlehemin ympäristöltä. Ja minä Jooseppi käyskentelin enkä päässyt minnekkään ja katselin taivaan kantta ja näin sen seisovan liikkumattomana, ja katselin ilmaa ja näin sen jähmettyneen ja näin linnut liikkumattomina, ja minä katselin maata ja näin vadin maassa ja työmiesten leiriytyneen sen ympärille kädet vadissa, ja pureskelijat eivät pystyyn, ja ne, jotka aikoivat pistää suuhunsa, eivät saattaneet sitä tehdä, vaan olivat kaikkien kasvot kääntyneet korkeuteen; ja katso lammaskatrasta ajettiin, mutta

se seisahtui, ja paimen nosti kättänsä aikoen lyödä, mutta hänen kätensä jäi tönkäksi pystyyn, ja katsoin virran kulkua ja näin pukkien turvat veden kalvossa, mutta ne eivät juoneet. Ja yht'äkkiä luisti taas kaikki luonnollista kulkuaan.

Ja katso nainen astui alas vuorelta ja hän sanoi minulle: Mies, mihin astut? Ja minä sanoin: Haen heprealaista kättilöä. Ja hän vastasi ja sanoi minulle: Oletko israelilainen? Ja minä sanoin hänelle: Olen; hän taas sanoi minulle: Kuka on se, joka luolassa on synnyttämässä? Minä sanoin: morsiameni. Hän kysyi: Eikö se ole sinun vaimosi? Minä vastasin: Hän on Maaria, joka kasvatettu on temppelissä Herran; hänet arvalla sain vaimokseni; kumminkaan hän ei ole minun vaimoni, vaan on hän raskaaksi tullut pyhästä hengestä. Ja kättilö sanoi: Onko se totta? Jooseppi vastasi: Tule katsomaan. Ja vaimo lähti hänen kanssansa, ja he astuivat luolan aukon eteen ja katso, välkkyvä pilvi peitti luolan. Ja kättilö lausui: Tänään on sieluni ylennetty; sillä minun silmäni ovat ihmeitä nähneet; sillä pelastus on syntynyt Israelille. Ja tuota pikaa hävisi pilvi luolasta ja luolasta paistoi kirkas valo, niin ettei silmämme sitä sietäneet; ja hetken perästä valokin hävisi, jonka jälkeen lapsi tuli näkyviin, ja se tuli ja otti rintaa äidiltään Maarialta. Kättilö huudahti ja sanoi: Tänään on minulla suuri päivä, kun tämän ihmeellisen näytelmän nähnyt olen.

Kättilö meni menojaan, ja Salome kohtasi hänet. Ja kättilö sanoi hänelle: Salome, Salome, minulla on ihmeitä kerrottavana sinulle: neitsyt on synnyttänyt, joka on vastoin luonnonlakia. Salome vastasi: Niin totta kuin Herrani Jumalani elää, jollen minä hänen tilannettaan tutki, en usko, että neitsyt on synnyttänyt.

Ja kättilö meni sisälle ja sanoi Maarialle: Laskeudu pitkäkällesi. Se kamppailu ei ole vähäinen, mikä sinun edessäsi on. Ja hän tutkiskeli merkkejä, parkaisi samalla ja sanoi: Voi minua jumalattomuuteni ja epäuskoni takia

Olen elävää jumalaa koetellut; ja katso minun kättäni polttaa ja se putoaa irti minusta. Ja Salome lankesi polvilleen Herran eteen ja sanoi: Isäini Jumala, muista minua, koska olen Abrahamin, Iisakin ja Jaakobin siemenestä, eläkä aseta minua Israelin lasten ilkkuttavaksi, vaan anna minulle käsivarteni jälleen. Sillä sinähän tiedät, että minä sinun nimeesi toimeni tein ja sinulta palkkani sain. Ja enkeli astui esille ja sanoi: Salome, Salome, nouse ylös, kosketa kädelläsi lasta ja kannä sitä, ja sinulle tulee siitä parannus ja ilo. Salome astui luo ja kantoi lasta sanoessaan: Minä tahdon lasta kunnioittaa, koska se on syntynyt Israelin suureksi kuninkaaksi. Ja katso, heti parani Salome, ja hän astui ulos luolasta vanhurskaana. Ja katso eräs ääni virkkoi hänelle: Sinun tulee kätkeä kaikki mitä ihmeellistä nähnyt olet sydämeesi eikä ilmaista, ennenkuin poika tulee Jerusalemiin.

Mutta minä Jaakob, joka tämän kertomuksen olen kirjoittanut, pakenin korpeen, koska Herodeksen kuoltua levottomuuksia syntyi Jerusalemissa, kunnes kapina siellä sammui, täynnä ylistystä Jumalaa kaikkivaltiasta kohtaan, joka minulle on antanut kyvyn ja viisauden kirjoittaa tämän kertomuksen. Se armo suodaan niille, jotka pelkäävät Herraamme Jeesusta Kristusta, jolle kunnia tulokoon iankaikkisesta iankaikkiseen. Amen.

*

Kirjailija kiittää Jumalaa siitä, että hän on saanut kyvyn kirjoittaa tällaisen kertomuksen. Kirjailijakykyä siihen kai ei tarvita, mutta sitä enemmän uskoa. Armaita aikoja, jolloin eivät mitkään ihmeet olleet uskolle ylivoimaisia!

Kertomuksia Herran lapsuusvuosilta, israelilaisen filosofin Tuomaan kirjoittamia.

Minä Tuomas israelilainen aion tässä kaikille pakanoille ilmaista meidän Herramme Jeesuksen Kristuksen lapsuus- ja suurtyöt, joita hän teki asuessaan meidän maassamme, missä hän syntynyt on. — —

Kun poikanen Jeesus tuli viisivuotiaaksi, leikki hän keran erään virran kahlauspaikassa ja keräsi ohi virtaavan veden kuoppiin ja puhdisti veden samalla puhtaaksi ja käyttökelpoiseksi, ja pelkällä sanallaan hän tämän teki.

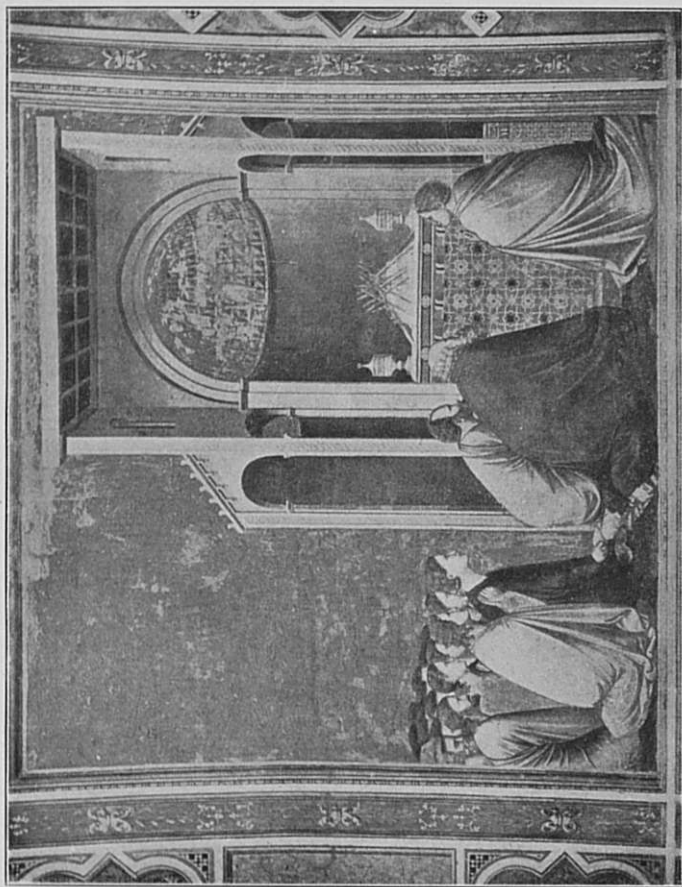
Ja hän otti liejua ja muovaili siitä kaksitoista varpusta. Ja oli sabbatti, kun hän tämän teki. Oli siellä myös paljon muitakin lapsia leikkimässä hänen kanssaan. Mutta kun eräs juutalainen näki, että Jeesus sabbattina leikki, riensi hän heti isä Joosepin luo ja sanoi: Katso, sinun poikasi on puron partaalla, on ottanut liejua, muovailut kaksitoista lintua ja rikkonut sabbatin. Ja kun Jooseppi tuli paikalle ja näki tämän, ärjäisi hän hänelle: Miksi teet sitä sabbattina mitä ei saa tehdä? Mutta Jeesus paukutti käsiään kokoon, huusi varpusille ja sanoi heille: Lentäkää pois! Ja linnut lehahtivat kirkuen ylös ja hävisivät. Kun juutalaiset sen näkivät, kauhistuivat he, menivät pois ja ilmoittivat päämiehilleen, mitä olivat nähneet Jeesuksen tekevän.

Mutta kirjanoppineen Hannaan poika seisoi siinä Joosepin vieressä, otti puunoksan ja pani veden virtaamaan,

minkä Jeesus oli koonnut kuoppiin. Kun Jeesus näki mitä tapahtui, virkkoi hän vihaisena hänelle: Vallaton, jumalaton pässinpää, mitä ovat kuopat ja vesi sinulle tehneet? Katso, nyt sinä tulet kuivumaan kuin puu etkä ole kantava lehtiä, et juuria etkä hedelmiä. Ja tuossa tuokiossa näivettyi tuo poikanen täydellisesti. Mutta Jeesus meni pois ja tuli Joosepin huoneeseen. Mutta kuihtuneen pojan vanhemmat kantoivat hänet pois ja valittaen itkivät hänen nuoruutensa voimaa ja veivät hänet Joosepin luo ja syyttivät häntä: Katso mimmoinen poika sinulla on, joka tuollaisia tekee!

Toisen kerran käveli hän kylän läpi, ja eräs poika juoksi ja töykkäsi häntä olkapäähän. Tästä vihastui Jeesus ja sanoi hänelle: Sinä et tule kulkemaan tietäsi loppuun asti. Ja samassa poika luuhistui maahan ja kuoli. Muutamat, jotka tämän näkivät, sanoivat: Mistä tuo lapsi on peräisin? Sillä jokainen hänen sanansa on valmis teko! Ja kuolleen pojan vanhemmat tulivat Joosepin luo ja valittivat: Kun sinulla tuollainen poika on, et sinä meidän kanssamme voi samassa kylässä asua; tai opeta häntä, että hän siunaa eikä kiroa: sillä hän tappaa meidän lapsemme. Ja Jooseppi otti pojan erilleen ja vetosi hänen omaantuntoonsa: Miksi sinä teet semmoisia, että väki saa kärsiä ja meitä vihataan ja vainotaan. Mutta Jeesus vastasi: Minä tiedän, että nämä sanat eivät ole minun vaan sinun; kumminkin tahdon vaieta sinun takiasi; mutta nuo muut kärsikööt rangaisuksensa. Ja samassa sokenivat ne, jotka olivat häntä syyttäneet. Ja jotka sen näkivät, pelästyivät kovasti eivätkä tietäneet, mitä heidän tuli ajatella, ja sanoivat hänestä: Kaikki mitä hän puhuu, olkoonpa hyvää tai pahaa, toteutuu ja muuttuu ihmeeksi. Mutta kun Jooseppi näki, että Jeesus sellaisia oli tehnyt, tarttui hän pojan korvaan ja nykäisi häntä kovasti. Mutta lapsi pani vastaan ja sanoi hänelle: Sinulle olkoon kylliksi hakea eikä löytää, ja sängen typerästi sinä olet tehnyt. Sinä et tiedä kuka

Kosijain rukous. Pyhät sauvat.
(Giotton maalaus.)

minä olen; jos sen tietäisit, et minua suututtaisi. Ja vaikkapa minä nyt sinun luonasi olen, niin minä olen kummin-kin ennen sinua luotu.

Ja muutaman päivän perästä Jeesus leikki ullakon katolla, ja yksi leikittelevistä pojista putosi katolta alas, ja kun toiset pojat näkivät tämän, pakenivat he, ja Jeesus jäi yksinään paikalle. Ja kuolleen vanhemmat tulivat ja syyttivät häntä, ikäänkuin hän olisi heittänyt pojan alas. Jeesus sanoi: Minä en ole häntä alas heittänyt. Vanhemmat kurittivat häntä. Jeesus hyppäsi katolta alas ja seisoi pojan ruumiin ääressä ja huusi kovalla äänellä: Zenon — se oli nimittäin hänen nimensä — nouse ylös ja sano minulle, olenko minä sinut heittänyt alas? Hän kavahti heti pystyyn ja sanoi: Eät, Herrani, et ole tyrkännyt alas, vaan olet herättänyt ylös. Ja jotka näkivät, peljästyivät. Lapsen vanhemmat taas ylistivät Jumalaa ihmeen takia ja kunnioittivat Jeesusta.

Muutamien päivien perästä hakkasi nuori mies halkoja liiterissä. Silloin luiskahti kirves ja halkaisi koko hänen jalkansa ja hän kuoli verenvuotoon. Kun nyt melua ja juoksua syntyi, niin juoksi myöskin Jeesus-poika sinne. Hän tunkeutui voimakkaasti joukon lävitse ja tarttui nuoren miehen haavoitettuun jalkaan ja siinä paikassa se parani. Mutta hän sanoi nuorukaiselle: Mene pois hakkaamaan halkojasi ja ajattele minua. Kun kansa näki mitä tapahtunut oli, kunnioittivat he poikasta ja sanoivat: Totisesti asuu poikasessa Jumalan henki. —

Kun hän oli kuuden vuoden vanha, lähetti hänen äitinsä hänet vettä hakemaan ja tuomaan kotia, annettuaan

hänelle saviastian; ahdingossa kolhaisi hän astiata ja astia särkyi. Jeesus levitti päällystakkinsa, täytti sen vedellä ja toi sen äidilleen. Kun äitinsä näki tämän merkin, suuteli hän poikaansa ja kätki tämän ihmeellisen tapahtuman, jonka hän näki, sydämeensä.

Mutta hänen isänsä Jooseppi oli kirvesmies; hän teki auroja ja ikeitä. Nyt oli eräs rikas mies antanut hänelle tehtäväksi vuoteen itselleen. Kun nyt toinen sivulauta tuli lyhyemmäksi kuin vastaava toinen, ja Jooseppi ei tietänyt mitä hän tekisi, virkkoi Jeesus-poikanen isälleen: Pane molemmat laudat maahan ja sovita yhteen lautojen toinen pää. Ja Jooseppi teki niinkuin Jeesus oli hänelle sanonut. Jeesus asettui toiselle puolelle, tarttui lyhyempään lautaan kiinni ja veti sen yhtä pitkäksi kuin toisenkin. Ja hän virkkoi Joosepille: No tee nyt mikä sinun on tehtävä. Ja isä Jooseppi näki tämän, ihmetteli ja syleili lapsukaista, suuteli häntä ja sanoi: Mikä onni, että Jumala antoi minulle tuon poikasen.

Kun Jooseppi huomasi poikasen älyn ja miten hän varttui, päätti hän, että pojalle opetettaisiin kirjoitustaito ja lukutaito, ja vei hänet siis opettajalle. Opettaja sanoi Joosepille: Ensin tahdon opettaa hänelle kreikankieltä, sitten hepreankieltä. Sillä hän tiesi jo ennestään pojan älyn ja pelkäsi häntä; kaikissa tapauksissa hän kirjoitti aakkoset ja selitti niitä uutterasti pitkän aikaa, mutta poika ei vastannut hänelle mitään. Vihdoin Jeesus sanoi hänelle: Jos sinä oikea opettaja olet ja tunnet kirjaimet kunnollisesti, niin sano minulle A-kirjaimen merkitys, ja minä tahdon sanoa, mitä B merkitsee. Tämä suututti opettajaa ja hän nappasi poikaa kalloon. Mutta poikanen, johon koski, kirosi hänet, ja tuota pikaa opettaja meni tain-

noksiin ja putosi maahan kasvoilleen. Mutta poikanen palasi takaisin Joosepin huoneeseen. Mutta Jooseppi murehtui ja kääntyi äidin puoleen: Älä laske häntä ulos ovesta; sillä ken hänet suututtaa, hänen täytyy kuolla.

Muutaman ajan perästä sanoi taas toinen opettaja, Joosepin läheinen ystävä: Annappas minulle poikanen kouluun; ehkäpä minä voin ystävällisillä puheilla opettaa hänelle kirjaimet. Ja Jooseppi sanoi: Jospa sinulla rohkeutta lienee, veliseni, niin ota hänet mukaasi. Ja hän otti hänet mukaansa pelolla ja vavistuksella; poikanen lähti kernaasti mukaan. Ja kun poika uljaana astui kouluhuoneeseen, huomasi hän kirjan pulpetilla, ja otti sen ja luki ei ainoastaan kirjaimet, mitkä siinä seisoivat, vaan hän koroitti äänensä ja puhui täynnä pyhää henkeä ja opetti läsnäoleville lakia.

Mutta paljon väkeä, mikä kokoontunut oli, seisoi siinä ääressä ja kuunteli häntä, ja he ihmettelivät hänen oppinsa suloutta ja hänen sanojensa luontevuutta, että hän, alakäinen lapsi, voi siten esiintyä. Mutta kun Jooseppi sen kuuli, kauhistui hän ja juoksi kouluun luullen, että tämäkin opettaja oli jo raajarikkona. Mutta opettaja sanoi Joosepille: Veliseni, minä otin poikasen oppilaakseni; mutta hän on täynnä korkeaa armoa ja viisautta, ja muuten minä rukoilen sinua, veliseni, ota hänet pois huoneeseesi. Kun poikanen tämän kuuli, naurahti hän hänelle ja sanoi: Koska sinä oikein olet puhunut ja oikean todistuksen autanut, niin sinun tähtesi parantukoon myöskin lyöty, ja samalla parantui myöskin toinen opettaja. Mutta Jooseppi otti poikasen ja meni huoneeseensa.

Jooseppi lähetti poikansa Jaakobin sitomaan halkoja yhteen ja tuomaan kotia, ja poikanen lähti hänen mukaansa,

Sillä aikaa kuin Jaakob keräsi risuja, pisti kyykkäärme Jaakobin käteen, ja kun hän tuskasta kitui ja oli menehtymäisillään, astui Jeesus hänen luokseen ja puhalsi haa-vaan, ja samassa kipu loppui ja eläin halkesi, ja siitä hetkestä parani Jaakob.

Kun muutaman ajan perästä huonetta rakennettiin ja suuri pauhu syntyi, seisahtui Jeesus kuuntelemaan ja meni sinne, ja kun hän siellä näki kuolleen makaavan, tarttui hänen käteensä ja sanoi: Mies, minä sanon sinulle, nouse ylös, tee työsi. Ja samassa mies nousi ylös ja kunnioitti pilttiä. Mutta kun kansa tämän näki, ihmetteli se ja sanoi: Tuo piltti on taivaasta kotoisin, sillä monta sie-lua hän on kuolemasta pelastanut, ja monta hän on vielä herättävä elämänsä aikana.

Sen jälkeen oli Joosepin naapuruudessa sairas lapsi kuollut, ja hänen äitinsä itki kovasti. Jeesus kuuli, miten suuri valitus ja voihkina syntyi, ja riensi kiiruhtaen sinne ja tapasi lapsen kuolleena, ja hän kosketti lapsen rintaa ja sanoi: Minä sanon sinulle, lapsi, sinä et saa kuolla, vaan elää, ja sinun pitää olla äitisi luona. Ja samassa lapsi kat-sahti ylös ja hymyili. Mutta hän sanoi vaimolle: Nosta se ylös ja anna sille maitoa ja ajattele minua. Ja ympärillä seisova väki oli ihmeissään ja sanoi: Totisesti tämä poika oli joko Jumala tai jumalan enkeli; sillä jokainen hänen sanansa on valmis tosiasia. Ja Jeesus läksi sieltä pois ja rupesi leikkimään muitten poikien kanssa.

Kun Jeesus palasi koulusta kotia, näki hän verstaan ja nuoren miehen, joka kasteli vaatteita ja monenlaisia har-maita liinoja kattilassa, samalla kuin hän käsitteli kutakin

kappaletta tilaajan halun mukaan. Jeesus-poikanen astui nyt siihen, nuorukaisen tehdessä työtään, ja otti omasta puolestaan erään siellä viruvan huivin ja heitti sen kattiinlaan, joka oli täynnä indigoa. Kun nuorukainen huomasi, että huivit olivat pilaantuneet, kirkaisi hän ääneen ja karkasi Herran Jeesuksen kimppuun ja sanoi: Mitä sinä, Maarian poika, olet minulle tehnyt ja saattanut minut huonoon huutoon kaupungin väestön keskuudessa; jokainen on pyytänyt sopivan värin, ja sinä tulet tähän ja pilaat kaikkil! Herra Jeesus vastasi: Minkä huivin värin sinä tahtonetkaan saada muutetuksi, sen minä tahdon sinulle muuttaa. Ja hän ryhtyi nostamaan vaatteita kattilasta; kaikki oli värjätty siihen väriin, mihin värjääjä tahtoi, kunnes hän kaikki oli nostanut ylös. Kun juutalaiset nämä ihmeet ja merkit näkivät, ylistivät he Jumalaa.

Kun hän oli kahdentoista vuoden vanha, menivät hänen vanhempansa tavan mukaan pääsiäisjuhille matkatoveriensa kanssa ja juhlien jälkeen he palasivat kotiaan, ja kotimatalla Jeesus poikkesi Jerusalemiin. Mutta hänen vanhempansa luulivat, että hän kulki matkaseurueen mukana. Kun he olivat kulkeneet yhden päivämatkan, hakivat he häntä sukulaistensa joukosta, ja kun he eivät häntä löytäneet, tulivat he murheellisiksi ja palasivat taas kaupunkiin ja hakivat häntä ja kolmantena päivänä he löysivät hänet istuvana temppelissä, opettajien keskellä, kuinka hän lakia selitti ja he kysyivät. He huomasivat kaikki ja ihmettelivät, kuinka hän, joka vielä oli poikanen, johdatti kansan vanhimmat ja opettajat toisille ajatuksille selittäessään lain pääkohtia ja profeettojen lauseita. Silloin astui hänen äitinsä Maaria esille ja sanoi hänelle: Miksis olet tämän tehnyt, lapsukaiseni? Katso, me olemme sinua haikeasti hakeneet. Jeesus vastasi hänelle: Miksi te haette minua, ettekö tiedä että minun

täytyy olla siinä, mikä minun isälleni kuuluu. Kirjanoppineet ja farisealaiset sanoivat: Oletko sinä tämän poikasen äiti? Hän vastasi: Minä se olen. He sanoivat hänelle: Autuas olet sinä vaimojen joukossa, sillä Jumala on sinun ruumiisi hedelmän siunannut, sillä moista ihannuutta ja moista kuntoa ja moista viisautta emme ole nähneet emmekä kuulleet.

Jeesus nousi ja seurasi äitiään ja¹ oli vanhemmilleen alamainen. Hänen äitinsä kätki kaikki, mikä tapahtunut oli, sydämeensä. Mutta Jeesus varttui viisaudessa ja vuosissa ja armossa.

Hänelle olkoon kunnia iankaikkisesta iankaikkiseen! Amen.

*

Jos Jeesus olisi käynyt Suomen tasavallan nykyaikaisia valtion oppilaitoksia, olisi varmaa varmempi, että hänellä joka lauantai olisi ollut jälkeentumista uppiniskaisuudesta, röyhkeydestä j. n. e. Ja lopullisesti huolestuneelle isä Joosepille olisi annettu koulun puolesta kehoitus ottamaan poikansa pois koko luku-uralta. Israelilainen filosofi Tuomas ei ole, innossaan elävästi kuvata Jumalan oman pojan äkkikypsyttä ja hänen merkittävä kykyään jo nuorena poikana hämmästyttää ympäristöä aina onnistuneilla ihmetöillä, muistanut siveysopin alkeellisimpiakaan vaatimuksia. Mutta eihän Tuomas ole ainoa, jolle tällaisia erehdyksiä on tapahtunut. Kanoniset evankelistatkin antavat Jeesuksen tylästi puhutella äitiään, ja äiti puolestaan, kaikista Jeesuksen tekemistä ihmeistä huolimatta, ei ymmärrä häntä arvostella muuksi kuin tavalliseksi lapseksi, ja ihmisille Maaria sanoo pojastaan, että hän on hullu.

Näille kirjailijoille on annettava anteeksi. Heillä oli huono pää, mutta hyvä sydän. He tekivät työtä vain Jumalan kunnian ylistämiseksi.

Paavalin ja Teklan teot.

Niinkuin nykyaikaisessa ranskalaisessa kirjallisuudessa »aviorikokset» ovat kertomusten pääaiheita, niin alkukristittyjen novelleissa »aviolakko» näyttelee pääroolia. Kristinoppi vaikutti ylenpalttisella hentomielisyydellään aluksi etupäässä naisiin. Apostolien ja ensimmäisten saarnaajien ympärillä kihisi naisia, kaikesta päättäen hysteriaan taipuvia. Naisten avulla kristinoppi noin vuonna 500 j. K. vihdoinkin voitti ja sulatti itseensä vaarallisen kilpailijansa Mithras-opin, jonka miehekäämpää sävyä varsinkin legioonasotilaat intohimoisesti kannattivat.

Pelkkiä mielikuvituksen tuotteita eivät liene nuo yhä uusiintuvat kertomukset apostoleilla aviovaimoista, jotka luopuivat miehistään ja lapsistaan ja varhaisesta aamusta myöhään iltaan juoksivat kokouksissa, suutelivat apostolien jalkoja, heidän kahleitaan, heidän käsiään. Loistavia perhekuvauksia sisältävät varsinkin Indian apostolin Tuomaan teot. Erinomaisen hienotunteisten aviomiesten kaikki houkutukset, pyynnöt ja rukoukset olivat turhat; vaimot, jotka olivat vuosikymmeniä eläneet onnellisissa avioliitoissa, jättävät miehensä, kotinsa ja lapsensa ja seuraavat saarnaajaa matkoilla, seurustelevat hänen kanssaan vankiloissa, joskus kärsivät hänen kanssaan kidutuksia ja teloituksia. Saarnaajia eivät mitkään perheonnettomuudet järkytä; manaten he vaativat, että aviovaimojen täytyy pontevasti torjua kaikkia miestensä lähentelemisiä. Pidättyväisyys avioelämästä, maallisen lemmen lakko on kristityn velvollisuus.

Olivatko näitten naisten ja saarnaajien suhteissa eroottiset tunteet vaikuttamassa? Yhdistikö heidät toisiinsa jonkinlainen sublimeerattu lemmentunne? Ehkä jonkinlainen itse-tiedoton hellä suhde. Mutta harvoin saa lukea kirjallisuutta, jossa »elämän puhtaus» on niin sydämen pohjasta ylistettyä kuin näissä apostolien teoissa. Saattaahan olla mahdollista, että kuolevan kansan keskuudessa voi tavata olioita, joille lemменlakko on luonnollista ja puhdasta. Useimmiten lemменlakko on epäpuhtauden huippu.

Saattoihan toiselta puolen se sukupuolielämän hurjastelu, joka ajanlaskumme alussa vallitsi koko silloisessa maailmassa, tympäistä ruumiillisesti heikkoja tai henkisesti kehittyneitä henkilöitä, niin että he inholla käänsivät selkensä maailmalle ja vapaaehtoisesti tekivät lemменlakon.

Kreikkalaiset tarinat kertovat vain lemmeistä, ja yhä vain lemmeistä ja jumalien aviorikoksista, kristityt legendat yhtä mittaa lemменlakosta. Mutta maallinen lempi sittenkin on molempien »lempiäihe». Kristittyjen negatiivinen lempi ehkä vieläkin kiihkoisempi kuin kreikkalaisten positiivinen, kevyt lempi.

Tekla ei ollut aviovaimo, vaan kihlattu morsian, mutta henkisesti Paavaliin kiintynyt. Paavalin ulkonaisesta henkilöstä annetaan kuvaus, joka ei tavalliseen naiseen tee edullista vaikutusta. Paavali oli »mies lyhyenlanta, kaljupää ja vääräsääri, jaloryhtinen, kulmakarvat yhteenkasvaneina, ja hänellä oli pieni, vähän köyry nenä».

Tekla-legenda on hyvin arvossapidetty varsinkin kreikkalaiskatolisessa kirkossa, jossa hänen nimensä luetaan Fjokla.

Ja kun Paavali oli poikennut Onesiforoksen taloon, syntyi suurta iloa ja polvistumisia ja leivänmurtamista ja puhetta pidättyväisyydestä ja kuolleista ylösnousemisesta, samalla kuin Paavali sanoi: Autuaita ovat ne, jotka ovat puhtaat sydäimestä, sillä he saavat nähdä Jumalan. Autuaita ovat ne, jotka ovat säilyttäneet lihansa siveänä,

sillä he muuttuvat Jumalan tempiksi. Autuaita ovat ne, jotka pidättäytyvät, sillä Jumala puhuttelee heitä. Autuaita ovat ne, jotka tämän maailman ovat kieltäneet, sillä he ovat Jumalalle mieluisia. Autuaita ovat ne, joilla on vaimot niinkuin heillä ei niitä ollenkaan olisi, sillä he perivät Jumalan. Autuaita ovat ne, joilla on jumalanpelko, sillä heistä tulee Jumalan enkeleitä. Autuaita ovat ne, jotka pelkäävät Jumalan sanoja, sillä he saavat lohduksen. Autuaita ovat ne, joita Jeesuksen Kristuksen viisus on liikuttanut, sillä heitä kutsutaan Kaikkeinkorkeimman lapsiksi. Autuaita ovat ne, jotka ovat kasteen säilyttäneet, sillä he saavat virkistystä isässä ja pojassa. Autuaita ovat ne, jotka ovat tulleet tuntemaan Jeesuksen Kristuksen, sillä he saavat olla valkeudessa. Autuaita ovat ne, jotka Jumalan rakkauden tähden ovat hyljänneet maailman menon, sillä he saavat istua siunattuina isän oikealla puolella. Autuaita ovat ne, jotka ovat laupiaat, sillä he voittavat laupeuden eivätkä näe viimeisen tuomion kauheata päivää. Autuaita ovat neitsyitten ruumiit, sillä ne miellyttävät Jumalaa eivätkä menetä siveytensä palkkaa. Sillä isän sana on heille pelastuksen keino pojan päivänä, ja he saavat rauhan iankaikkisesti.

Ja sill'aikaa kun Paavali näin puhui seurakunnalleen Onesiforoksen talossa, istui eräs Tamyris nimiselle miehelle kihlattu neitsyt, jonka nimi oli Tekla — ja jonka äidin nimi oli Teoklia — oman talonsa läheisessä ikkunassa ja kuunteli päivät ja yöt sanaa neitseellisestä elämästä ja rukouksesta, niinkuin Paavali sitä julisti. Eikä hän taipunut lähtemään ikkunasta, vaan kiintyi yhä lujemmin uskoon sanomattomalla ilolla. Mutta kun hän näki myöskin useiden vaimojen ja neitsyitten menevän Paavalin tykö, syntyi hänessä halu, että hänkin saattaisi olla kyllin arvokas Paavalin eteen astumaan ja Kristuksen sanaa kuulemaan. Sillä hän ei ollut vielä omin silmin Paavalia nähnyt, vaan kuuli ainoastaan hänen sanansa. Mutta

kun Tekla ei poistunut ikkunasta, lähetti hänen äitinsä noutamaan Tamyristä. Mutta tämä tulee mitä iloisimmalla mielellä, ikäänkuin hänen olisi pitänyt Tekla jo vihille viedä. Nyt puhui Tamyris Teoklialle: Missä onkaan minun Teklani, että hänet saisin nähdä? Ja Teoklia vastasi: Kummallinen tarina on minun sinulle kerrottava. Kolmeen päivään ja kolmeen yöhön ei nimittäin Tekla ole ikkunasta noussut, ei syömään eikä juomaan, vaan ikäänkuin hän olisi mitä korkeimpaan riemuun huomionsa kääntänyt, niin on hän kiintynyt erääseen vieraaseen mieheen, joka petollisia ja häikäiseviä sanoja opettaa, niin että ihmettelen, miten niin ylvään neitsyen kuin hänen kainoutensa tätä tuskallista alennusta on sietänyt. Tamyris! Tämä ihminen vie ikonilaisten kaupungin kapinaan, ja sinun Teklasi seuraa mukana. Sillä kaikki vaimot ja nuoret miehet menevät hänen luokseen ja ottavat opetusta häneltä. Ihmisen täytyy, niin hän sanoo, yhtä ainoata Jumalaa yksinomaan peljätä ja pidättyvästi elää. Mutta minunkin tyttäreni on yhä kiintynyt, kuten hämähäkki ikkunan pihtipieleen takertuu, hänen sanojensa vaikutuksesta äärettömään kaihoon ja kammottavaan intohimoon. Hän kallistaa koko korvansa tälle puheelle ja antaa itsensä sen johdosta hullaantua, tyttö parka. Mutta mene hänen tykönsä ja puhu hänen kanssansa; olethan hänen kanssansa kihloissa.

Ja Tamyris meni, täynnänsä rakkautta, hänen luokseen, mutta samalla tuntien jonkinlaista kammaa hänen kiihtymyksensä tähden, ja puhui: Tekla, morsiameni, mitä varten istut siinä? Ja mikä on se intohimo, mikä sinut on vallannut, ettäs olet noin poissa tolaltasi? Palaja Tamyriksesi tykö ja häpeä. Mutta hänen äitinsä sanoi vielä samaa hänelle: Lapsi, miksi istut siinä ja tähystelet ympärillesi, etkä mitään vastaa, vaan olet kokonaan järkytetty? Ja läsnäolevat itkivät katkerasti, Tamyris, koska hän menetti vaimonsa, Theoklia tyttärensä tähden, palvelijattaret

herrattarensa tähden. Talossa vallitsi nyt vaikerrusten suuri melu. Eikä mihinkään näihin tapahtumiin Tekla kiinnittänyt huomiotaan, vaan kuunteli ainoastaan Paavalin sanaa.

Mutta Tamyris hyökkäsi ulos kadulle ja tarkasteli kaikkia, jotka Paavalin tykö menivät ja sieltä tulivat. Ja hän näki kaksi miestä, jotka keskenänsä kovin riitelivät, ja hän puhui heille: Miehet, keitä te olette, sanokaa minulle, ja kuka on se, joka on teidän kanssanne tuolla sisällä, tuo harhaopinlevittäjä, joka siellä nuorukaisten ja neitsyitten sielut pettää, etteivät he avioon halua, vaan vapaiksi tahtovat jäädä? Lupaan teille nyt antaa paljon rahaa, jos te minulle annatte hänestä tietoja, sillä minä olen kaupungin ensimmäinen. Ja Demas ja Hermogenes vastasivat hänelle: Kuka tämä on, emme tiedä. Mutta hän ryöstää miehiltä vaimot ja neitsyiltä miehet, sanoen: Mitään ylösnousemusta ei teille ole ilman, että siveinä pysytte ettekä lihaanne tahraa. Mutta Tamyris sanoi: Tulkaa, miehet, kotiini ja nauttikaa virvokkeita kanssani. Ja he astuivat yllellisen aterian ääreen, missä oli runsaasti viiniä, paljon rikkautta ja loistava pöytä. Ja Tamyris antoi heidän juoda, koska hän oli Teklaan rakastunut ja tahtoi saada vaimon huostaansa hänen äitinsä Teoklian määräämänä päivänä. Ja aterioitaessa puhui Tamyris: Rakkaat miehet, sanokaa minulle, mikä hänen oppinsa on, että minäkin sen oppisin tuntemaan; sillä minun tuskani ei ole vähäinen Teklan tähden, koska hän on niin rakastunut tuohon muukalaiseen, ja minä tahtoisin päästä naimisiin. Mutta Demas ja Hermogenes vastasivat: Vie tuo mies käskynhaltija Castelliuksen tykö, koska hän kansaa yllyttää Kristuksen uuteen oppiin, ja sen nojalla hän hänet tuomitsee kuolemaan, ja sinä saat vaimosi Teklan.

Kun Tamyris oli tämän saanut heiltä tietää, nousi hän vuoteeltaan varhain aamulla, hyvin mustasukkaisena ja suuttuneena, ja hän meni Onesiforoksen taloon ylimmäis-

ten ja liktorien ja kartuilla varustetun oman väkensä seuraamana ja puhui Paavalille: Sinä olet ikonilaisten kaupungin vietellyt ja erittäinkin minun kihlatun morsiameni, ettei hän minua tahdo! Nouse, me tahdomme mennä käskynhaltija Castelliuksen tykö! Ja koko väki huusi: Matkaan, velho! Hän on vietellyt kaikilta meiltä vaimot, ja kansa on yllytetty.

Ja Tamyris astui tuomarinistuimen eteen ja puhui suurella äänellä: Prokonsuli, tämä ihminen — emme tiedä, mistä hän on —, joka ei tahdo nuorten tyttöjen menevän naimisiin: hänen on sinulle tunnustettava, miksi hän näin opettaa. Mutta Demas ja Hermogenes puhuivat Tamyrikselle: Sano, että hän on kristitty, ja heti olet saattanut hänet turmioon. Mutta prokonsuli tahtoi päättää hänen entisyydestään ja kutsui Paavalin luoksensa ja sanoi hänelle: Kuka olet ja mitä opetat? Ei ole mikään vähäinen syytös, jolla he sinua vastaan esiintyvät. Ja Paavali koroitti äänensä ja sanoi: Koska minun tänään tulee puhua siitä, mitä opetan, niin kuule, prokonsuli: Se elävä Jumala, koston Jumala, kiivas Jumala, se Jumala, joka itselleen on kylliksi, se tahtoo ihmisten pelastusta ja on minut lähettänyt, että minä riistäisin teidät irti katoovaisuudesta ja saastaisuudesta ja jokaisesta maallisesta riemusta ja kuolemasta, jotta ette enää syntiä tekisi. Sentähden on Jumala lähettänyt poikansa, josta minä evankeliumia julistan ja opetan, että ihmisillä hänessä toivo olisi, — jolla yksin oli sääliä langennutta maailmaa kohtaan, jotteivät ihmiset enää olisi lain alaisia, vaan että heillä usko olisi ja Jumalanpelko ja siveellisen arvon tuntemus ja totuuden rakkaus. Jos nyt opetan, mitä Jumala on minulle ilmoittanut, mitä pahaa silloin teen, prokonsuli? — Kun prokonsuli oli tämän kuullut, antoi hän käskyn sitoa Paavalin ja viedä hänet vankeuteen, kunnes hän paremman tilaisuuden tullen voisi häntä tarkemmin kuulustella.

Mutta Tekla antoi yöllä rannerenkaansa, jonka hän

kädestään oli irroittanut, ovenvartijalle, ja kun ovi hänelle avautui, meni hän kiireesti vankilaan. Vankilan vartijalle hän lahjoitti hopeaisen peilin, ja hän saattoi nyt mennä Paavalin luokse, ja hän istuutui hänen jalkainsa juureen ja kuunteli sanaa Jumalan suurista teoista. Paavali ei ollut vähintäkään pelännyt, vaan hän käyskenteli luottavassa kanssakäymisessä Jumalan kanssa. Mutta Teklan usko karttui hänen suudellessaan Paavalin kahleita.

Mutta kun Teklaa hänen talonväkensä ja Tamyris kaipasivat, juostiin häntä etsien kaikilla kaduilla, ja eräs ovenvartijan orjakumppani antoi ilmi hänen yöllä ulosmenneen. Ja he tutkivat ovenvartijaa, ja tämä sanoi heille: Hän on mennyt muukalaismiehen tykö vankilaan. Silloin he menivät ulos, ottivat kiireesti kansanjoukon mukaansa ja kertoivat prokonsulille, mitä oli tapahtunut.

Tämä antoi viedä Paavalin tuomioistuimen eteen. Mutta Tekla kieriskeli siinä paikassa, missä Paavali oli häntä opettanut vankilassa istuessaan. Prokonsuli antoi Teklankin saattaa tuomioistuimen eteen; mutta hän meni sinne täynnä iloa ja ihastusta. Mutta Paavalia uudelleen tuotaessa esiin huusi joukko kansalle: Hän on noita, perikatoon hänet! Mutta mielellään kuuli prokonsuli Paavalin puhuvan Kristuksen hurskaista teoista. Ja kun hän oli pitänyt neuvottelun, huusi hän Teklalle sanoen: Miksi et mene naimisiin ikonilaisten lain mukaan Tamyriksen kanssa? Mutta Tekla seisoi paikallaan ja katseli lakkamatta Paavaliin. Kun hän ei nyt vastannut, niin huudahti Teoklia, hänen oma äitinsä: Polttakaa tuo kuriton, polttakaa tuo naimaton teatterissa, jotta kaikki vaimot, jotka tämän miehen ovat antaneet itseään opettaa, joutuisivat hätään. Ja prokonsuli kärsi suuria tuskia ja antoi Paavalia ruoskia. Mutta Teklan hän tuomitsi roviolla poltettavaksi.

Heti nousi prokonsuli paikaltaan ja meni teatteriin. Ja koko väkijoukko tunkeutui tuskallista näytelmää kat-

somaan. Mutta Tekla — kuten karitsa erämaassa tähystelee ympärillensä paimenta kaivaten, — niin etsi hän Paavalia. Ja nostaessaan katseensa yli kansanjoukon näki hän Herran istuvan Paavalin hahmossa, ja sanoi: Ikäänkuin en olisi voinut lujana pysyä, on Paavali tullut minua katsomaan. Ja Tekla kiinnitti häneen koko huomionsa; mutta Paavali katosi taivaaseen. Mutta nuorukaiset ja neitsyet toivat halkoja ja olkia sisään, polttaakseen Teklan. Kun hänet nyt alastomana tuotiin esille, itki prokonsuli ja ihmetteli sitä voimaa, mikä hänessä asui. Mutta teloittajat latoivat halot ja käskivät hänen nousta polttoroviolle. Hän astui puiden päälle ja teki samalla ristin merkin. Mutta he sytyttivät tulen hänen allensa. Ja vaikka voimakas liekki leimahti ilmoille, ei tuli häneen koskenut. Sillä Jumala armahti häntä ja antoi maanalaisen kohinan syntyä, ja vesipilvi ja rakeet varjosivat teatterin yläpuolelta, ja suuri pilvisäiliö purkautui, niin että paljon katselijoita joutui vaaraan ja kuoli ja tuli sammui, mutta Tekla pelastui.

Mutta Paavali oleskeli Onesiforoksen ja hänen vaimonsa ja hänen lastensa kanssa avoimessa hautaholvissa tien varrella, joka johtaa Ikoniasta Dafneen, ja paastosi. Mutta kun monta päivää kului, joiden aikana he paastosivat, puhuivat lapset Paavalille: Meillä on nälkä. Eikä heillä ollut mitään, millä ostaa leipää; sillä Onesiforos oli jättänyt maalliset ja oli seurannut Paavalia koko perheineen. Mutta Paavali riisui päällysvaatteen yltään ja sanoi: Mene, lapsi, myy tämä ja osta useita leipiä ja tuo ne tänne. Mutta kun poika oli ostoksella, näki hän naapurinsa Teklan ja säikähtyi ja virkkoi: Tekla, mihin menet? Tämä vastasi: Etsin Paavalia, koska olen liekeistä pelastunut. Ja poika sanoi: Tule, vien sinut hänen luokseen, sillä hän on huolissaan sinun tähtesi ja rukoilee ja paastoa jo kuudetta

päivää. Mutta kun he hautaan astuivat, missä Paavali oli polvillaan ja rukoili sanoen: Kristuksen isä, älkööt liekit Teklaan koskeko, vaan astu sinä hänen avukseen, sillä hän on sinun — niin Tekla hänen takanaan seisoen huudahti: Isä, joka taivaan ja maan olet luonut, rakkaan poikasi Jeesuksen Kristuksen isä, sinua kiitän, että minut liekeistä pelastanut olet, jotta minä Paavalin näkisin. Ja samalla kuin Paavali nousi, katsoi hän häneen ja sanoi: Jumala, sinä joka sydämet tunnet, Herramme Jeesuksen Kristuksen isä, sinua kiitän, että niin pian rukoukseni olet kuullut. Ja haudan sisällä vallitsi suuri rakkaus ja Paavali ja Onesiforos ja kaikki iloitsivat. Mutta heillä oli viisi leipää ja vihanneksia ja vettä, ja he olivat iloisia Kristuksen hurskaista teoista. Ja Tekla puhui Paavalille: Olen hyvin iloinen ja tahdon seurata, mihin menetkin. Mutta Paavali sanoi: Aika on paha, ja sinä olet vartaloltasi kauris. Ettei vain toinen kiusaus sinua kohtaisi, pahempi kuin ensimmäinen; etkä sinä kestäisi, vaan hullaantuisit miehiin. Ja Tekla sanoi: Anna minulle ainoastaan Kristuksen sinetti, eikä mikään kiusaus minua kohtaa.

Ja Paavali päästi luotansa Onesiforoksen koko perheineen, mutta hän otti Teklan tykönsä ja tuli Antiokiaan. Mutta heti heidän sinne saavuttuaan rakastui eräs syyrialainen, nimeltään Aleksanteri, eräs vaikutusvaltainen porvari Antiokiassa, ensi näkemältään Teklaan ja koetti taivuttaa Paavalia rahalla ja lahjoilla. Mutta Paavali sanoi: En tunne tätä vaimoa, josta puhut, missään tapauksessa hän ei ole minun. Mutta tämä pöyhkeä, pohatta mies, syyleili Teklaa itsevaltaisesti julkisella kadulla. Tätä ei Tekla sietänyt, vaan haki silmillään Paavalia. Ja kiihtyneenä hän huudahti: Älä tee muukalaiselle väkivaltaa, älä tee väkivaltaa Jumalan piialle. Ikonilaisten joukossa olen jalosukuinen, ja koska en ole tahtonut mennä naimisiin Tamyriksen kanssa, on minut kaupungista karkoitettu. Ja Tekla tarttui kiinni Aleksanteriin ja repi rikki hänen

päällysvaatteensa ja tempaisi seppelleen hänen päästään ja saattoi hänet yleisen halveksumisen esineeksi. Mutta mies, toiselta puolen häneen rakastuneena, toiselta puolen suuresti häveten sen johdosta, mitä hänelle oli tapahtunut, vei hänet prokonsulin tykö, ja kun Tekla tunnusti, että hän niin on tehnyt, tuomitsi prokonsuli hänet eläintaisteluun, kun Aleksanteri näytelmän järjestäisi. Mutta vaimot joutuivat pois suunniltaan ja huusivat käräjäpaikalla: Huono tuomio! Jumalaton tuomio! Mutta Tekla pyysi prokonsulilta, ettei häneen koskettaisi, kunnes hänen piti eläinten kanssa taistella. Ja eräs rikas rouva, kuninkaallinen syntyperältään ja nimeltään Tryfæna, jonka tytär oli kuollut, otti Teklan huostaansa ja sai häneltä lohdu-tusta.

Kun eläinkulkue sitten toimeenpantiin, sidottiin hänet kauhean naarasleijonan selkään, ja kuningatar Tryfæna seurasi häntä. Ja naarasleijona, jonka selässä Tekla istui, nuoli hänen jalkojaan, ja koko kansanjoukko oli haltioissaan. Mutta vaimot ja lapset huusivat, yhä uudestaan koroittaen ääntänsä: Oi Jumala, kauheuksia tapahtuu tässä kaupungissa.

Ja näytöksen jälkeen otti Tryfæna hänet jälleen luokseen. Hänen tyttärensä Falkonilla nimittäin, joka kuollut oli, oli unessa hänelle puhunut: Äiti, tuo muukalainen, hyljätty Tekla, on sinun otettava minun sijaani, jotta hän rukoilisi minun puolestani ja minut siirrettäisiin oikeudenmukaisuuden paikkaan. Kun nyt näytöksen jälkeen Tryfæna otti Teklan huostaansa, oli hän toiselta puolen suruisaan, koska Teklan seuraavana päivänä piti taistella eläinten kanssa, mutta toiselta puolen oli hän kiihkeästi suruisaan myöskin tyttärensä Falkonillan tähden, ja hän sanoi: Tekla, toinen lapseni, tule, rukoile lapseni puolesta, että hän eläisi iankaikkisesti; sillä sellaista olen unessa nähnyt. Mutta Tekla kohotti vitkastelematta äänensä ja virkkoi: Jumalani, sinä kaikkein korkeimman poika, joka olet tai-

Areenalla.

vaassa, tee hänelle hänen tahtonsa mukaan, että hänen tyttärensä Falkonilla saisi elää iankaikkisesti. Ja kun Tekla niin puhui, suri Tryfæna ajatellessaan, että niin kaunis olento heitettäisiin eläinten eteen.

Kun aamu oli tullut, saapui Aleksanteri Teklaa noutamaan — hän itse nimittäin järjesti eläintaistelut — ja sanoi: Prokonsuli on asettunut paikalleen ja kansanjoukko kutsuu meluten meitä; valmistaudu, tahdon eläintaistelijattaren viedä paikalle. Mutta Tryfæna huusi, niin että tämä pakeni, suurella äänellä: Suru Falkonillani tähden tulee toisen kerran talooni, eikä tässä ole mitään apua. Ei lasta, sillä hän on kuollut, eikä sukulaista, sillä minä olen leski. Minun lapseni Teklan Jumala, auta Teklaa! Ja prokonsuli lähetti sotamiehiä Teklaa noutamaan. Mutta Tryfæna ei peräytynyt, vaan tarttui Teklaa käteen ja johdatti häntä sanoen: Tyttäreni Falkonillan olen saattanut hautaan, mutta sinut, Tekla, saatan eläintaisteluun. Ja Tekla itki katkerasti ja huokasi Herran puoleen: Herra Jumala, johon luotan, jossa olen turvani etsinyt, joka minut tulenliekeiltä on säästänyt, palkitse Tryfæna, joka piikastasi on säälinyt, koska hän viattomuuttani on suojellut.

Nyt syntyi mellakka: eläinten ulvontaa ja kansan ja naisten huutoa, jotka siellä läsnä olivat, samalla kuin edelliset huusivat: Tuo uskonnonpilkkaja esille! — ja jälkimmäiset: Että kaupunki kukistuisi tämän rikoksen tähden, tappakaa meidät kaikki, prokonsuli; surkuteltava näytelmä, häpeällinen tuomio! Mutta Tekla temmatitiin Tryfænan käsistä ja riisuttiin ja hänelle annettiin esiiliina ja hänet heitettiin arenalle. Ja leijonat ja karhut päästettiin irti hänen päällensä hyökkäämään. Ja kauhea naarasleijona juoksi sisään ja laskeutui hänen jalkoihinsa. Mutta vaimojen joukko kohotti suuren huudon. Ja häntä kohti tuli irtain karhu; mutta naarasleijona juoksi sitä vastaan ja repi karhun palasiksi. Ja edelleen ryntäsi hänen

päällensä koirasleijona, joka oli totutettu ihmisiä repimään ja joka oli Aleksanterin oma. Ja naarasleijona tarrasi hampaineen kiinni koirasleijonaan ja kuoli tämän kanssa yhdessä. Vielä äänekkäämmin parkuivat naiset, kun myöskin naarasleijona, joka Teklaa avusti, oli kuollut.

Silloin he päästivät paljon eläimiä sisälle, mutta hän seisoj siinä ja kädet levitettyinä rukoili. Mutta kun hän oli lopettanut rukouksensa, kääntyi hän taakseen ja näki täynnään olevan suuren vesilammikon ja sanoi: Nyt on aika, että itseni pesen. Ja hän heittäytyi veteen lausuen: Jeesuksen Kristuksen nimeen kastan minä itseni viimeisenä päivänä. Kun vaimot näkivät tämän ja koko kansa, itkivät he ja virkkoivat: Älä heittäydy veteen! — niin että käskynhaltijakin vuodatti kyyneliä, koska merihirviöt saattoivat niellä niin paljon kauneutta. Hän siis heittäytyi veteen Jeesuksen Kristuksen nimessä; mutta merihirviöt näkivät salaman leimahduksen ja kohosivat pinnalle kuolleina. Ja hänen ympärillään oli tulipilvi, etteivät eläimet voineet häneen koskea eivätkä nähdä hänen alastuuttaan. Mutta vaimot vaikeroivat, kun muita kauheampia eläimiä päästettiin irti. Mutta kaikki irtipäästetyt eläimet olivat kuin lumotut eivätkä kajooneet häneen. Sentähden sanoi Aleksanteri prokonsulille: Minulla on hyvin äkäisiä sonneja, joihin eläintaistelijatar sidotaan kiinni. Vihastuneena myöntyi siihen prokonsuli: Tee mitä tahdot. Ja hänet sidottiin jaloistaan sonnien väliin ja asetettiin hehkuvaa rautaa näiden sukupuolielinten alle, jotta ne kiihkeämmin hänet tappaisivat. Mutta liehuva liekki poltti siteen, ja Tekla oli ikäänkuin häntä ei olisikaan sidottu. Mutta Tryfæna vaipui tainnuksiin seisossaan arenan ääressä sisäänkäytävän luona, niin että palvelijattaret sanoivat: Hän on kuollut, kuningatar Tryfæna. Ja prokonsuli keskeytti juhlan, ja koko kaupunki pelästyi. Ja Aleksanteri lankesi prokonsulin jalkoihin ja huusi: Armahda minua ja kaupunkia ja päästä eläin-

taistelijatar vapaaksi, jottei kaupunkia tuho kohtaisi. Sillä kun keisari tämän kuulee, tuhoaa hän mahdollisesti meidän kanssamme kaupungin, koska hänen sukulaisensa Tryfæna, kuningatar, on kuollut sirkuksen portilla.

Ja prokonsuli antoi kutsua Teklan, joka seiso i eläinten keskellä, pois ja sanoi hänelle: Kuka sinä olet ja miten on sinun laitasi, kun eivät edes sonnit sinuun kajoa? Hän vastasi: Olen elävän Jumalan palvelijatar; olen hänen poikaansa uskonut. Hänen tähtensä eivät eläimetkään ole minuun kajonneet. Sillä tämä yksin on autuuden tie ja kuolemattoman elämän perusta. Hän on vaivautuneiden pakopaikka, surullisille virkistys, epätoivoisille suoja, yhdellä sanalla: kuka häneen ei usko, ei elä, vaan kuolee iankaikkisesti. Kun prokonsuli tämän kuuli, antoi hän tuoda vaatteet ja virkkoi: Pue vaatteet yllesi. Hän vastasi: Joka minut on vaatettanut, kun olin alastomana eläinten keskellä, hän minut tuomiopäivänä armolla vaatettaa. Ja hän otti vaatteet ja puki ne ylleen.

Sen jälkeen antoi prokonsuli seuraavansisältöisen määräyksen: Teklan, Jumalan palvelijattaren, jumalaapelkääväisen, annan teille irti. Mutta vaimot huusivat kaikki suurella äänellä ja ylistivät Jumalaa yhdestä suusta: On yksi Jumala, joka Teklan on pelastanut, — niin että kaiku täytti koko kaupungin ja Tryfæna, saatuaan tämän iloisen sanoman, tuli kansanjoukon seuraamana Teklaa vastaan ja häntä syleili ja sanoi: Nyt minä uskon, että kuolleet heräävät! Nyt minä uskon, että lapseni elää; tule sisälle, ja kaiken omaisuuteni tahdon sinulle jättää. Tekla meni nyt hänen kanssaan sisälle ja oli hänen kotonaan kahdeksan päivää, opettaen hänelle Jumalan sanaa, niin että palvelijattarista useampia kääntyi uskoon ja talossa valitsi suuri ilo.

Mutta Tekla ikävöi Paavalia ja antoi etsiä häntä, lähettäen häntä kaikkialta hakemaan. Ja hänelle ilmoitettiin, että Paavali olisi Myrassa. Silloin hän otti palvelijoita ja

piikoja, vyötti itsensä ja ompeli pukunsa miehenpuvun tapaiseksi päällysvaatteeksi, ja hän tuli Myraan ja tapasi Paavalin, kun hän Jumalan sanaa julisti, ja meni hänen luokseen. Mutta tämä hämmästyi, kun hän hänet ja hänen joukkonsa näki, sillä hän siitä ajatteli, eikö Teklalla olisi toinen kiusaus lähellä. Tämä huomasi sen ja virkkoi hänelle: Olen ottanut peson, sillä Hän, joka sinun kanssasi yhdessä on vaikuttanut evankeliumin hyväksi, on myöskin vaikuttanut minun kanssani, minut kastaen.

Ja Paavali tarttui hänen käteensä ja vei hänet Hermiaksen taloon ja antoi hänen kaikki kertoa, niin että Paavali suuresti ihmetteli ja kuulijat saivat vahvistusta ja Tryfœnan puolesta rukoilivat.

Ja Tekla nousi ja puhui Paavalille: Tahdon päästä Ikoniaan. Paavali vastasi: Mene sinne ja opeta Jumalan sanaa. Tryfæna nyt lähetti Teklalle paljon vaatteita ja kultaa, niin että hän siitä saattoi Paavalille jättää köyhien palvelukseksi. Mutta Tekla lähti Ikoniaan ja meni Onesiforoksen taloon ja istuutui lattialle, missä Paavali oli istunut ja Jumalan sanaa opettanut, ja hän itki ja sanoi: Minun Jumalani ja tämän huoneen Jumala, huoneen, missä minulle valo valkeni, Jeesus Kristus, Jumalan poika, minun auttajani vankeudessa, minun auttajani prokonsulin edessä, auttajani liekeissä, auttajani petojen keskellä, sinä itse olet Jumala, ja sinulle olkoon kunnia iankaikkisesti, amen.

Ja hän tapasi Tamyriksen kuolleena, mutta hänen oma äitinsä oli vielä elossa, ja hän sanoi: Teoklia, äitini, voitko uskoa, että Herra taivaassa elää? Ikävöitkö, olkoonpa sitten rahaa tai tavaraa, Herra on sitä sinulle minun kauttani antava, katso, olen vierelläsi.

Ja kun hän oli sellaisen todistuksen antanut, lähti hän Seleukiaan ja valaisi monta Jumalan sanalla; senjälkeen vaipui hän lempeään kuolonuneen.

Kertomus uhkuu enemmän hartautta kuin nerokkuutta. Apokryfiset evankeliumit, verrattuina kanonisiin, Matteuksen, Markuksen, Luukkaan ja Johanneksen evankeliumiin, vaativat vieläkin enemmän sokeaa uskoa. Mutta ensimmäisten kristittyjen maailmankatsomukseen nähden apokryfeilla on aivan erinomaisen suuri merkitys. Kuinka feminiininen kristinoppi jo alusta alkain on ollut, selviää tästäkin kertomuksesta. Sanankuulijoiden joukossa naisilla on halki vuosisatojen ollut ehdoton enemmistö. Naiset ja muutamat vanhat miehet täyttävät tänäkin päivänä kirkkomme.

Samaa aihetta, perheen hajaantumista naisten lemmentakon takia, kehittävät lukemattomat muutkin apokryfiset kertomukset. Kristinopissa maallinen rakkaus on määräävä tekijänä. Ensin syntiinlankeemuksen historiassa, sitten Kristuksen syntymässä ja lopuksi alkukristittyjen hysteerisessä neitseellisyyden ihannoimisessa. Koko uskon ydin kierii neitseyden ja sen kadottamisen ympärillä. Pidättyvien pyhien miesten pakkokäsitteitä ja pakkonäkyjä!

Mutta eivätkö nämä lakkoilevat naiset olleet nykyajan naisemansipationin edustajia? Kuta sivistyneemmiksi yhteiskunnat käyvät, sitä suurempi vapaus ja oikeus naisille suodaan. Oltuaan miesten leluja muuttuvat he itsemäärääviksi olennoiksi. Ibsenin Nora ja Tekla ovat sittenkin sisaruksia, huolimatta niin erilaisista pyrkimyksistään.

Lukianos.

Lukianos oli sukkelimpia tyylytaitureita Kreikan kirjallisuudessa. Syntyisin hän oli Syyrian Samotrakesta, mutta omasi täydellisen kreikankielen taidon ja oli elävytynyt täydelleen helleeniläiseen henkeen. Oli kiertänyt koko silloisen sivistyneen maailman rectorina ja nautti sellaisena suurta mainetta. Ateenassa Lukianos eleli useita vuosia pitäen luentoita kaupungin sivistyneimmälle hienostolle. Hän ivaili henkevissä dialogeissaan uskonnollisia hullutuksia ja filosofisia turhanpäiväisiä riitoja. Loppuikänsä hän oleili Egyptissä korkeana hallinnollisena virkamiehenä. Kuoli noin 180 j. K.

Lukianos on kaiken taikauskon säälimätön pilkkaaja. Hän se oli, joka ivallaan karkoitti jumalat Olympostä. Juuri tähden hän nautti suurta suosiota ensimmäisten kristittyjen silmissä. Hän nimittäin tasoitti tietä heidän käännytystoiminnalleen. Tosin tarkkanäköisimmät ja oppineimmat kristityt huomasivat, että Lukianoksen uskonpuhdistus pyrki myöskin lakaisemaan pois perustuksen heidänkin opiltaan, niin että oli aikoja, jolloin Lukianoksen kirjoja kartettiin kristinopille sangen vaarallisina. — Filosofiset oppisuunnat taistelivat Lukianoksen aikana ankarasti keskenään yleisön suosiosta. Tämä kilvoittelu ja taistelun useinkin turhamaiset pääpukarit joutuivat myöskin Lukianoksen pistävimmän ivan esineiksi. Sanotaan tavallisesti, ettei Lukianoksella itsellään ollut mitään varmaa kantaa ajan polttavissa kysymyksissä, että hän vain ivasi ivan vuoksi. Mutta se, joka lukee tarkkaavasti esim. tässä kirjassa julkaistun kertomuksen »Manalanmatka», ei voi olla teke-

mättä sitä huomiota, että Lukianos voimakkaasti asettuu puoltamaan sitä maailmankatsomusta, joka ilmenee köyhän suutarin puheista. Hän ilkkui kyynikoitten hassua esiintymistä, mutta heidän opilleen hän sittenkin antoi arvoa. Apostoli Luukas ja Kyniskos, eräässä Lukianoksen dialogissa, lausuvat melkein sanasta sanaan samalla tavalla seuraavan ajatuksen: »autuaat olette te, jotka täällä itkette; sillä te tulette nauramaan». Niinikään hän ankarasti paheksui sotia ja valtakuntien kesken syntyneitä vihoja. Hauskimpia hänen kertomuksiaan on sarja »Todenperäisiä juttuja», joissa hän hymyilee lempeästi aikakautensa ihmekertomuksille. Lukianos ajattelee kuin uudenaikaisin ihminen, hän on sivistynyt mies aivan meidänaikaiseen malliin. Hän kirjoittikin Ateenan hienoimmalle yleisölle, joka hänen sanojensa mukaan oli kuuluisa yhtä paljon korkean sivistyksensä kuin köyhyytensä takia.

Manalanmatka

eli

Tyranni.

Kertomuksessa esiintyvät jumalat.

Karon. Lautturi, joka kuljetti kuolleiden sielut manalaan.

Kloto. Kohtalon jumalatar, joka hoiti ihmisten elämän lan-koja. Kun hän kenen langan katkaisi, se ihminen kuoli. Hänen päätöksensä eivät jumalatkaan voineet järkyttää.

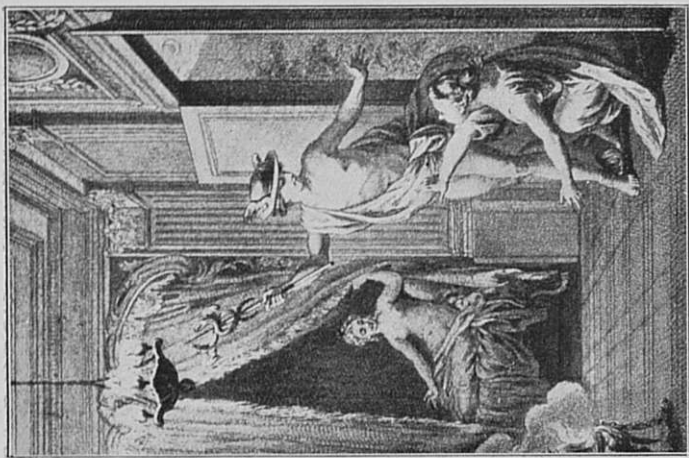
Hermes. Jumalien sanansaattaja, joka toimeenpani var-sinkin Zeun tekemiä päätöksiä maailmassa.

Radamantys. Kuolleitten tuomari.

Kerberos. Manalan ilkeä rakki.

Karon: Riittää jo, Kloto. Minun purteni on jo aikoja sitten kunnossa ja ylimenoa varten valmis; vesi on jo pum-puttu aluksesta, masto on pystyssä, purjeet viritetyt ja ruoteli on kiinni vitaksissaan. Minun puolestani ei ole esteitä nostaa ankkuri ja lähteä matkalle. Ainoastaan Hermes, jonka jo aikoja sitten olisi pitänyt olla täällä, pidättää vielä meitä; matkustajista on puute, ja sensijaan että me tänä päivänä jo olisimme voineet kulkea kolme kertaa, sujuu juhla-aatto ohi, ansaitsematta pennin pyö-rääkään. Ja nyt luulottelee Pluto, minä tunnen hänet hyvin, että se johtuu minun kuhnimisestani, vaikka toi-ssessa on syy. Aivan varmaan on tuo suloinen sielunkuljet-taja juonut liiaksi viiniä ja unohtanut saapua meidän

Hermes kyläilemässä.

Kulta- ja hopea-aika.

luoksemme; tai huvittelee hän jossakin urheilupaikalla kilpaillen nuorten poikien kanssa tai kitarata soittamalla tai leikkii puhujata ja näyttölee typeriä ruumiinasentojaan. Ehkäpä tuo jalo herra myös sivumennen on saanut jotakin mauskuteltavakseen; tämä myöskin kuuluu hänen konsteihinsa. Hermes ottaa itselleen suuria vapauksia meihin nähden, vaikkapa hän puoliksi on meidän palveluksessamme.

Kloto: Mistä sinä voit tietää, Karon, vaikkapa hänellä olisi muita viivytyksiä, ja Zeus mahdollisesti on häntä käyttänyt tavallista kauemmin taivaallisissa hommissaan. Sillä onhan Zeus myöskin hänen herransa.

Karon: Niin kauas ei hänen oikeutensa ulotu, että hän yhteistä palvelijaa saa käyttää yli tarpeellisen ajan! Emmehän mekään häntä pidätä, kun hänen täytyy lähteä. Taivaassa taas kaikki on yhtä hymyä, ja ambrosia ja nektari valuu virtanaan. Onhan luonnollista, että siellä mieluummin viipyy. Meiltä hän aina kiittää kuin vankilasta.

Kloto: Elähän kiivastu, Karon; tuoltahan hän jo tulee, niinkuin näet, ja tuo meille suuren joukon väkeä tai ajaa ruuskallaan yhteen katraaseen sullottuna niinkuin vuohilaumaa edessään — mutta mikäs tämä on? Yksi heistä on sidottu, toinen naureskelee ja kolmannella on eväskontti selässään ja sukankudin kädessään. Ja näetkös, miten Hermekestä hiki valuu koko ruumiista, kuinka pölyynntyneet hänen jalkansa ovat ja miten hän puhkuu ja tuskin saa hengitettyksi? — Mitähän se merkinnee, Hermes? Miksi niin kiihkeänä? Sinähän olet poissa tolaltasi?

Hermes: Minähän olen tuon matkamiehen perässä saanut laukata niin kauan, että jo pelkäsin etten enää näkisi teidän laivaanne koko päivänä.

Kloto: Kuka se on ja mikä häneen tuli, kun hän juoksi karkuun?

Hermes: Koska hän mieluummin olisi elänyt, sehän on selvä. Mikä liekään kuningas tai ruhtinas, mikäli minä

hänen ulvonnastaan ja voihkimisistaan olen voinut päät-
tää.

Kloto: Niinkö, tuo hölmö ihminen on siis tahtonut karata, ikäänkuin hän voisi jatkaa elämätä, kun kerran minun kehräämä lankani on rapsahtanut poikki!

Hermes: Hän tahtoisi juosta pois, sanot sinä? Minä vakuutan sinulle, jollei tuo potra poika sukankudin kädessä olisi minua auttanut häntä ottamaan kiinni ja häntä sitomaan, olisi hän nyt kaiken maailman teillä. Sillä siitä hetkestä, jolloin Atropos hänet luovutti minun käsiini, pönisteli hän koko matkan vastaan tai tarrasi jaloillaan vasten maata, niin että minä tuskin sain hänet paikaltaan liik-kumaan. Joskus hän heittihe polvilleen eteeni ja pyysi minua rukoillen ja luvaten suuria lunnaita, että antaisin hänen lyhyeksi ajaksikin livistää pois. Tietysti en laskenut häntä menemään, hän kun pyysi minulta mahdottomia. Mutta kun me jo melkein joen suuhun olimme saapuneet, hankki tuo kirottu mies, en tiedä miten, tilaisuuden livah-taa tiehensä. Laskiessamme kuolleitten luvun huoma-simme, että yksi puuttui, ja Aiakos tahtoi minua syyttää, että olin yhden hengen pimittänyt. »Sinun näppäryytesi näpistelyssä ei aina osu oikeaan aikaan», sanoi hän; »tai-vaassa saat tehdä kepposia, niin paljo kuin sinua haluttaa, mutta kuoleman valtakunnan asioissa on kaikki tarkasti hoidettava, eikä täällä saa laiminlyöntiä tapahtua. Niin-kuin näet, on listassa tuhatneljä kappaletta, ja sinä tuot tänne vain tuhatkolme. Tahtonetko sinä väittää, että Atro-pos olisi laskenut väärin?»

Kun minä näin, että mies oli hävinnyt, ajoin minä häntä takaa sitä tietä myöten, joka vie elävien maihin. Tämä mainio mies tässä seurasi minua vapaasta tahdosta; me juoksimme, niinkuin kilpajuoksu olisi ollut kysymyk-sessä, ja otimme kiinni karkurin. Ei paljoa puuttunut, ettei hän livahtanut käsistämme.

Karon: Mitäpä me tässä kauemmin viivymme, ikään-kuin aikaa ei olisi kulunut kylliksi?

Kloto: Olet oikeassa; heidän täytyy astua laivaan! Minä asetun tapani mukaan lista kädessä kippariin viereen ja tutkin jokaista laivaan tulijaa, kuka hän on, mistä hän on kotoisin ja mihinkä tautiin hän on kuollut; sinä Hermes aseta ne riviin ja järjestykseen. Mutta sitä ennen nakkaa vastasyntyneet tänne; eiväthän ne mitään älyä minulle vastata.

Hermes: Katso tänne, lauttamies! Heitä on kolmesataa luvultaan.

Karon: Oi voi! Huono saalis!

Hermes: Eiköhän heitetä samaan joukkoon myöskin ne, joita ei kukaan itke ja sure, Kloto.

Kloto: Tarkoitatko sinä vanhoja? Olkoon menneeksi — kaikki, jotka ovat yli kuudenkymmenen vuoden, tulkoot tänne! — Mitä tämä on? He eivät ole kuulevinaan minua. Olisivatkohan ne kaikki vanhuuttaan käyneet huonokuuloiksi? Sinun täytyy ne tänne kantaa, kun he niin heikkokinttuisia ovat.

Hermes: Heitä on täällä lopulleen neljäsataa, kaikki heikkoja ja kypsyneitä ja oikeaan aikaan poimittuja!

Karon: Jumalan nimessä! Nehän ovat kaikki kurttuisia kuin kuivat rusinat.

Kloto: Tuo nyt haavoihin kuolleet esille — sanoppas minulle ennenkaikkea syyt, miksi he ovat täällä. — Eilen on Mediassa kaatunut kahdeksankymmentäneljä eräässä tappelussa, ja niiden joukossa Gobares, Oksyarteen poika.

Hermes: Tässä ne ovat.

Kloto: Seitsemän on tehnyt itsemurhan onnettoman rakkauden takia, ja filosofi Teagenes erään megaralaisen ilotytön takia.

Hermes: Tässä!

Kloto: Ja yksi joka vaimonsa ja hänen honkkinsa käden kautta murhattiin?

Hermes: Tuossa, sinun vieressäsi.

Kloto: Tuo nyt myös kuolemaantuomitut, kuoliaaksi

piiskatut, ristiinnaulitut. Ja missä ovat ne kuusitoista, jotka maantierosvot murhasivat?

Hermes: Tässä ne ovat haavoineen. — Kokoanko minä myös sinulle naishenkilöt?

Kloto: Tietysti ja merionnettomuudessa hukkuneet — ja myös ne, jotka kuumeeseen ovat kuolleet, sekä heidän lääkäriinsä Agatokles. — Mutta missä on filosofi Kyniskos, jonka tietysti täytyi kuolla, koska hän oli ahminut raakana kokonaisen mustekalan.

Kyniskos: Tässä olen jo kauan seisonut, rakas Kloto. Mitä minä olen rikkonut, että sinä minut niin hirvittävän pitkäksi ajaksi olet jättänyt tuonne ylös. Minä olin niin kyllästynyt, että usein koettelin katkaista elämäni langan; mutta en tiedä, miten lie ollutkaan, se ei tahtonut katketa millään ilveellä.

Kloto: Minä annoin sinun elää, jotta saisit olla inhimillisen typeryyden tarkastaja ja lääkitsijä. Nyt astu veneeseen ja ole tervetullut!

Kyniskos: Hitto vieköön, ei ennenkuin me olemme tämän sidotun tuoneet laivaan. Minua peloittaa, että hän sinut rukouksillaan hellyttää.

Kloto: Kuka hän sitten on?

Hermes: Tyranni Megapentes, Lakydeksen poika.

Megapentes: Elä vielä, kaikkivaltias Kloto! Anna minun vähäksi aikaa palata maailmaan! Minä tulen itsestäni ja kutsumatta takaisin.

Kloto: Ja minkä takia sinun pitäisi päästä takaisin maailmaan?

Megapentes: Minä tahtoisin niin kernaasti rakentaa palatsini valmiiksi, sillä se jäi keskeneräiseksi.

Kloto: Elä lorua! Astu sisään!

Megapentes: Minä en pyydä pitkiä aikoja, oi Moira; anna minun edes yhdeksi ainoaksi päiväksi jäädä, jotta voisin puolisololleni antaa käskyjä ja sanoa hänelle, mihin suuren aarteen olen kätkenyt.

Kloto: Sana seisoo; rukouksesi ovat turhat.

Megapentes: Ja sellainen kultakasa joutuu hukkaan!

Kloto: Elä ole huolissasi; serkkusi Megakles löytää sen.

Megapentes: Mikä häpeä! Minunko katkerin vihamieheni, jonka minä pelkästä huolimattomuudesta jätin lähettämättä maailmasta ennen itseäni!

Kloto: Juuri se; ja hän tulee enemmän kuin neljäkymmentä vuotta elämään sinun jälkeesi ja anastamaan sinun jalkavaimosi, sinun komeat vaatteesi ja kaikki sinun rikkautesi.

Megapentes: Onhan väärin, Kloto, että sinä jaat omaisuuteni katkerimmalle viholliselleni!

Kloto: Mitenkä? Etkös juuri ole samaa itse tehnyt, mainio mies? Etkö sinä ole tällaista kaikkea anastanut edeltäjältäsi Kydimakokselta, sitten kun ensin olit tappanut hänet itsensä ja hänen lapsensa hänen kuolevien silmiensä edessä?

Megapentes: Mutta nythän ne olivat minun!

Kloto: Sinun omistamisoikeutesi aika on nyt juossut umpeen.

Megapentes: Kuuleppas minua, Kloto, minulla on sinulle sanottavaa kahdenkesken. Te toiset väistykkää vähän syrjään. Jos lasket minut salaa pakenemaan, niin lupaan sinulle, että annan sinulle käteesi vielä tänä päivänä tuhat talenttia lyötyä kultarahaa.

Kloto: Houkkio mies! Sinulla on vieläkin pää täynnä aina vain kultaa ja talentteja.

Megapentes: Jos sinä tahdot, niin annan vielä lisäksi kaksi kultaista maljaa, jotka minä voitin tappamalla Kleokritoksen, ja molemmat painavat sata talenttia hienointa kultaa.

Kloto: Laahatkaa hänet veneeseen! Hän ei näytä hyvällä astuvan alukseen.

Megapentes: Minä otan teidät todistajiksi siihen vääryyteen, mikä minulle tapahtuu. Muurit ja laivanvarustus

jäävät valmistumatta, jotka minä olisin saattanut täyteen kuntoon, jos olisin saanut elää vielä viisi päivää kauemmin.

Kloto: Elä huolehdi, kyllä joku toinen valmistaa.

Megapentes: Mutta se, mitä nyt haluan, on ainakin ylen oikeutettua.

Kloto: No mikä se olisi?

Megapentes: Saada elää niin kauan, kunnes olisin kukistanut pisidialaiset, pakottanut lyydialaiset maksamaan veroa ja pystyttänyt itselleni muhkean muistomerkin ja varustanut sen kaikilla suurten ja kuninkaallisten tekojeni muistikirjoituksilla.

Kloto: Kuinka? Sinähän haluat nyt elää kaksikymmentä vuotta yhden päivän asemasta?

Megapentes: Minä lupaan asettaa nopean palaamisen vakuudeksi vaikkapa ainoan poikani tänne sijaisekseni.

Kloto: Konna! Ja tuolla ylhäällä pyysit jumalia niin usein, että hän jäisi elämään sinun jälkeesi!

Megapentes: Sen tein ennen, mutta nyt olen oppinut tuntemaan elämisen arvon paremmin.

Kloto: Myöskin poikasi saat kohta täällä nähdä, uuden kuninkaan murhaamana

Megapentes: Ethän, hyvä Moira, kiellä tätä viimeistä pyyntöäni!

Kloto: No mitä sitten?

Megapentes: Minä tahtoisin niin mielelläni nähdä, mitenkä minun talossani eletään kuolemani jälkeen.

Kloto: Sinä saat sen kuulla, ja vähän iloa sulla on siitä oleva. Sinun vaimosi joutuu entisen orjan osaksi, jonka kanssa hän harjoitti jo kauan aikaa aviorikosta.

Megapentes: Kirottu roikale, jolle minä vaimoni esirukouksien perusteella lahjoitin vapauden!

Kloto: Sinun tyttäresi annetaan nykyisen kuninkaan jalkavaimoksi, ja kaikki kuvat ja kuvapatsaat, jotka sinun kunniaksesi muinoin valtion varoilla pystytettiin, sorrettaan kumoon ja joutuvat sivukulkiain ilkkumisen esineiksi.

Megapentes: Mitenkä? Ja minun ystäväni katselevat tätä kaikkea rauhallisina? Eikö kukaan heistä vihan vimmoissa asetu vastustamaan?

Kloto: Etkö siis tiedä, että kaikki se väki, joka maahan saakka sinua kumarsi ja piti mainiona kaikkea mitä sinä sanoit ja teit, että se teki tämän pelosta tai toivosta ja käänsi kaapunsa tuulen mukaan ja oli hallitsijan eikä Megapenteksen ystävä.

Megapentes: Ja iltamissa, joita heille pidin, oli tapana ensimmäinen malja juoda minun terveydekseni toivottaen minulle kaikenlaista hyvää.

Kloto: Viimeinen malja, joka sinulle kaadettiin, on sinut tänne nakannut.

Megapentes: Senkö takia siinä oli niin katkera sivumaku? Mutta miksikä hän sen teki?

Kloto: Sinä kyselet liian paljon. On jo aika sinun vihdoin nousta laivaan.

Megapentes: Onhan minulla vielä eräs seikka, joka minua erityisesti painaa ja jonka tähden minä vielä kerran tahtoisin vilkaista päivänvaloon.

Kloto (ivallisesti): Sepä mahtaa olla vallan erinomaisen tärkeä. Mitähän se lienee?

Megapentes: Karion, eräs minun orjiani, luikahti myöhään yöllä, kuultuaan että minä olin kuollut, siihen huoneeseen, missä minä makasin ja missä minun armas jalkavaimoni Glykerion yksinään valvoi ruumiini ääressä. Kun hän huomasi tilaisuuden sopivaksi, sulki hän oven (hän kun luuli olevansa aivan yksin) ja arniasteli neitoa tavalla, josta huomasin, ettei tämä suinkaan ollut ensimmäistä kertaa. Aikansa armasteltuaan katsahti konna minuun ja sanoi: Ota nyt palkkasi, kirottu mies niistä paukuista, jotka niin monesti syyttömästi olet minulle antanut! Ja samassa kiskaisi hän minua parrastani, antoi minulle tillikoita, kunnes väsyi, yskäisi hurjasti ja sylkäisi silmilleni ja pyysi minua menemään hiiden poisoihin sekä

poistui vihdoin. Olin harmista haljeta enkä voinut ryökäleelle mitään tehdä, koska olin jo sekä kylmä että tönkkä. Mutta tuo vietävän tytön huitukka, niin pian kuin hän kuuli ihmisten tulevan, kostutti silmänsä syljellä, ikäänkuin olisi itkenyt ruumiini ääressä, ja lähti ulvoen ja nimeäni hellästi huutaen pois. Oi jospa minä vielä kerran tavoittaisin ne molemmat!

Kloto: Säästä uhkauksesi ja astu laivaan. Aika on nyt käsissä sinun astua tuomiolle.

Megapentes: Kuka uskaltaa ruveta itsevaltiaan tuomariksi?

Kloto: Ei itsevaltiaan tuomariksi kukaan, mutta kuolleitten tuomariksi, Radamantys, jonka kohta näet tulevaksi ja josta olet huomaava, että hän ankarasti mutta oikeudenmukaisesti tuomitsee kaikkia ansion mukaan. Elä viivytä meitä enää.

Megapentes: En välitä enää kuninkuudesta — anna minun vain elää.

Kloto: Hermes, vedä hänet kintuista sisään, jollei hän tahdo hyvällä astua laivaan.

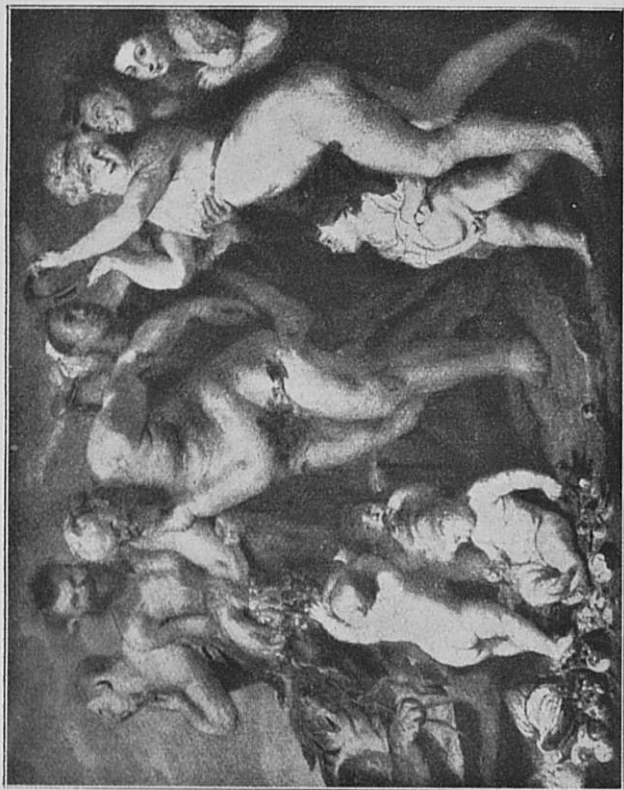
Megapentes: Minulle kuuluu ylin paikka. Jumalan nimessä, olinhan hallitseva ruhtinas ja olihan minulla kymmenentuhatta sotilasta.

Kloto: Jos tuo Kyniskos tuolla ottaa sinut hoitoonsa, on itsevaltius maistuva sinusta katkeralta.

Megapentes: Kyniskoksen tapainen mieskö rohkeneisi kohottaa keppiä minua vastaan? Etkö muista enää, kuinka läheltä piti, etten antanut sinua ristiinnaulita, kun uskalsit ruveta minua vastaan motkottamaan.

Kyniskos: Senpätähden sinut nyt naulataan mastoon kiinni.

Mikyllos: Voi sanoppas minulle, Kloto, eikö minun tapaistani miestä teidän silmissänne miksikään arvostella, ja täytyykö minun, koska vain köyhä mies olen, viimeisenä astua laivaan?

Bakkanaali.
(Rubensin maalaus.)

Kloto: Kuka sinä oikeastaan olet?

Mikyllos: Suutari Mikyllos

Kloto: Sinä olet kuullut, miten paljon tyranni lupasi antaa päästäkseen edes lyhyeksi ajaksi irti; ja sinulle ei tämä vitkastelu ole mieleen?

Mikyllos: Minä tahdon sinulle sanoa suorastaan mitä minä meinaan, Moira rakas. Tyrannin elämä ja minun elämäni ovat täydellisiä vastakohtia. Tyranni piti itseään onnellisena; hän oli korkeassa arvossa, jokainen häntä pelkäsi, ja hänellä oli kultaa ja hopeaa kosolta, hänen piti jättää jälkeensä koreita vaatteita, ihanoita hevosia, kauriita poikia ja ihanoita naisia; hänestä tietysti tuntuu hirvittävältä irtautua kaikista näistä. En tiedä, miten liepee, mutta on aivan kuin sielu takertuisi näihin esineisiin kiinni niinkuin lintu liimapuikkoon eikä voisikaan siitä irtaantua; ne ovat siteitä, jotka yhä tiukemmiksi tulevat, kuta kauemmin niitä kantaa, ja niihin kytketyt tottavat kahleisiinsa niin, että he suuresti voivottaen huutavat, kun heitä väkivallalla viedään vankilasta. Niinkuin tämä narri tässä teki, joka tahtoi livistää pakoon ja sinua on tässä väivannut hellittämättömillä rukouksillaan. Minä taas, jolla ei ole peltoja eikä rakennusta eikä hovia, ei pennin pyöräkään, ei kunniapaikkoja eikä esi-isien kuvia maailmassa, minä olin heti valmis matkalle. Atropoksen ensimmäisestä viittauksesta heitin iloisena suutaripuukkoni ja puolivalmiin kenkäni, joka minulle käsiin sattui, nurkkaan, hypähdin ylös paljain jaloin huuhtomatta pihkaakaan käsistäni, ja suorastaan riensin juoksujalkaa kuolemaa kohti ja katselin vain eteenpäin, koska en jättänyt mitään, joka olisi houkutellut minua päätäni kääntämään. Pidän myöskin kaikkea teidän luonahne sangen ihanana, ja erityisesti on täällä noudatettu tasa-arvoisuutta minun makuni mukaan. Arvattavasti velan antaja ei täällä velkamiestä ahdisti; toivottavasti ei täällä makseta veroja, ja mikä pääasia on, luulenpa melkein täällä olevani turvassa päläl-

tumasta talvella ja sairaaksi tulemasta ja säilyväni mahtavien kepiniskuilta. Täällä on ilo loppumaton; me köyhät miehet nauramme täällä, rikkaat valittavat ja voihkavat.

Kloto: Sentähden sinä olet koko ajan ollut niin hyvilläsi. Mutta mikä sinusta tuntui kaikkein naurettavimmalta?

Mikyllos: Sen minä tahdon sanoa sinulle, kaikkein kunnioitettavin jumalatar. Kun minä tuolla ylhäällä asuin aivan tyrannin luona, oli minulla tilaisuus huomata kaikkea tarkasti, mitä hänen luonaan tapahtui. Kun minä näin hänen palvelijoitteen lauman ympäröimänä pöyhkeilevän kirjavassa purppuratakissaan ja näin hänen kultaisen palatsinsa ja kun minä vedin sieraimiini kallisarvoisten ruokalajien suloista lemua, silloin tuntui minusta, että hän oli enemmän kuin pelkkä ihminen ja onnellisin ja komein kaikista olennoista. Mutta nyt kun minä hänet näen kuolleen ja riisuutuneena kaikesta tästä koreudesta, huomaan minä, että hän on perin naurettava mies parka. — Mutta miksi emme lähde liikkeelle? Mehän voimme menomatalla yhä naureskella; hänen uikutuksensa antaa meille yllinkyllin siihen aihetta.

Kloto: No nouse laivaan, että laivuri saa nostaa ankkurin.

Karon (Mikyllokselle, joka tahtoo nousta laivaan): Hei, poikaseni, minnekkäs sinä? Laiva on jo täysi. Odota vaan siinä missä olet; aamulla varhain viemme sinut tästä yli.

Mikyllos: Karon, sinä teet minulle vääryyttä, kun minut jätät jälkeen, vaikka minä jo eilisestä asti olen ollut ruumiina. Minä valitan sinusta Radamantykselle, ettet sinä paremmin noudata lakia. — Voi voi! He lähtevät ja jättävät minut tänne aivan ypöyksin. — Mutta miks'en minä voi laivan perästä uida? Kun minä kerran olen kuollut, eihän minun tarvitse pelätä hukkumista. Eikä minulla olekaan yhtään suutarinmarkkaa, millä maksaisin lauttarahan.

Kloto: Seis, Mikyllos, on ankarasti kielletty sillä tavalla kulkemasta tästä yli.

Mikyllos: Ehkäpä minä ennen muita ehtisin toiselle rannalle.

Kloto: Se ei käy päinsä. Meidän täytyy soutaa häntä vastaan ja ottaa hänet laivaan. Vedä hänet sisään, Hermes!

Karon: Mihin panemme hänet istumaan? Näithän sinä, että kaikki paikat ovat täynnä.

Hermes: Voihan hän nuokkua tyrannin olkapäillä, jos se sinun mielestäsi sopii.

Kloto: Mainio päähänpisto! — No astu laivaan ja kapua tuon onnettoman niskaan!

Kyniskos: Karon, lieene parasta, että heti sanon sinulle totuuden; en voi penninpyörääkään maksaa ylimenostani, sillä paitsi tätä konttia ja keppiä en omista yhtään mitään. Jos sinä taas tahdot, että minä pumpppuan tai autan soutamisessa, niin valmis olen. Sinä tulet olemaan tyytyväinen, jospa vain annat minulle aimo airon.

Karon: No souda sitten.

Kyniskos: Saanko minä vielä luvan laulaa?

Karon: Anna soida, jos kauniin venelaulun osannet.

Kyniskos: Osaan useampiakin. — (Hän laulaa.) Kuu-letko sinä miten nuo minua säestävät vinkumisillaan?

Rikas mies: Voi minun aarteitani!

Toinen: Voi minun ihanoita kartanoitani!

Kolmas: Hoh! Hoh! Lapsiparkani!

Neljäs: Kuka viinit poimii, jotka minä vuosi sitten istutin?

Hermes: Mikyllos, etkö sinä ymmärrä itkeä? Ei käy päinsä, että tästä kukaan kuivin silmin kulkee yli.

Mikyllos: Jätä minut rauhaan, Hermes; ei minulla ole syytä ulvomiseen, kun vauhti sujuu näin nopeasti.

Hermes: No huokaile nyt edes vähäsen noudattaaksesi yleistä tapaa.

Mikyllos: No voinhan minä ulvoa, koska sinä niin tah-

dot, Hermes. — Voi minun purakkoani! Voi minun vanhoja tohveleitani! Huh, huh, huh, minun repaleiset kengänpohjani! Kuka nyt perii minun veitseni ja minun nas-kalini? — (Hermekselle.) Eiköhän tämä jo riitä minun naukumistani? — Mehän olemme jo melkein rannassa.

Karon: Hei, rahat tänne. Anna sinäkin obolisi, Mikko-seni!

Mikylos: Leikkiä laskenet, Karon. Ei minusta heru rahaa, enempää kuin härkämullikasta maitoa. Enhän minä tiedä, onko oboli pyöreä vai neliskulmainen.

Karon: Pommillako sinä taivaaseen pyrit? No oli menneeksi. Astu maihin, että hevoset, härät, koirat ja muut eläimet pääsevät kulkemaan.

Mikylos: Huh huh, täälläpä vasta pimeä on. Täälähän ei toinen ole toistaan kauniimpi. Missä ovat nyt kau-neudestaan maailmassa kuulut miehet ja naiset. Täällähän on kaikilla samat värit kasvoillaan. Minunkin tak-kuinen mekkoni on yhtä korea kuin kuninkaitten purp-purakauhtanat. — Missä olet, Kyniskos? Kävellään yhdessä.

Kyniskos: Tuossa taitaa tulla vastaan yksi Raivotta-ria.

Hermes: Raivotar, tässä on tuhatneljä kuollutta sielua.

Raivotar: Radamantys on jo kauan odottanut.

Radamantys: Kuka sinä olet?

Kyniskos: Kyniskos, korkeasti jalosukuinen herra, ammatiltani ja ulkomuodoltani filosofi.

Hermes: Kellä Kyniskosta vastaan on valittamista, astukoon esille!

Radamantys: Ei kukaan näy astuvan esille! Ei se sillä vielä ole hyvä. Riisu itsesi alasti, jotta voi sinun tunnus-merkkejäsi tarkastella. Ken teistä elämässään on pahoja töitä tehnyt, hänen sieluunsa on jäänyt melkein näkymät-tömiä pieniä arpia.

Kyniskos: Tässä seison nyt ilkosillani. Tutki nyt, onko arpia.

Radamantys: Hän on todellakin vallan puhdas, on vain muutamia kalpeita laikkuja jäljellä. Mitenkä ne ovat selitettävissä, Kyniskos?

Kyniskos: Näetkös, hyvä herra. Sain arpia niihin aikoihin kuin surutoin olin. Kun sitten rupesin oikein perusteellisesti filosofeeraamaan, hävisivät arvet kuin poispestyinä.

Radamantys: Sinäpä olet mainion lääkkeen keksinyt, hyvä ystävä. Sittenkuin täällä olet toiminut todistajana tyrannia vastaan, voit lähteä autuaitten saarille. — Ota tuo mies matkaasi, hänhän on puhdas kuin palttinapalannen. Kuka hän on?

Mikyllos: Suutari Mikyllos.

Hermes: Nyt on tyrannin vuoro. Megapentes, astu esille! Raivotar, kisko hänet väkisin tuomarin eteen, jos hän niskoittelee. Ja sinä, Kyniskos, aloita nyt syyttees miestä vastaan ja tuo esille todistukset.

Kyniskos: Vaikka tyrannin arvet puhunevat selvää kieltänsä, tahdon lyhyesti kertoa hänen elämäkertansa. Kuninkaana hän keräsi ympärilleen valtakuntansa kaikkein roskaisimmat miehet, jotka eivät mitään konnantyötä kavahtaneet. Näillä hän tapatti, kidutti ja räökkäsi alamaisiaan julmimmalla tavalla. Varakkaat hän tapatti ja ryösti heidän omaisuutensa, kellä oli kauniita vaimoja tai tyttäriä, sen hän surmasi, jollei se luovuttanut niitä hänelle. Kaikki ne kunnan kansalaiset, jotka paheksuivat hänen hurjaa komentoaan ja hänen mässäämisiään, ne hän saattoi tuhon omiksi. Katso, kuinka monta todistajaa tässä astuukaan esille todistamaan häntä vastaan!

Radamantys: No, mitäs sanot näitä syytöksiä vastaan?

Megapentes: Kaikki muut ovat tosia, mutta mitä Kyniskos puhuu tyttärien ja vaimojen häpäisemisistä, se on valetta.

Kyniskos: Kutsuttakoon tyrannin vuode ja lamppu todistajiksi. — Tuossahan ne ovatkin

Vuode: Kaikki mitä Kyniskos on esittänyt, on totta. En ilkeä puhua julki asioita.

Lamppu: Mitä hän päivällä on tehnyt, sitä en ole ollut näkemässä, mutta yöllä hän eleli kuin saastainen villipeto. Usein herkesin öljyäni imemästä, jotta sammuisin eikä minun tarvitseisi nähdä hänen konnamaisuuksiaan, mutta hän pakotti minua palamaan.

Radamantys: Ei tarvita lisää todistajia. Ottakaa purppurapuku hänen yltään, niin saamme tarkastella hänen arpiaan. — Ai taivas! Katsokaahan! Eihän miehessä ole ehyttä paikkaa. Hänen sielunsa on ruskean sinisen kirjava yli yltäänsä. Mikähän rangaistus hänelle riittäisi? Olisikohan hänet heitettävä tuliseen pätsiin vaiko annettava Kerberoksen käsiin.

Kyniskos: Eikö ole niin, että kaikki Manalan asukkaat saavat juodakseen unohduksen vettä Lethe-joesta? Eiköhän sopivin rangaistus tyrannille olisi kieltää häneltä tämä vesi ja antaa hänen aina vain muistella entistä mahtavuuttaan ja sitä hekkumaa, missä hän rypi.

Radamantys: Sinä puhut oikein. Viekää hänet pois, sitokaa hänet Tantaloksen ääreen ja jättäkää hänet muistelemaan entistä elämäänsä.

Jumalien kokous.

Lukianoksen aikaan olivat aasialaiset uskonnot vallanneet koko Rooman valtakunnan. Roomalaiset legioonat olivat voitoina laskeneet allensa koko tunnetun maailman, mutta aasialaiset uskonnot olivat tunkeutuneet vastavirtaan ja myöskin levinneet yli koko silloisen Rooman valtakunnan. Maailmanhistoriassa on tällä jälkimmäisellä liikkeellä ollut monta vertaa suurempi merkitys kuin edellisellä.

Jo sata vuotta ennen Lukianoksen aikoja oli keisari Klaudius julistanut frygialaisen Attis-palveluksen julkiseksi uskonnoksi Roomassa ja antanut sille sijan valtiollisessa juhlakalenterissa. Yhtyneenä persialaiseen Mitras-uskontoon ja siihen sulautuneena muodosti tämä yhtymä mahtavan vallan valtakunnassa. Missä Pietarin kirkko nyt sijaitsee, siinä oli Attis-jumalalla temppelinsä. Uskontokunnan ylimmäinen pappi Roomassa käytti nimeä papas = paavi, ja niinkuin nykyisellä paavilla oli hänellä liikanimenä »pater patrum». Paavin päähine Tiara on Attis-papin lakki, ja katolisten pappien kaapu ja meidän pappien »kaftaani» on alkuaan aasialainen virkapuku. Lukianos väittää, että Mitras-vapahtaja esiintyi tässä puvussa Olympossa.

Lukianos ei malta olla hammastelematta näitä vieraita jumalia yhtä vähän kuin hän häikäilee ivaamasta omia kansallisia tarujumaliaan. Ylijumalan heikkoudet hän paljastaa yhtä ilkkuvasti kuin egyptiläisten eläimenmuotoiset jumalankuvat. Kun Lukianos puhuu hienosta herrasta, jolla on koiranpää, tarkoittaa hän egyptiläistä jumalaa Anulista, jolla oli shakaalin

pää. Kristinoppi ei vielä Lukianoksen aikaan noin 120—180 j. K. liene ollut niin levinnyt, että hän olisi Kristuksesta tien-nyt mitään mainita. Kristiaanit Lukianos kyllä tunsi ja oli tavannutkin heitä. Hän eräässä kirjoitelmassaan puhuu kristiaaneista, mutta antaa niistä vähemmän mairittelevan kuvauksen.

Kokouksessa mainittujen tärkeimpien jumalien luettelo.

Zeus. Kreikkalaisten ylijumala.

Momos. Yön poika, hämäräperäinen jumaluusolento, ehkä kuuluva Zeusta ennen hallinneeseen jumalasukuun.

Dionysos. Zeun poika, jolle jo hänen nuoruudessaan uskottiin koko maailman herruus. Dionysoksen nimikkokasvi oli viinirypäle, josta syystä häntä myöhemmin palveltiin viinijumalana ja hänen juhliaan vietettiin hurmiotilassa symbaalien, huilujen ja rumpujen raikuessa.

Pan. Pukinjalka-jumala (ks. kertomusta Pan ja Syrinks).

Ariadne. Kuninkaan tytär Kreetasta. Sankari Teseuksen auttaja Labyrintista punaisen lankansa avulla, myöhemmin hänen puolisonsa, mutta hyljättynä oleileva Naxos-saarella.

Attis. Fryygalainen vapahtaja-jumala (ks. edelliseen).

Mitras. Persialainen vapahtaja-jumala (ks. edelliseen).

Salmoxis (ks. Otteita Homeroksen historia-teoksesta).

Apollon. Auringon jumala, myöhemmin runouden, soiton ja ennustamistaidon sädekehän ympäröimä jumala.

Zeus: No heretkää jo, jumalat, vihdoinkin kiristele-
mästä hampaitanne, nurkissa nuhajamasta, kuiskuttele-
masta ja harmittelemasta, että meidän pöydässämme istuu
niin monta, jotka eivät tätä kunniaa ansaitse. Koska juuri
tämä seikka on ainoa syy tähän kokoonkutsumiseen, niin
tuokoon kukin vapaasti ja avoimesti esille, mitä hänellä
on sanomista tätä mahdollista väärinkäytöstä vastaan. —
Hermes, lausu julki asetuksenmukainen kuulutus.

Leda ja Zeus (joutsen).

Hermes: Hei, hei! Hiljaa! Ketä täysikäistä jumalaa, jolla on istunta- ja äänioikeus, haluttaa jotakin virkkaa Pohdinta koskee muukalaisia ja vieraita.

Momos: Minä, Momos, tahdon puhua, jos sen sallinet, Zeus.

Zeus: Julkinen kuulutus on sen jo sinulle suonut; ei minun lupaani enää kaivata.

Momos: Minä siis lausun: on inhoittavaa, että muuttamat meistä eivät tyydy siihen, että heidät on koroitettu ihmisistä jumaliksi, vaan kuvittelevat nuoruuden ylimielisyydessä uuden arvonsa oikeuttavan heitä asettamaan seuralaisensa ja palvelijansa meidän tasollemme. Pyydän siis sinulta, oi Zeus, saada lausua suuni puhtaaksi, minun täytyy se tehdä, koskapa minua kohtaan syntynyt ennakkoluulo on niin yleiseen tunnettu. Jokainen tietää, etten minä anna suistaa suutani enkä jätä kurittamatta, missä kuritusta kaivataan. En tunnusta henkilölle enkä asialle etuoikeutta jäädä ilman ankarinta arvostelua ja lausun ajatukseni julki avoimesti, perääntymättä ja henkilöön katsomatta. Onkin sentähden aivan luonnollista, että useat pitävät minua pahatuulisena ja ilkeämielisenä jumalana ja haukkuvat minua morkkaajaksi. Sanon siis: monet meistä, jotka vain ovat puoliksi kuolemattomia, ovat juljenneet hinata tänne taivaaseen palvelijansa, jopa juomakaverinsakin ja salakähmäisesti kirjoitautua nimiluetteloomme, niin että nämä sisäänlivahtaneet kaikista jakeluista ja uhreista saavat saman verran kuin me muutkin.

Zeus: Älä puhele niin arvoituksilla, Momos; sano sanottavasi julki ja mainitse nimeltä jokainen, jota tarkoitat. Niin kauan kuin sinä noin ylimalkaisesti puhelet, ei tiedä, mitä oikein tarkoitat, ja toinen selittää sanasi niin, toinen näin. Tämä pidättyväisyytesi sointuu huonosti yhteen avomielisyytesi kanssa, jolla niin suuresti ylvästelet.

Momos: Mainiota, Zeus, että sinä itse näin kannustat minua avomielisyyteen. Sinähän esiinnyt kuninkaallisesti ja suurenmoisesti. Tahdonpa siis ruveta nimiä mainitsemaan. Täällä on tuo oivallinen Dionysos, puoleksi ihminen ja äidin puolelta ei edes kreikkalainen, vaan syrofoinikialaisen kauppiaan Kadmoksen tyttärenpoika. Hän on nyt kerta kaikkiaan arvioitu ansaitsemaan kuolemattomuuden, enkä hänen omasta kohdastaan tahdo mitään muistuttaa, en edes hänen naispäähineestään enkä hänen juopotteluistaan enkä horjuvista askeleistaan; sillä minun mielestäni pitäisi kaikkien huomata, miten vieno ja naisellinen hän on, miten hänen aivonsa vipajavat ja miten hän jo aamusta varhain löyhkää väkeville viineille. Oli menneeksi, mutta hän on tyrkyttänyt uuden ammattikunnan meille ja on leimannut tuon komean kerhon, joka tuolla häntä ympäröi, Panin, Silenoksen ja satyyrit, etupäässä maalaisrahvasta ja vuohipaimenia, ulkomuodoltaan sekä mielenlaadultaan eläinten ja ihmisten välimuotoja, miltei jumaliksi. Tuo tuolla sarvineen, pukinpartoineen ja pukinsorkkineen on enemmänkin kuin puoleksi pukki; tuo toinen, tuo vanha kaljupää pönkitetyin sieraimin, joka harvoin aasinsa selästä astuu muuten kuin silloin, kun ei enää juopumuksesta pysy satulassa, on syntynään Lyydiasta; satyyrit taas suippoine korvineen ja pienine sarvineen, jotka pistävät kaljusta kallosta esille kuin pienillä pukeilla, ovat luullakseni fryygalaisia. Todellakin hienoja jumalia, josta saamme häntä kiittää! Ja me ihmettelemme, että meitä ihmiset halveksivat, kun he niin naurettavia jumalien epäsiikiöitä meidän keskellämme näkevät. Että hän sitäpaitsi on hankkinut tänne kaksi naikkostakin, henttunsa Ariadnen, jonka sepeleen hän on kiinnittänyt suorastaan tähtitaivaalle, tästä olen mieluummin vaiti; mutta naurettavinta on sittenkin, että hän on ottanut mukaansa Erigonen koiran pelosta, että ihana immyt olisi kovin katkeroitunut, jollei hän olisi tavannut

rakasta sylirakkiansa taivaassa. Jumalat, eikö tämä ole leimattava juopporetkun vallattomuudeksi, jolla hän meistä tekee pilkkaa. Mutta vielä! Minulla on vielä sananen sanottava muutamista muistakin —

Zeus: Mutta ei vain Asklepioksesta eikä Herakleesta! Sillä minä huomaan, minne sinä tähtää, Momos. Toinen on lääkäri ja on jo niin monen sairaan auttanut jaloilleen, että hän monen muun ansiot voittaa; ja Herakles, minun rakas poikani, on kuolemattomuutensa suurella työllä ja tuskalla ostanut. Siis, heitä kohtaan ei mitään muistutuksia.

Momos: No niinpä sinun mieliksesi vaikenen, vaikka kieltäni syhyy. Jos minun sallitaan, Zeus, sinusta itsestäsi yhtä ja toista panna arvostelun alaiseksi —

Zeus: Voi veikkonen, minusta saat puhua miten vapaasti tahansa. Aiotko minultakin riistää kansalaisoikeuden taivaassa?

Momos: Kreetassa puhutaan sinusta vieläkin pahempaa, siellä näytellään sinun hautaasi. Minä tahdon s. nulle sanoa, mistä sinua pääasiallisesti voi morkata. Sinä itse, Zeus, olet antanut aluksi aihetta kaikkiin näihin lainvas-taisiin epäjärjestyksiin, ja meidän yhteiskuntamme ei olisi näin rumentunut sekasikiöillä, jollet sinä niin usein olisi pitänyt yhteyttä kuolevaisten naisten kanssa ja niin monessa eri ilmestysmuodossa leikkinyt rakastajaa heidän luonansa, niin että meitä usein hirvitti, että ne sinut ottavat härkänä kiinni ja teurastavat sinut tai kultakappaleena sinusta muodostavat kaulaketjuja, rannerenkaita ja korvakoristeita. Sinussa itsessäsi on vika, että taivas on täyteen tungettu noita puolijumalia, sillä muiksi en voi heitä nimittää. Tästä aiheesta olisi niin paljon puhumista, että mieluummin keskeytän tähän.

Zeus: Elä mitään Ganymedestä vastaan tuo esille, Momos! Minä pahastuisin suuresti, jos sinä pahoittaisit tuota suloista nuorukaista hänen sukuperänsä takia.

Momos: Niinpä en siis virkkane mitään eräästä kotkasta, joka myöskin on taivaassa, niin, melkeinpä istuu sinun valtikkasi huipussa ja on tehnyt pesänsä ihanpa sinun pääsi päälle, arvattavasti koska luulee kuuluvansa perhekuntaan — Ganymedeen takia ei siis enempää hänestä! Mutta Attis ja Korybas ja Sabazios. Mitenkä on voinut tapahtua, että nekin ovat tänne kutsutut? Ja tuo meedialainen Mitras tuolla kauhtanoineen ja hiippoineen, mies, joka ei kreikan kielestä tunne halaistua sanaakaan, ja joka ei edes tajua, mitä se meinaa, kun hänelle sanoo: kippis. Epäilemättä skyytit ja geetit juuri näitten hienojen herrasmiesten takia omavaltaisesti, meistä välittämättä, loukkaavat kuolemattomuuden pyhyttä ja suorastaan hartiavoimillaan tunkeutuvat jumaliksi, milloin heitä vain haluttaa. Ja mitenkä tuo Salmoxis, merkeistään päättäen orja, on pujahtanut meidän joukkoomme? Ja kumminkin, kaikki tämäkin olisi siedettävää; mutta sinä egyptiläinen, palttinoihin kiedottuine koiranpäinesi, kuka sinä olet, hieno herraseni, mitenkä sinun päähäsi on pälkähtänyt, ettäs tahdot käydä jumalasta, sinä haukkuja. Ja mitä tahtoo tuo memfiläinen härkämullikka (*Apis*), joka ottaa vastaan polvennotkistuksia, lausuu oraakkelinlauseita ja pitää profeettoja palveluksessaan. Häpeän myöskin ibislintuja, apinoita ja pukkeja, joita meille *Egyptistä*, ties miten, on taivaaseen tupattu; mutta todellakin, mitenkä te muut jumalat voitte kärsivällisesti sietää, että tuollaisia kuvatuksia yhtä paljon tai vielä enemmänkin palvotaan kuin teitä itseänne, tai miten voit sinä, *Zeus*, kärsiä, että sinulle pukinsarvet pistetään päähän, — sitä en minä jaksa käsittää?

Zeus: Mitä sinä egyptiläisistä puhut, on todellakin inhoittavaa. Kumminkin kätkeytyy näihin seikkoihin salainen oppi, ja ken ei niihin ole perehtynyt, hänellä ei ole oikeutta ryhtyä niitä pilkkaamaan.

Momos: Vaaditaanko meiltä lorujen lopuksi salaisoppia

tietääksemme, että jumalat ovat jumalia ja koiranpäät koiranpäitä?

Zeus: Annappas egyptiläisten asiain olla rauhassa, sanon minä; tahdomme vastakertana ottaa ne asiat pohdinnan alaiseksi. Jatka siis, jos sinulla vielä jostakin on muistuttamista.

Momos: Tietysti Amfilokosta vastaan, joka, vaikka on hullun äidinmurhaajan poika, tästä huolimatta Kiliassa leikkiä rohkeasti ennustajaa ja kahdesta kurjasta obolista syöttää valheitaan ihmisille, jotka hänen puoleensa kääntyvät. Siitä johtuu myöskin, että sinä Apollon olet kadottanut luottamuksen, ja että jokainen kivi ja jokainen alttari, johon öljyä vuodatetaan, jota kukitetaan, jota nykyään niin runsaasti esiintyvät silmänkääntäjäpapit palvovat, lausuvat julki oraakelilauseita. Niin kauas on jo tultu, että uhrataan atleetti Polydamoksen ja kuumeenasettaja Teaganeksen kuville, ja niinkään Hektorille ja Protesilaokselle. Siitä lähtien kun meitä on karttunut näin monta, ovat väärät valat ja kaikenlaiset jumalattomuudet saaneet ylivallan, ja me joudumme, niinkuin arvata sopii, halveksumisen alaisiksi. Lopetan tähän puheet epäjumalista ja sisäänpujahtaneista. — On olemassa sitäpaitsi nimityksiä käsitteille, joita ei ole tavattavissa meidän keskellämme ja joita ei ylimalkaan voi olla olemassakaan. Minä suvaitsen, oi Zeus, näillekin hullutuksille hieman hymyillä. Sillä missä sinä voit kohdata tuota niin suurta huomiota herättänyttä »hyvettä», missä »luonteita», missä »kohtaloa» ja missä »onnea» — suuria sanoja, joitten käsitteet kumoavat toisensa ja jotka eivät ole olemassa muualla kuin filosofien litteissä aivoissa, joissa ne ovat syntyneet. Ja kaikissa tapauksissa ymmärtämättömät ihmiset ovat antaneet paukuttaa näitä aivohoureita kalloonsa niin syvälle, ettei meille kukaan ihminen enää uhraa, koska hän tietää, että vaikka hän uhraisi kymmenentuhatta hekatom-

bia, onni ei muuksi muutu, kuin mikä sallittua on ja minkä kohtalon jumalattaret varttinätä väätessänsä päättäneet ovat. Saanen ehkä sinulta kuulla, Zeus, oletko koskaan omin silmin nähnyt Hyvettä, Luonteita tai Kohtaloa. Sillä kuullut olet varmaan sangen usein filosofien väitteilyissä näistä, jollet, ole sitten pahkakuuro; he huutelevat kyllin äänekkäästi, jotta heitä kuulla voit. Minulla olisi vielä paljon esille tuotavaa, mutta aika on nyt jo lopettaa, sillä näenhan minä, että puheeni ovat monille vastenmielistä laatua ja että he suitaan suipistavat viheltääkseen, erittäinkin ne, joihin kalikka on sattunut. Lopuksi siis, jos sen sallinet, Zeus, tahdon lukea julistuksen, jonka näistä asioista jo olen laatinut valmiiksi.

Julistus Hyväksi Onneksi!

Kuluvan kuukauden seitsemäntenä päivänä.

Yleisessä jumalien kokouksessa, Zeun ylijohdolla ja Poseidonin puheenjohdolla, Apollonin määräyksestä, on Momos, yön poika, tämän julistuksen laatinut ja Uni siitä myönteisen arvostelun antanut. Siihen nähden, että joukko vieraita, sekä kreikkalaisia että barbaareja, jotka, olematta millään tavalla ansiolliset saamaan kansalaisoikeutta meidän piirissämme, ovat petollisin keinoin päässeet kirjoittautumaan meidän jäsenluetteloomme ja anastamaan jumalien arvon, on mokomalla tavalla täyttänyt taivaan, että meidän pöytämme on sullottu täyteen rähiseviä, kaikenkarvaisia jätkiä kaikista maista ja kaikilta kieli-alueilta, josta on seurannut niin suuri nektarin ja ambrosian puute, että puoli litraa nektaria maksaa kymmenen markkaa; sitäpaitsi ovat nämä sisääntunkeutuneet hävyttömyydessään alkaneet tunkea pois esimiehyydestä vanhoja, todellisia jumalia ja asettua itse vastoin kaikkea kohtuutta ja vanhaa sukuperää heidän sijalleen, joten raati ja sen jäsenet katsovat hyväksi, että tulevana talvipäivänseisauksena yleinen jumalien kokous pidetään ja täysi-

ikäisistä jumalista nimitetään seitsemän valtuutettua, nimittäin kolme vanhan Kronoksen raadista ja neljä Kahdentoista raadista, niiden joukossa Zeus; mainittujen valtuutettujen tulee mitä pikimmin mieskohtaisen valan kautta velvoitettuna heti kohta aloittaa istuntonsa, ja niin pian kuin Hermes on kutsunut kokoon ne jumalat, jotka pitävät itsensä oikeutettuina ottamaan osaa jumalienkokoukseen, saapukoot he yllämainitun komitean eteen vannotettuine todistajineen, kirjallisine todistuksineen ja asiapapereineen toinen toisensa perästä, jonka jälkeen valtuutetut tarkan ja asiallisen harkinnan perästä joko julistavat heidät tosijumaliksi tai lähettävät heidät omiinsa tai sukuhautoihinsa. Mutta jos tulevaisuudessa joku näistä hylätyistä tai komitean kautta kerta kaikkiaan sopimattomina poistetuista vielä kerran kurkottaa taivaaseen tai astuu sinne sisään, on hänet syöstävä alas Tartarokseen. Sitäpaitsi pysyköön kukin lestissään, eikä Pallas Atene saa puoskaroida lääkärin toimissa eikä Asklepios saa ennustella. Myös täytyy Apollonin luopua monista sivuammateistaan ja ruveta joko ennustajaksi, kitaransoittajaksi tai lääkäriksi. Edelleen täytyy filosofeja kieltää seulo-masta tyhjiä käsitteitä ja lausumasta typeryyksiä seikoista, joista eivät ymmärrä hölyn pölyä. Mitä tulee taas niihin temppelihin ja alttareihin, joihin nämä hylätyt kuuluvat, niin heidän kuvansa on revittävä pois ja sijalle pantava joko Zeun, Heran, Apollonin tai jonkun muun jumalan kuva, näille hylätyille taas tulee asianomaisen kaupungin puolesta pystytettäväksi hautakumpu muistopatsaineen. Jos taas joku kieltäytyy tottelemasta huudatusta ja saapumasta komitean eteen, hänet tuomitaan poissaolevana.

Näin kuuluu julistuksemme.

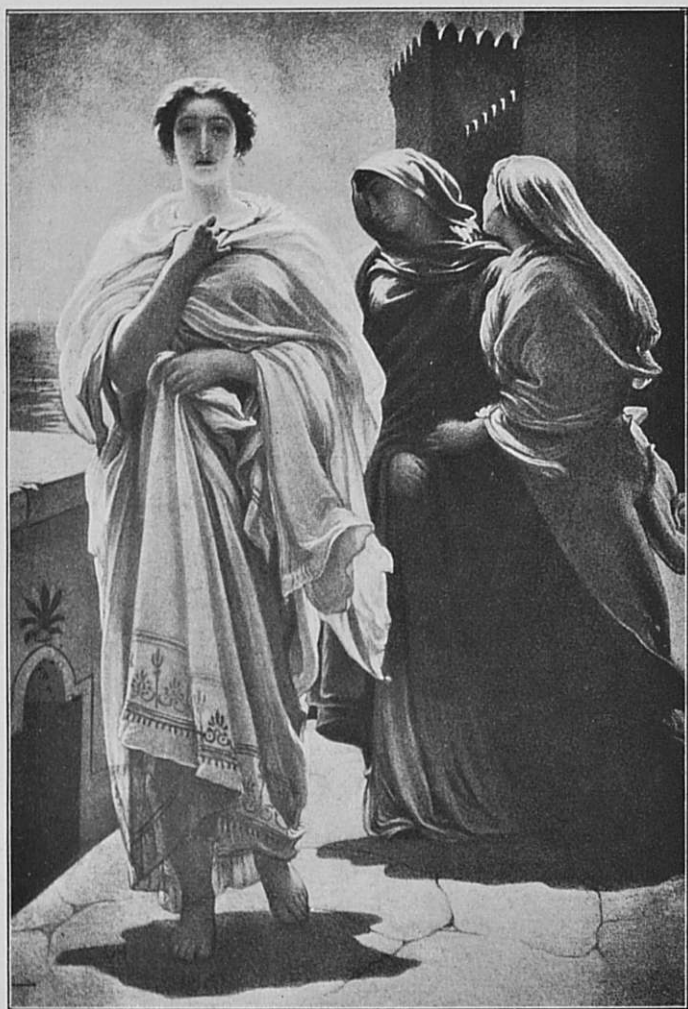
Zeus: Se on niinkuin oikeus ja kohtuus vaativat, Momos. Joka siis on samaa mieltä, hän nostakoon kätensä.

— Eipä niinkään . . . Se voi tapahtua ilman käsien nostamista; sillä täällä taitaa olla paljon sellaisia, jotka eivät aio nostaa käsiään. — (Jumalille.) Te voitte taas nyt poistua: mutta niin pian kuin Hermes huudatuksen pitää, saapukaa takaisin, ja kukin tuokoon mukanaan kirjalliset todistuksensa, isänsä ja äitinsä nimet, mistä on kotoisin, ja miten hän on jumalaksi koroitettu, sekä tiedot heimostaan ja ammatistaan. Joka ei kykene kaikissa näissä kohdissa itseään laillisesti turvaamaan, vaikkapa hänellä olisi maailmassa miten suuri temppeli tahansa ja vaikka ihmiset pitäisivät häntä miten suurena jumalana tahansa: komitea ei tule näihin seikkoihin kiinnittämään minkäänlaista huomiota.

Helena Troijan muureilla.

Omar Ibn Ibrahim Khayam.

Persialainen oppinut, joka eli vuosien 1025 ja 1100 j. K. väliajoilla.

Arabialaiset ja persialaiset olivat omaksuneet kreikkalaisten koko jälkeenjättämän valaisevan tieteen, silloin kun vielä Europan kristityt kansat elivät tietämättömyyden ja raakuuden pilkkoisessa pimeydessä. Kristinusko oli keskiajalla tyystin torjunut luotaan kreikkalaisten muka pakanalliset opit. Päävit olivat polttaneet kalkkia Rooman marmoripatsaista, Aleksandriassa olivat kristityt niinkään tuhonneet suuria kirjastoja, niin ettei muhamettilaisille jäänyt kuin rippeitä heidän polttaessaan myöhemmin samassa kaupungissa lopun kirjoista. Sekä kristityitä että muhamettilaisia ohjasi tässä hävitystyössä sama ajatus: jos kreikkalaisten viisaus sotii raamattua ja koraa- nia vastaan, on se hävitettävä, jos taas se on sopusoinnussa raamatun ja koraanin kanssa, on se joutavaa ja sentakia romuna tuhottava.

Hämmästyksellä on merkittävä, että yllämainittu persialainen oppinut, jonka tutkimuksen esineinä olivat etupäässä matematiikka ja astronomia, on niin täydellisesti päässyt vapaaksi Allahin ja Muhametin taikauskoisesta opista. Hän eli ristiretkien aikana. Kristityssä Europassa olisi tällainen oppinut poltettu tuhaksi ja tuhka sirotettu ilmaan kaikkien tuulten vietäväksi. Mutta Khayam eli siedettynä ja koskemattomana muhamettilaisten keskellä, ylisti ja joi viiniä, jonka Allah oli uskovaisiltaan kieltänyt, ja ihaili ihanoita impysii. Tästä elämäntavastaan huolimatta hän pääsi korkeaan ikään,

kuoli 86 vuoden ikäisenä. Europassa senkaltainen oppinut olisi säilynyt hengissä vasta 700 vuotta myöhemmin. Uskonnollisessa suvaitsemattomuudessa kristityt ovat vieneet voiton kaikista kilpailevista muka pakanakansoista.

Satoja runoja on lähtenyt Omar Khayamin kädestä. Euroopan kulttuurikielille niitä on käännetty joukoittain. Englannissa on lukemattomia »Omar Khayam seuroja» perustettu. Sivistyneitten englantilaisten kesken on Omar Khayamin runoilla mielipiteitä ohjaava merkitys.

Omar Khayamin suurin merkitys on siinä, että hän rohkeni tuoda julki maailmankatsomuksensa, vaikka se niin täydellisesti soti muhamettilaisuuden jylhää oppia vastaan. Hän oli liian syvästi perehtynyt kreikkalaisen viisauden perusajatukseseen: tutki kaikkea ja tunne itsesi. Hän ei ainoastaan ollut Euklideksen etevä oppilas, hän antoi myöskin tunnustuksen Anakreonin hilpeälle ilonpidolle. Muhamettilainenko viinin ylistäjä! Sellainenhan jo tuntuu epäluomalle. Mutta ei Omar Khayam ollutkaan muhamettilainen muuta kuin ulkonaiselta nimileimaltaan. Pohjaltaan hän oli vain sivistynyt ihminen, ja sellainen ajattelee kaikkina aikoina ja kaikissa maissa samalla tavalla.

Khayam rakasti viinin tuottamaa huumausta! Hän väitti rypäleen avulla saavuttavansa paratiisin. Ja paratiisissa hän unohti maailman surut ja murheet, ja maailmankaikkeuden vaikeat ongelmat jättivät hänet rauhaan. Hänen ilonsa on siis oikeastaan ruusunpunaista murhemieltä. Tartu kiinni hetken iloon, siinä hänen oppinsa, sillä kohta muutut mullaksi.

Seuraavassa muutamia Khayamin runoja:

Synti.

Sinä olet, Jumala, tiellemme tuhat lankeemusta valmistanut. Tahdotko meidät kirotta, jos tartumme ansaan, jonka sinä itse olet virittänyt? Jos syntinen olen, olen sitä ainostaan sinun kauttasi. Sanotko sitä synniksi, jos kohtalo johtaa minut tielle romahduksen, jonka sinä edeltäksin olet määrännyt.

Ikuinen arvoitus.

Ei kukaan ole maailman salaisuuden verhoa nostanut. Sielumme silmät ovat pimeyteen peitetyt. Tuskinpa auttaa uneksiminenkaan, joka perin suloista on; maailmanarvoitus jää selitystä vaille hamaan kuolemaan.

Mahdotonta.

Jumala loi intohimot rintaamme. Samalla uhkasi hän: »Jollet intohimojasi hallita mahda, niin suistut helvettiin.»

On kuin joku puhuisi: »Käännä nurin täysi pikari, mutta kova rangaistus sinua kohtaa, jos pisarankaan tipautat lattialle.»

Perusteltu toivomus.

Olen usein Herraani vastaan rikkonut raskain synein — kumminkin minua se toivo elähdyttää, että Jumala minulle armollinen olkoon, koskapa minä, hyvin tuntien Hänen uutteran urakkansa, en koskaan ole Häntä vaivannut rukouksillani.

Hiiteen.

Enemmän kuin Persian ja Kiinan valtaistuimet huvittaa minua huilun jalo ääni. Enemmän kuin kullalla koristettu silkinen puku on minulle pikari täynnä tulista viiniä. Hiiteen, hiiteen kaikki pyhät sädekehät ja kaikki typerät rukousnauhat, jotka kietovat maailman kirottuun tekopyhyyteen, Allahille kiusaksi.

Lempi yli kaiken.

Jos sydämesi syvyydessä lempi asustaa, on yhdentekevää, rukoiletko Allahia vai kerettiläisten jumalaa. Jos nimesi kerran on piirretty lemmen kultaiseen kirjaan, on merkityksetöntä, palkitaanko sinut vai rangaistaan iankaikkisuudessa.

Jumalalle.

Sinun orjasi olen, Jumala, kumminkin murrin kahleet, jotka minut sinuun sitovat. Missä on nyt sinun tahtosi, Jumala? Minua se ei hillitse.

Sydämeni, täynnä mustia syntejä, huokailee yön pilkkoisessa pimeydessä. Missä viipyy sinun valosi, oi Herra, millä muka valaisit pimeydessä?

Jos ainoastaan hurskaat autuuden perivät, niin palakitset vain ansion, muuta et mitään.

Mihin jää minun syntitaakkaani nähden sinun armosi, Herra, ja sinun rakkautesi?

Allah puhuu.

Minä, Allah, elävien ja kuolleitten Herra, tervehdän sinua, runoilija, sanoakseni sinulle: On väärinkäsitystä sinun luulla, että minä kiellän ihmisiltä viinin. Etkö tiedä, että minä itse olen viinin luonut. Minä suon kernaasti, että viisaat juovat; ainoastaan typeriä, hyvä ystäväni, koskee minun kieltoni.

Rukous.

Sinä olet lahjoittanut käärmeen meille paratiisiin, sinä vainoat meitä, oi Jumala, hirvittäväillä koettelemuksilla. Anna meille anteeksi syntimme, jotka meidän elämäämme painostavat. — Annetaanhan omat syntisikin sinulle anteeksi.

Itsessäsi.

Kiihkoisesti olen pilvien ääriä myöten tutkinut kohtaloita, paratiisia ja helvettiä. Silloin virkkoi viisas opettajani: »Oi ystäväni, sinä haet liian kaukaisilta seuduilta. Sinussa itsessäsi on paratiisi ja helveti.»

Profeetan käsky.

Te tuumaatte, että ankarimmat rangaistukset minua odottavat haudantakaisessa elämässä, koska niin lämpimästi rakastan viinirypäleen nestettä. Erehdytte, hyvät viisaat!

Rypäleen verta on lupa juoda. Eikö Herran profeetta itse ole käskenyt meitä juomaan uskontomme vihollisten verta?

Lyhyt vuoropuhelu.

Hurskas mies virkkoi kadun naiselle: »Sinä olet synnin orja, ilman häpyä, miesten arvoton ajanvietto.»

Tähän nainen vastasi: »Se olen, miksi mainitsit. Entä sinä, oletko niin hurskas, Herrani, kuin sinä näytät?»

Ainoa varmuus.

Vaivalla tunkeuduin viisauden ja tieteen vanhoihin kirjoihin, jotka ovat raskaat lukea. Henkielämäni pitkällä taipaleella olen yhden ainoan tiedon saanut omaksutuksi: Tulin kuin virta, poistun kuin tuuli.

Viimeinen toivomus.

Kun kerran kuolen, peskää minut viinillä. Kaiuttakaa hautani partaalla juomalaulu viinillä kostutetuilla kielillä!

Kun Jumala viimeisenä päivänä minua kyselee — hakekaa maalliset jäännökseni tuhasta sen ravintolan, jossa muinoin eläissäni niin onnellinen olin.

Juo viiniä, juo viiniä, jotta sydämesi lämpiää, ennenkuin sun erota täytyy tästä maailmasta! Irroita rakastetusti tuoksuvat suortuvat, hurmaantuneena anna niiden liukua sormiesi lomitse, ennenkuin tunnottomana makaat kosteassa haudassa ja ilettävät madot tonkivat sinun ruumistasi.

Iankaikkisen elämän kaipuu.

Tämä kirjanen on omansa toteamaan, kuinka syvällä ihmisten mielissä on kytenyt tuo ajatus, miten ihminen voisi iankaikkisen elämän periä. Eipä liene väärin lausua, että iankaikkisen elämän saavuttaminen on kaikkien uskontojen ydinkohta. Jo paratiisi-tarussa mainitaan elämänpuu, jonka hedelmän nauttiminen tuotti iankaikkisen elämän. Mutta sitä ei ihmisen sallittu maistaa. Hyvän ja pahan tiedon kielletyt hedelmät joutuivat heidän käsiinsä; he tulivat jumalien kaltaisiksi tiedossa, mutta kuoleman kynsistä he eivät pelastuneet. Sillä elämänpuu joutui kerubin tulisen miekan suoje-luksen ja vartion taakse. Sinne ei siis auttanut ihmisten kurkottaa käsiään.

Kirkkaana päilyi taivas aurinkoineen, kuineen, tähtineen ihmisten päitten päällä. Siellä asuivat jumalat iankaikkisessa autuudessa. Niin luultiin.

Synkkänä vaani manala heidän jalkojensa alla. Sumu tai tuli odotti ihmiskuntaa varjojen valtakunnassa.

Mutta maan päällä vaelsivat ihmiset tuskaisina, levottomina, riitaisina. Se mikä heissä huonoa, vajanaista ja katoovaista oli, se oli maasta peräisin. Heissä asui kumminkin pienoinen tulisoronen, joka oli kotoisin tuolta yläilmoista. Ja se tulenlieska, sieluksi sanottu, se pyrki takaisin taivaisiin.

Lohduton oli Vanhan Testamentin oppi: »maasta olet sinä rullut ja maaksi pitää sinun jälleen tuleman». Tämä oppi kävi taskaaksi ihmisten sietää. Alkoi kuulua ääniä, jotka julistivat ihmisille ilosanoman, evankeliumin, tulevasta autuaasta elä-

mästä haudan takana. Mistä tämä sanoma ensin kuului, sitä ei varmuudella tiedetä, mutta vähitellen se vyöryi yli koko silloisen sivistyneen maailman. Kristuksen syntymän aikaan se väkevänä kuorona kaikui kaikilta maanääriiltä: »Elä vaivu epätoivoon, ihmisparha, sinä saat periä iankaikkisen elämän tai vaissal!» Tämä sanoma valtasi kaikkein mielet. Jäytävä pessimismi, toivottomuus, hälveni kuin öinen usva koittavan auringon säteissä. Ihmiskunnalle julistettiin uusi toivo, uusi elämän rohkaisu. Se merkitsi ihmiskunnan sielunelämälle uuden ajanjakson alkua. Tämän opin valtaantuloon laskevat kristityt kansat uuden ajanlaskun alun.

Ilosanomien toi taivaista Jumalan lähettämä vapahtaja, ihmisten pelastaja, niin väittivät viisaat. He itse olivat vaeltaessaan maailman murheellisia polkuja nähneet, kuinka ihmiskunta kitui ja kiusattiin. Suunnaton sääli täytti heidän sydämensä, sääli ihmiskunnan kovaa kohtaloa. Mutta itse kärsivänä, kidutettuina ihmislapsina he eivät voineet ketään auttaa. Tähän tarvittiin Jumalan apu.

Niin syntyi vähitellen oppi lunastuksesta jumalallisen olenon kautta, joka kärsi kaikki ihmisten tuskat, joka otti päälensä ihmisten synnit, mutta joka voitti kuoleman vallan, kohosi taivaisiin ja Jumalan edessä rukoili ja lunasti ihmisten sielut iankaikkisesta kadotuksesta. Vapahtajan ylösnousemus takasi samalla kaikkien ihmisten mahdollisuuden voittaa kuoleman valta.

Intiassa Buddha otti kaikkien ihmisten synnit kärsiäkseen. Egyptissä Osiris voitti kuoleman vallan, Syyriassa Adonis, Fryygiassa Attis, Persiassa Mitras ja Palestinassa Kristus.

Riemulla rahvas tarttui kiinni tähän ilosanomaan, joka kuolinhetkellä vaikutti rauhoittavasti kuin morfiiniruiske vaivattun potilaan ruumiiseen.

Siellä Foinikian rannoilla olivat Byblos-kaupungissa Adonis-jumalan pyhät palvomispaikat. Vuosittain vietettiin siellä jumalan ylösnousemisen juhlia. Lukianos silminnäkijänä kertoo, miten rahvas kahtena päivänä surun valtaamana vietti

Afrodite ja Adonis.

(Rubensin maalaus.)

jumalansa kuolemaa. Mutta kolmantena päivänä väki kokoon-
tui meren rannalle odottamaan toivomaansa ilosanomaa juma-
lan ylösnousemisesta. Suuri kaislapallo lähestyi tuulen tuudit-
tamana rantaa. Väki riemuitsi, pallo korjattiin rannalle. Se
avattiin, ja katso, sen sisällä oli pieni kirjelippunen, jossa oli-
vat nämä ainoat sanat:

»Adonis on ylösnoussut.»

Äskeitä murhemieltä seurasi nyt hillitön ilonpurkaus.
Kansa haltioissaan huusi, ihmiset syleilivät ja halusivat toi-
siaan, naiset antoivat miehille suuta, ja kaikki hokivat hur-
miossa: »Adonis on ylösnoussut!» Sillä Jumalan lähettilään
kuolleista herääminen merkitsi heillekin iankaikkisen elämisen
perimistä.

Juutalaisillekaan vapahtajan ilmestyminen ei ollut vieras.
Messiasta he odottivat suurella kaipuulla, ja odottavat vieläkin.
Apostoli Paavali, juutalainen syntyjään, kieleltään ja mieleltään
helleeniläinen, nosti suuren huudon: Messias, jumalan poika,
ihmisten vapahtaja, on tullut maailmaan pelastamaan ihmis-
kunnan tuskasta ja vaivasta; Hän on ylösnoussut, ja hänen
avullaan ihmisetkin pelastuvat kuoleman vallasta.» Paavali
yhdisti juutalaisten ja aasialaisten pelastus- ja ylösnousemus-
ajatuksen ja valitsi sen näkyväiseksi edustajaksi erään
hänelle tuntemattoman hurskaan miehen, Josuaan eli niinkuin
nimi kreikaksi kuuluu Jeesus. Kristinopin nimellä tämä ajatus
on vallannut maailmoita. Europalaisten kansojen mukana
oppi on levinnyt yli koko maapallon. Paavalin opin perus-
ajatuksen mukaan on juutalaisten toivottomaan oppiin
»maasta olet sinä tullut ja maaksi pitää sinun jälleen tule-
man» liitetty ilosanoma »Herramme Jeesus Kristus on sinut
viimeisenä päivänä herättävä kuolleista».

Historialliseen kantavuuteensa nähden tuskinpa on merkil-
lisempää oppia koskaan maailmassa julistettu. Mahdotonta on
laskea, kuinka monta miljoonaa ihmistä sekä ennen että jälkeen

Kristuksen on eronnut tästä maailmasta luottaen tähän iloiseen sanomaan.

Mutta iankaikkinen autuus ei ole todettua, vielä vähemmin milloinkaan todistettua; sehän on vain sielun hempeää aavistusta, henkistä morfiinia sielun tuskille ja tulevaisuuden kauhulle.

On aina ollut sellaisia ihmisiä, jotka tätä morfiinia eivät ole kaivanneet eivätkä sitä sietäneet. He eivät rakasta henkistä huumausta eli toisin sanoen uskontoa. Sillä uskontohan ei ole järjen tuomion alainen, se on aina ollut vain tunteitten hurmausta, henkistä lyriikkaa, runoutta. Pyhiä kertomuksia on siis arvosteltava vain novelleina tai romaaneina, eikä tosina tapahtumina. Jos tältä näkökannalta niitä arvostelee, voi niissä huomata henkielämän ikuista kaipuuta kauneuteen, rauhaan ja iankaikkiseen autuuteen.

Tässä kokoelmassa helleeniläinen Lukianos ja persialainen Kayham edustavat huumauksesta vapaata maailmankatso-
musta. Korkea oppineisuus ei näy koskaan sietäneen henkistä huumausta.

Maailman sivistyneet kansat luopuvat tätä nykyä joukoittain iankaikkisen autuuden opista, sellaisena kuin sitä vuosituhansien kuluessa on saarnattu ja selitetty. Mutta luopuvatko ne kaipaamasta henkistä hurmiota?

Nykyajan viisaat väittävät, että maailman kansat juuri nyt odottavat, niinkuin Kristuksen syntymänkin aikana, uutta evankeliumia, uutta iloista autuuden sanomaa, uudenlaista pyhyiden säteilyä, uusia glorioita.

ERNST LAMPÉN

on ennen julkaisut:

TAIVAALLISIA TARINOITA. Hinta nid.
12 mk., sid. 20 mk.

SUOMEA RISTIIN RASTIIN. Matkailu-
pakinoita. Toinen painos. Loppuun-
myyty.

SUOMEA MAITSE JA MERITSE. Matkailu-
pakinoita. Kuvitettu. Hinta nid. 15 mk.,
sid. 35 mk.

MEILTÄ JA MUUALTA. Matkailupakinoita.
Kuvitettu. Hinta nid. 18 mk., sid. 30 mk.

PIKAKUVIA RAJA-KARJALASTA. Matkailu-
pakinoita. Kuvitettu. Hinta nid. 22 mk.,
sid. 34 mk.

KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ OTAVA

Hinta nid. 28 mk.; sid. 42 mk.

Suom. kaunokirj. 1.

KANSALLISKIRJASTO-KANSALLISKOKOELMA

120 100 6213

X

